

HRIBARJA

Trgovina knjig, papirja,
pisalnega in risalnega orodja

v Celji

priporoča gg. trgovcem in svay občinstvu svojo veliko zalogo

vsakovrstnega papirja

za pisarne, pisma, risanje in zavijanje, raznovrstno barvanega, svilnatega (za cvetlice), za vezanje knjig itd., zalogo raznih risank in pisank in posebno še lastno zalogo najboljših zvezkov po imenom: «Spodnještajerska zaloga risank in pisank», Hardtmuthovih in drugih svinčnikov in angleških peres po originalnih cenah tovarniških.

Dalje priporoča zavitke za pisma raznih velikosti in barv, peresnike, črnilo, tablice, črtalnike, brisalke, krede, gobice, pušice in škatlje za peresnike, torbice, knjižice za beležke, trgovske knjige, pečatni vosek itd., po najnižjih cenah.

Posebno lep izber papirja in zavitkov v mapah in elegantnih škatljah. **Najbolje strune za citre, gosli in kitare.**

Velik izber albumov za fotografije in spomenice, map za pisma in papirje, tistnikov, okvirov za fotografije, listnic itd. po nizkih cenah.

Šolske in molitvene knjige še poseben popust.

Sv. podobice v vseh velikostih po najnižjih cenah.

Preskrbi se tudi vsakovrstni tisek na podobice.

Knjižoveznica

vzprejema vsakovrstna knjižoveška in galanterijska dela, priprosta kakor tudi najfinejša, ter je izvršuje kar najhitreje, ukusno in ceno.

Posojilnica

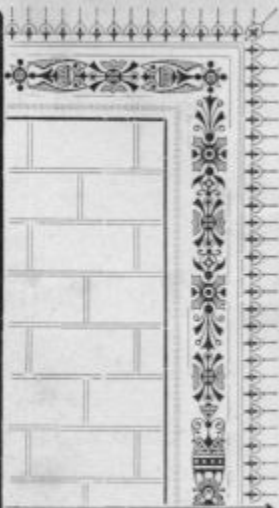
✦ v Celji ✦

v lastni hiši „Narodni dom“

Ta, leta 1881. z neomejeno zavezo ustanovljen zavod, šteje nad 3300 zadružnikov, kateri imajo vplačanih deležev 42.000 gld., ter ima črez jeden in pol milijona hranilnih vlog in nad 120.000 gld. rezervnega zaklada.

Hranilne vloge se obrestujejo po $4\frac{1}{2}$ odstotka, posojila pa se dajo na osebni kredit po 6 in na goli hipotekarni kredit po $5\frac{1}{2}$ odstotkov.

Uradni dan je vsak torek in petek dopoldne.

Južno-štajerska

→ hranilnica

v Celji, „Narodni dom“

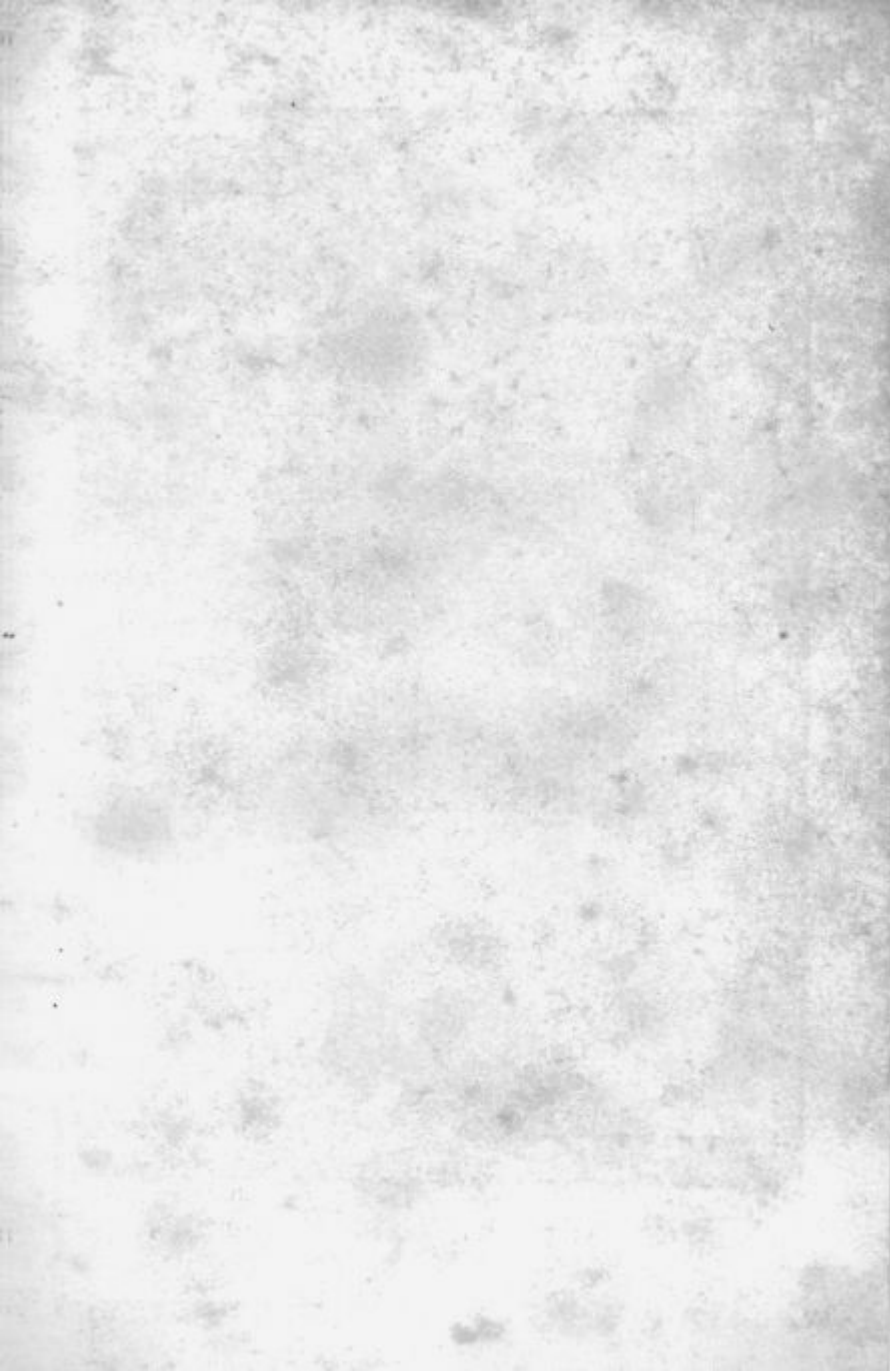

za katero jamčijo okraji: Sevnica, Gornjigrad, Šoštanj, Vrnsko in Šmarje pri Jelšah za popolno varnost vlog in za njihovo po pravilih določeno obrestovanje do neomejene visokosti, ima sedaj čez jeden in pol milijona goldinarjev hranilnih vlog.

Hranilnica posluje s strankami vsak torek in petek predpoldne, za druga opravila pa je uradnica odprta vsaki dan ob navadnih urah.

Hranilne vloge obrestuje po 4% in pripisuje obresti poluletno h kapitalu.

Izposojuje pa na zemljiško varnost proti 5 odstotkov.

Nadvojvoda Ivan, dobrotnik Štajerske,
umrl leta 1859.

1898

Leto X.

NARODNI
KOLEDAR

Uredil in izdal

Dragotin Hribar.

17504/10

22.345
4. 3. 1958

Petdesetletni jubilej vladarstva našega presvitlega cesarja Frana Jožefa I.

Nastopilo je leto, katerega so pričakovali v zadnjem času z gorečo željo in prošnjo milijoni in milijoni ljudij različnih narodov avstrijskoogerske monarhije, da praznujejo redko slavnost petdesetletnice svojega premilega očeta, presvitlega vladarja, ki je posvetil vse svoje življenje svojej državi in svojim narodom.

Če hočemo res do dna spoznati svojega milega vladarja, je pač pred vsem potrebno, da razumemo dobo, v kateri je živel presvitli cesar. Bodi dovoljeno, da najprvo orišemo v kratkih potezah nemirni čas od leta 1848. do leta 1898. Ta doba ima neko posebno zgodovino. Že leta 1848. je začelo v Avstriji kipeti na vseh straneh. Razpori so žugali uničiti in razrušiti celo državo. Nemir, upor, veleizdajstvo so dospeli verhunec. Vse se je jelo gibati. Narodnosti so se združile in stavile svoje zahteve. Čehi so se zbirali okrog svojega grofa Sternberga; Madjari so šli za grofom Sečnijem. V Poljski, v Italiji so nastali upori; celo Dunaj je dvignil tako ošabno svojo glavo, da je bila cesarska družina primorana zapustiti stolico in se preseliti v Inomost. Naš presvitli cesar je imel tedaj še-le osemnajst let. A cesar Ferdinand I. položil je težko žezlo v mladeniške roke svojega mladega nečaka. Lahko si mislimo, kakšno breme je prevzel presvitli carjevič na svoje rame. Toda ljubezen do svojih

narodov ga je spodbujala; nastopil je z velikim veseljem težavno vodstvo vseh narodov; bil si je svest, da bode žrtvoval vse svoje moči in svoje delo le svojim podložnikom, kar mora imeti vseh in obroditi le mnogo sadu. Zapisal si je na čelo svojega delovanja geslo: «viribus unitis», t. j. z združenimi močmi. S tem geslom je prebil tudi vse težave in zapreke.

Imel je nemirne čase. Najprvo se je boril uspešno z veleizdajsko vojsko Košutovo; s pomočjo Rusov je zadržal upor na Madjarskem. Leta 1859. je bila država nesrečna v vojni z Italijani. Izgubila je bitke pri sv. Luciji in Solferinu. Burni časi so bili za Avstrijo posebno leta 1866. v vojni s Prusi in Italijani. Srečnejši smo bili leta 1878; zasedle so naše armade deželi sorodnih nam narodov, Bosno in Hercegovino.

Vse te bitke je vodil je naš presvitli cesar; povzročili so mu mnogo skrbi. Težko je čakal trenutka, da bo lahko delal za blagostanje svojih narodov. In res! Zasijalo je solnce z mirnimi žarki po tej gromoviti plohi; na delo je klical vse narode in njene voditelje, da mu izroče svoje želje in prošnje, na katere se je oziral vedno kakor dobrotljivi oče. Sam je prepotoval vse dežele in opazoval nedostatke različnih krajev. Kamor je prišel, vsprejelo ga je ljudstvo z nepopisljivim navdušenjem, izrazilo je neizrečeno ljubezen do njega, do presvitle rodbine in cele domovine. Temu tudi ni čuda. Zakaj narodi mu vračajo le ljubezen, katero goji do njih. Koder je hodil, postavil si je večni spomin z dobrimi deli. Učni zavodi, ceste, sirotišnice, zavetišča, bolnice, blaznice, hiralnice so kar rasle iz tal. Pod njegovim varstvom zidale so se železnice po vseh deželah; nastal je strašanski prevrat. Industrija je začela cvesti, kamor je pridrdral železniški voz. Nastale so velikanske tovarne, ki proizvajajo domače blago za vse dele sveta. Obrt je rasla od dne do dne. Vse to je ustrezalo vedno večjim potrebam modernega časa. Ljudje so dobili nova zavetišča. Procvitalo je posebno tudi

poljedelstvo in živinoreja. Kmet je začel ceniti dragoceno blago, katero mu podaja zemlja, in ga vporabljal na najboljši način. — Koliko se je torej storilo v blagor ljudstva! Pospeševala se je tudi umetnost in znanost, tako da se je Avstrija povzpela tudi na tem polju v tej dobi na visoko stopnjo.

Ničesar ni neznanega milemu vladarju med mnogobrojnimi narodi. Vedno se poučuje o najvažnejših stvareh. K temu je treba delavnosti! Od ranega jutra do poznega večera dela in dela. Dobrotljiv je kakor malokateri vladar. Ni nesreče, ni važnega zavoda, kteremu bi ne bil sam prihitel vsikdar prvi na pomoč s svojim denarjem. — Vladar je priprost. Vsakdo, najvišji uradnik do najnižjega siromašnega kmeta je pri njem jednak državljan. Vrata njegova so odprta vsakemu. Poleg dobrotljivosti je vsem najmilejši vladar. Če pomislimo, koliko obsojencev je pomilostil in jih še vedno pomiloščuje, zdi se nam presvitli naš cesar vzor ljudomilega vladarja.

Vzbujal je v narodih čut za vse, kar je lepega, plemenitega in vzvišenega. Podal je narodom prostost, svobodo; osvobodil je kmeta tlake in desetine. Pod njegovim žezlom postali smo šele prosti državljan. Vse to je povzročilo tudi kulturni napredek. Narodi so se razvijali kolikor možno prosto vsaj toliko, da so si zagotovili svoj obstanek in svojo bodočnost. Če bi tega ne bilo, gotovo bi bila tuja kulturna povoden poplavila celi slovanski živelj, posebno pa slovenski. Poleg vzbujene narodne samozavesti in zagotovljenja obstanka vzrasla je iz te povodnji samostalna kultura slovanska. Kulturna odvisnost je le pospešila, da so se Slovani razvijali tem hitreje v svojem življi.

Smelo pa trdimo, da bomo ravno mi Slovenci zapisali v svojo zgodovino z zlatimi črkami: «S svojega visokega prestola je zaklical naš presvitli cesar Fran Jožef I.: vse za vero, dom, cesarja — in zdramili smo se iz globokega spanja». Saj vendar vsaki dan čitamo v svojih časopisih in knjigah poročila o domačih razmerah in o gibanju slovenskega naroda,

ki vedno in vedno kaže na napredek in razcvit na vsakem polju. In tako se je vse razvijalo v celej tej dobi. Narod si je pridobil mnogo pravic. Da še ni dosegel vsega, kar mu želi, krivi so bili politični odnošaji, posebno pod ministerstvom Schmerlingovim; krive so pa tudi sedajne razmere v strastnem narodnem boju. Vendar je vse to umevno. Vsak narod ima svoje težnje in želje; vsak bi rad videl, da se mu vstreže najugodnejše. Radi tega boj do skrajnosti na vseh straneh! Vendar veže vse neka ožja vez v jedno skupino; v srcih vseh tli ljubezen do domovine Avstrije in udanost do slavne cesarske rodovine. Uverjeni smo, da se bode pozabil pri tej slovesnosti ves medsebojni boj, da bodo praznovali vsi državljani od Jadranskega morja na jugu do Krkonošev na daljnem severu, od Rena na zapadu do ruskega carstva na vzhodu jednega srca in jednih mislij ta veličastni trenutek z gorečo prošnjo, da jim Bog ohrani svojega milega vladarja še mnoga leta. V jezikih vseh narodov se bode slišala le slava svojemu cesarju. Gotovo ne zaostane med ostalimi narodi slovenski rod. Prvi bode vstal, da pokaže, s kako resnico, ljubeznijo in zvestobo se oklepa in se je oklepal smotra, kterega si je stavil: «Blagor carju, domovini, in Avstrija bode na veke».

Leto 1898

je navadno leto ter ima 365 dni, mej temi je 67 nedelj in praznikov.

Letni vladar je solnce.

Solnce je osrednje telo našega planetnega sistema, vir luči in življenja na zemlji, ter dovrši svojo navidezno pot skozi zvezde živalskega okrožja v blizu $365\frac{1}{4}$ dnevih. Velikost solнца si moremo nekako predstaviti, ako pomislimo, da je polumer solнца dvakrat tako velik, kakor je razdalja zemlje od meseca in je telesnina solнца blizu 350.000 krat večja od zemljine telesnine. Ko so preiskavali luč, ki nam prihaja od solнца, so našli, da se nahaja v ozračju solнца tudi mnogo zemeljskih tvarin v podobni žarečih plinov. Če gledamo solnce skozi daljnogled, mej tem ko smo preje zastrli lečo s potemnenim steklom, opazimo često večje in manjše, naglo se izpreminjajoče pege. Ko so stalno opazovali te pege, so našli, da se zavrti solnce v 26. dneh okoli svoje osi, in da se te solnčne pege izpreminjajo v gotovih dobah, katere perijode iznašajo okoli 11. let. Sedaj se bližamo dobi »najredkejših solnčnih peg«.

Godovinska števila za leto 1898.

Gregorijanski koledar.

Zlato število	18	Rimsko število	11
Epakta ali lunino kazalo	VII	Nedeljska črka	B
Solnčni krog	3	Letni značaj ali god. št..	28

Julijanski koledar.

Zlato število	18	Rimsko število	11
Epakta ali lunino kazalo	XVIII	Nedeljska črka	D
Solnčni krog	3	Letni značaj ali god. št.	—

Letni časi.

Pomlad se začne 3. sušca ob 3. uri 21 minut zvečer.

Poletje se začne 21. rženega cveta ob 11. uri 12 minut dopoludne.

Jesen se začne 23. kimovca ob 1. uri 39 minut zjutraj.

Zima se začne 21. grudna ob 8. uri 4 minut zvečer.

Mrkovi.

Leta 1898. mrkneta solnce in luna po trikrat; po naših krajih so vidni vsi trije mrkovi lune in prvi mrk solnca.

1. Nepopolni lunini mrk 8. prosinca. Luna mrkne ob 0. uri 52 minut zjutraj. Konec mrka ob 2. uri 28 minut zjutraj, velikost mrka izražena v delih luninega premera je 0·2. Mrknenje bodo videli v Aziji, v Indijskem oceanu, Afriki in Ameriki.

2. Popolni solnčni mrk 22. prosinca. Začetek mrknenja splošno ob 5. uri 41 minut zjutraj, začetek popolnega mrknenja ob 6. uri 54 minut zjutraj, konec popolnega mrknenja ob 9. uri 55 minut zjutraj, konec mrknenja sploh ob 10. uri 58 minut zjutraj. Mrknenje bodo videli v srednji in vzhodni Evropi, v Afriki z izjemo skrajnega južnega dela in zahodne severne Afrike, v Indijskem oceanu in v Aziji z izjemo severnega dela.

3. Nepopolni lunini mrk 3. malega srpana. Začetek mrknenja ob 8. uri 51 minut zvečer, višek mrknenja ob 10. uri 23 minut zvečer, konec mrknenja ob 11. uri 54 minut zvečer, velikost mrknenja izražena v vseh delih luninega premera = 0·9. Mrknenje bodo videli v Avstraliji, v Aziji z izjemo severnega dela v Indijskem oceanu, v Evropi in Afriki, v Atlantskem oceanu in Južni Ameriki.

4. Obročasti solnčni mrk 18. malega srpana. Začetek mrknenja sploh ob 6. uri 8 minut zvečer, začetek obročastega mrknenja ob 8. uri 50 minut zvečer, konec obročastega mrknenja ob 9. uri 47 minut zvečer, konec mrknenja sploh ob 11. uri 17 minut zvečer. Mrknenje bodo videli v južni polovici Velikega oceana, deloma tudi na severni polovici Nove-Zelandije in na južnem delu Južne Amerike.

5. Nepopolni solnčni mrk 13. grudna. Začetek mrknenja ob 12. uri 43 minut opoludne, konec mrknenja ob 1. uri 24 minut popoludne. Velikost mrka izražena v vseh delih solnčnega premera = 0·03. Mrknenje bodo videli v južnih polarnih krajih.

6. Popolni lunini mrk 27. in 28. grudna. Začetek mrknenja sploh 27. ob 10. uri 53 minut zvečer, začetek popolnega

mrknjenja 28. ob 12. uri 2 minute zjutraj, višek mrknjenja ob 12. uri 47 minut zjutraj, konec popolnega mrknjenja ob 1. uri 32 minut zjutraj, konec mrknjenja sploh ob 2. uri 42 minut zjutraj; velikost mrknjenja izražena v delih luninega premera = 1.4. Mrknjenje bodo videli v Evropi, Aziji, Afriki, Ameriki, kakor tudi v Indijskem in Atlantskem oceanu.

Letni značaj.

Leto 1898. je splošno suho, le malo vlažno in gorko.

Pomlad je precej vlažna, mali traven zelo izpremenljiv; veliki traven pa lep in suh.

Poletje je izpremenljivo, z nevihtami; dnovi so vroči, noči hladne; poletje je večinoma lepo, izvrši se pa z grmenjem in s treskom.

Jesen je prijetna, suha in lepa; slana zgodaj pade in zgodaj prične zmrzovati, toda ostane le srednje mrzla.

Zima je dokaj trda in se izvrši z velikim mrazom.

Prosinec se prične z mrazom, od 20. do 27. sneg; dež in sneg do konca. **Svečan** se prične pusto, od 9. do 10. lepo, nato zelo mrzlo, 28. deževno vreme. **Sušec** se prične s slabim vremenom, pozneje se taja; proti koncu so nekteri dnevi jasni in lepi. **Mali traven** se prične mrzlo, potem lepo in gorko, vetrovno, plohe in nevihte, nato mrzlo in pusto. **Veliki traven** je začetkoma pust, vetroven, nato sledi lepo toplo vreme, proti koncu je mrzlo in deži. **Rženi cvet** je iz prva lep, pozneje deževen, nestanoviten in hladen, nato zelo gorek in končno deževen. **Mali srpan** se prične pusto, od 7. do 8. lepo topel, nato deževen in z nevihtami. **Veliki srpan** je začetkoma lep in topel, nato pust in deževen, za tem pogoste plohe in nevihte, od 20. do 25. lep in gorek, proti koncu zopet deževen in z nevihtami. **Kimovec** se prične gorko in lepo, nato pogosto dež, od 18. do 25. je nestanoviten in deževen, za tem lep in topel, končno dež. **Vinotok** se prične lepo in srednje toplo, pozneje je pust, mrzel, za tem dež, hudi vetrovi in sneg, od 21. do 27. močan dež, zmešan s snegom, 30. mrzlo in pusto. **Listopad** se prične z deževnim vremenom in precejšnjim mrazom, od 17. do 20. dež, nato srednje toplo do konca meseca. **Gruden** je začetkoma nestanoviten, za tem mrzel, nato debel sneg, 13. in 14. ne premrzlo, potem zopet zelo mrzlo, proti koncu zopet sneg.

Premakljivi prazniki.

Po Gregorijanskem koledarji.

Ime Jezusa	16. prosinca.
Septuagesima	6. svečana.
Pepelnica	23. svečana.
Marija Devica sedem žalostij	1. malega travna.
Velika noč	10. malega travna.
Križevo	16., 17. in 18. velikega travna.
Vnebohod	19. velikega travna.
Binkošti	20. velikega travna.
Sv. Trojica	5. rženega cveta.
Sv. Rešnje telo	9. rženega cveta.
Srce Jezusovo	17. rženega cveta.
Angeljska nedelja	4. kimovca.
Ime Marijino	11. kimovca.
Roženvenska nedelja	2. vinotoka.
Posvečevanje cerkva	16. vinotoka.
1. adventna nedelja	27. listopada.

Po Julijanskem koledarji.

Triodum	25. prosinca.
Septuagesima	1. svečana.
Pepelnica	18. svečana.
Velika noč	5. malega travna.
Vnebohod	14. velikega travna.
Binkošti	24. velikega travna.
1. adventna nedelja	29. listopada.

Od božiča do pepelnice je 8 tednov in 4 dni. Predpust traja 6 tednov 5 dni. Po razglašenji Gospodovem so 4 nedelje, po binkoštih 25, po sv. Trojici 24, predpustnih nedelj pa 6. — Post se začne 23. svečana in konča 9. malega travna ter šteje 46 dni.

Kvaterni posti: 2. sušca, 1. rženega cveta, 21. kimovca, 14. grudna.

Državni prepovedani časi.

Javni plesi in bali so prepovedani zadnje tri dni velikega tedna, v dan presv. Rešnjega Telesa, 24. in 25. grudna, o veliki noči in binkoštih. — Druge javne veselice n. pr. koncerti

in slične muzikalne priredbe, razstave i. t. d. so prepovedane zadnje tri dni velikega tedna in 24. grudna. — Igre v gledališčih so prepovedane zadnje tri dni velikega tedna, v dan presv. Rešnjega Telesa in 24. grudna. Na velikonočno in binkošno nedeljo in 25. grudna smejo se gledališke igre predstavljati le v dobrodelne namene in z dovoljenjem dotične politične oblasti.

Dvorni prepovedani časi,

kedar so c. kr. dvorna gledišča zaprta.

Dne 3. velikega travna (na večer pred smrtnim dnevom Nj. velič. pokojne cesarice Marije Ane). Dne 28. rožnika (na večer pred smrtnim dnevom Nj. velič. cesarja Ferdinanda I.) — Vsled posebnih zadržkov prelože se lahko ti dnevi po najvišjem odloku.

Deželni patroni,

katere časte v različnih deželah avstro-ogerske monarhije.

Egidij (1. kimovca), Koroško. — Ciril in Metod (5. malega srpana), Moravsko. — Elija (20. malega srpana), Hrvatsko. — Florijan (4. velikega travna), Gornjeavstrijsko. — Jurij (24. mal. travna), Kranjsko. — Hedviga (15. vinotoka), Šlesko. — Janez Krstnik (24. ržnega cveta), Slavonija. — Janez Nepomuk (16. vel. travna), Češko. — Jožef (19. sušca), Koroško, Kranjsko, Primorsko, Štajersko in Tirolsko. — Ladislav (27. ržnega cveta), Sedmograško. — Leopold (15. listopada), Dolenjeavstrijsko. — Mihael (29. kimovca), Galicija. — Rok (16. velikega srpana), Hrvatsko. — Rupert (24. kimovca), Solnograško. — Spiridion (14. grudna), Dalmacija. — Stanislav (7. velikega travna), Galicija. — Štefan, kralj (29. velikega srpana), Ogersko. — Virgilij (26. ržnega cveta), Tirolsko (Tridentinska škofija). — Venceslav (28. kimovca), Češko. Just (2. novembra). Trst in okolica.

Sodnijski prazniki.

Vse nedelje in zapovedani prazniki. Od božiča do sv. treh kraljev. Od cvetne nedelje do velikonočnega pondeljka, na Križevo in v osmini sv. Rešnjega Telesa.

Vremenski ključ,

s katerim vsakdo lahko izve **vreme** za vse leto naprej, ako le vé, kdaj se luna izpremeni, to je: ob kateri uri nastopi prvi krajec ☾, ščip ☽, zadnji krajec ☾ in mlaj ☽.

Ta ključ je sestavil slavni zvezdogled J. W. Herschel in dunajska kmetijska družba ga je l. 1839. spoznala za najzanesljivejšega. Pomeni pa, kadar se luna izpremeni:

Ob uri	Poleti	Pozimi	Ob uri	Poleti	Pozimi
od 12. opol. do 2. popol.	veliko dežja	sneg in dež	od 12. do 2. ponoči	lepo	mrzlo, če ni jugozapad.
od 2. do 4. popoldne	izpremembno	lepo in prijetno	od 2. do 4. zjutraj	mrzlo z dežjem	sneg in vihar
od 4. do 6. popoldne	lepo	lepo	od 4. do 6. zjutraj	dež	sneg in vihar
od 6. do 10. zvečer	lepo pri sev. ali zapadu, dež pri jugu ali jugozap.	dež in sneg pri jugu ali jugozapadu	od 6. do 10. dopoldne	izpremembno	dež pri severozapadniku sneg pri izhodniku
od 10. do 12. ponoči	lepo	lepo	od 10. do 12. opoldne	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter

Opomba. Vse leto se razdeli na dva dela, t. j. na leto in zimo, za leto velja čas od dne 15. malega travna do 16. vinotoka, ostali čas pa velja za zimo. — Da se more na ta ključ bolj zanašati, nego na druge koledarje, pričrčali so se učenjaki po večletnih opazovanjih.

Dan		Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Sobota	Novo leto. Obrezovanje Gospodovo.	
1. teden. Kadar je bil Herodež umrl. Mat. 2.			☉ Ščip 8. ob 1. uri 30 minut zjutraj. Vidni nepopolni lunini mrk. Večkrat sneg. Mraz raste.
2	Nedelja	Pred razglašenjem Gospodovem.	
3	Ponedelj	Osmina sv. Štefana; Genovefa.	
4	Torek	Osmina nedolžnih otročičev.	
5	Sreda	Telesfor, p. muč.	
6	Četrtek	Sv. 3 Kralji. Razgl. Gospodovo.	
7	Petek	Krišpin, šk; Rajmund mašu.	
8	Sobota	Severin, op.; Erhard, škof.	☽ Zaduji krajec 15. ob 4. uri 52 m. zvečer. Megla, oblačno in večkrat sneg.
2 teden. Ko je bil Jezus 12 let star. Luk. 2.			
9	Nedelja	1. po razglašenji Gospodovem.	
10	Ponedelj.	Pavel, puščavnik.	
11	Torek	Higin, p. muč.	
12	Sreda	Ernest.	
13	Četrtek	Osmina sv. 3 Kraljev.	
14	Petek	Hilarij, škof.	
15	Sobota	Maver, opat; Izidor, duhovnik.	☽ Mlaj 22. ob 8. uri 30 min. zjutraj. Vidni popolni solčni mrk. Sneg, nevihta in mrz.
3. teden. O ženitnini v Kani Galilejski. Jan. 2.			
16	Nedelja	2. po razgl. Gosp. Ime Jezusovo.	
17	Ponedelj.	Anton pušč.	
18	Torek	Sv. Petra stol v Rimu.	
19	Sreda	Kanut, Marij in dr. mm.	
20	Četrtek	Fabijan in Boštjan, mm.	
21	Petek	Neža m.	
22	Sobota	Vincencij in Anastazij, mm.	☽ Prvi krajec 29. ob 3. uri 38 m. zvečer. Deloma jasno in zelo mrzlo.
4. teden. Jezus ozdravi stotnikovega hlapca. Mat. 8.			
23	Nedelja	3. po razglašenji Gospodovem.	
24	Ponedelj.	Timotej, škof.	
25	Torek	Spreobrnjenje sv. Pavla.	
26	Sreda	Polikarp, škof.	
27	Četrtek	Janez Zlatoust, škof.	
28	Petek	Marjeta, d.	
29	Sobota	Frane Salezij, škof in cerkveni učenik.	Dolgost dneva: 8. ur 23 minut do 9. ur 24 minut. Dan narase za 1. uro 1 minuto. Solnce stopi v znamenje vod- narja dne 30. ob 0. uri 58 minut zjutraj.
5. teden. Velik vihar na morji. Mat. 2.			
30	Nedelja	4. po razglašenji Gospodovem.	
31	Ponedelj.	Peter Nol., sp.	

Knauerjev stoletni koledar prerokuje: Prosinec se prične z mrazom, od 20. do 27. sneg, potem sneg in dež do konca.

Prosinec.

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Torek Ignacij, škof in mučenec.	
2	Sreda Svečnica.	☉
3	Četrtek Blaž, škof.	Ščip dne 6. ob
4	Petek Andrej Korz.	7. uri 30 minut
5	Sobota Agata, devica in mučenica.	zvečer.
6. teden. Prilika o dobrem semenu. Mat. 13.		Sneg in večinoma mrzli dnevi.
6	Nedelja 1. predpepelnična. Septuag. Tit, škof.	☾
7	Pondelj. Romuald, opat.	Zadnji krajec dne
8	Torek Janez Mat. sp.	14. ob 1. uri 40
9	Sreda Ciril Aleks.; Polona, devica in mučenica.	minut zjutraj.
10	Četrtek Školastika, devica.	Deloma jasno in
11	Petek 7 Ustanov. Služ. M. D.	precej mrzlo.
12	Sobota Evlalija, devica.	
7. teden. O delavcih v vinogradu. Mat. 20.		☉
13	Nedelja 2. predpepelnična. Katarina, Ric. dev.	Mlaj dne 20. ob
14	Pondelj. Valentin, m.	8. uri 46 minut
15	Torek Favstin in Jovita, mučenca.	zvečer.
16	Sreda Julijana, d. m.; Molitev N. Gosp.	Spremenljivo,
17	Četrtek Kancijan, mučenec.	večkrat dež in
18	Petek Simon, škof.	sneg.
19	Sobota Julijan de Bon. Alb.	☾
8. teden. O sejalcu in semenu. Luk. 8.		Prvi krajec dne
20	Nedelja 3. predpepelnična. Evherij, škof.	28. ob 12. uri 19
21	Pondelj. Maksimilijan, škof	minut zvečer.
22	Torek (Pust) Sv. Petra stol v Antij.	Večidel južno.
23	Sreda (Pepelnica). Peter Dam.; Trp. G. N.	Veter in dež.
24	Četrtek Modest, škof.	Dolgot dneva
25	Petek Matija, apost.	9 ur 28 minut do
26	Sobota Nestor, škof, mučenec.	10 ur 56 minut.
9. teden. Jezus ozdravi slepca. Luk. 18.		Dan narašča za 1
27	Nedelja 1. postna. Leander, škof.	uro 28 minut.
28	Pondelj. Roman, opat.	Solnce stopi v
		znamenje rib dne
		18. ob 3. uri 31
		minut zvečer.
Knauerjev stoletni koledar prerokuje: Svečan je v začetku oblačna, od 9. do 10. lepo, potem zelo mrzlo, 28. dež.		

Svečan.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Torek	Albin, škof; Hadrijan, muč.	
2 Sreda	† Kvatre; Simplicij, p.;	
3 Četrtek	† Agapida, dev. in mučenica	☽
4 Petek	† Kvatre; Kazimir, spozn.	Ščip dne 8. ob 10. uri 34 min. zjutraj.
5 Sobota	† Kvatre; Friderik, spozn.	Deloma jasno, po noči mraz.
10. teden. Jezusa hudič skuša. Mat. 4.		
6 Nedelja	2. postna. Fridolin, spozn. Katarina B.	
7 Ponedelj.	Tomaž Akv.	☾
8 Torek	Janez od Boga sp. Filomen, muč.	Zadnji krajec dne 15. ob 8. uri 53 minut zjutraj.
9 Sreda	Frančiška Rimlj.; vd; Pacijan, škof.	Vetrovno, neprijetno, večkrat dež in sneg.
10 Četrtek	Stirideset mučencev.	
11 Petek	Heraklij, m.; Cozim, muč.	
12 Sobota	Gregorij I. p. Sul. i. ž. G.	
11. teden. Jezus se spremeni na gori. Mat. 17.		
13 Nedelja	3. postna. Evfrazija, dev.	
14 Ponedelj.	Matilda, kraljica.	Mlaj dne 22. ob 9. uri 42 minut zjutraj.
15 Torek	Longin, muč.; Felicita, dev.	Nekoliko prijetnih dni.
16 Sreda	Hilarij in Tacij, mm.	
17 Četrtek	Patricij, škof; Jedert dev.	
18 Petek	Ciril Jeruz., škof.; Edvard, kralj.	
19 Sobota	Jožef, ženin M D.; Tančica G.	
12. teden. Jezus izžene hudiča iz mutca. Luk. 11.		
20 Nedelja	4. postna. Benedikt, op.	
21 Ponedelj.	Serapion, škof.	Prvi krajec dne 30. ob 8. uri 46 minut zjutraj.
22 Torek	Oktavijan, m.	Večkrat sneg in hladno, potem prijetno.
23 Sreda	Akvila in Pel. mm.	
24 Četrtek	Gabrijel, nadang.	Dolgotost dneva: 11. ur 0 min. do 12 ur 46 minut.
25 Petek	Oznanenje D. Marije.	Dan narase za 1 uro 46 minut.
26 Sobota	Teodor, škof.	
13. teden. Jezus nasiti 5000 mož. Jan. 6.		
27 Nedelja	5. postna (tiha). Janez Damasc.	
28 Ponedelj.	Janez Kapistran.	Solnce stopi v znamenje ovna dne 20. ob 3 uri 12 minut.
29 Torek	Avgusta, dev.	
30 Sreda	Janez Klimak.	
31 Četrtek	Modest, škof; Balbina dev.	
Knauerjev stoletni koledar prerokuje: Sušec se prične s slabim vremenom, potem južno. Proti koncu je nekoliko prijetnih in lepih dni.		

Sušec.

D a n		Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Petek	7 žalost M. Dev. Hugon, škof.	☉ Ščip dne 6. ob 10. uri 25 minut zvečer. Veter in neprijetno.
2	Sobota	Frančišek Pavlanski, sv. Kri Gosp.	
14. teden. Jezus jezdi v Jeruzalem. M. 21.			☽ Zadnji krajec dne 13. ob 3. uri 34 minut zvečer. Večkrat dež in oblačno.
3	Nedelja	6. postna (cvetna). Abundij, škof.	
4	Pondelj.	Izidor, škof.	☼ Mlaj dne 20. ob 11. uri 26 minut zvečer. Spremenljivo, dež in sneg.
5	Torek	Vincencij Ferar., spozn.	
6	Sreda	Sikst, p. m.	
7	Četrtek	† Veliki četrtek; Herman, spozn.	
8	Petek	† Veliki petek; Albert, škof.	
9	Sobota	† Velika sobota; Marija Kleofa.	
15. teden. Jezus vstane od smrti. Marka 16.			
10	Nedelja	Velikanoč ali vstajenje Gospodovo.	
11	Pondelj.	Velikonočni pondeljek. Leon I. V. p.	
12	Torek	Zenon, škof.	
13	Sreda	Hermenegild, spozn.	
14	Četrtek	Justin, m.	
15	Petek	Helena ces.	
16	Sobota	Julijana, d. m.	
16. teden. Jezus se prikaže pri zaprtih vratih. Jan. 10.			☽ Prvi krajec dne 29. ob 3. uri 10 minut zjutraj. Nekoliko dni jasno in prijetno. Dolgost dneva: 12 ur 49 minut do 14 ur 26 min. Dan narase za 1 uro 37 minut. Solnce stopi v znamenje bika dne 20. ob 3. uri 1 minut zjutraj.
17	Nedelja	1. povelikonočna (bela). Anicet, p. m.	
18	Pondelj.	Apolonij, muč.	
19	Torek	Leon IX. p.	
20	Sreda	Viktor, m.	
21	Četrtek	Anzelm, škof.	
22	Petek	Soter in Kaj, mm.	
23	Sobota	Vojteh, škof.	
17. teden. Jezus dobri pastir. Jan. 10.			☽ Prvi krajec dne 29. ob 3. uri 10 minut zjutraj. Nekoliko dni jasno in prijetno. Dolgost dneva: 12 ur 49 minut do 14 ur 26 min. Dan narase za 1 uro 37 minut. Solnce stopi v znamenje bika dne 20. ob 3. uri 1 minut zjutraj.
24	Nedelja	2. povelikonočna. Juri, m.	
25	Pondelj.	Marko, evang.	
26	Torek	Klemen in Marcellin, mm.	
27	Sreda	Fidel Sigmar.; Peter Kaniz.	
28	Četrtek	Vital; Pavel od Križa.	
29	Petek	Peter, m.	
30	Sobota	Katarina Sijen.	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Mali traven se začne z mrazom, potem lepo in toplo z vetrom. Dež in nevihte, potem mrzlo in oblačno.

Mali traven.

Dan		Katoliška imena	Nebesna znamenja
18. teden. Jezus napove svoj odhod, Jan. 16.			
1	Nedelja	3. povelikonočna. Filip in Jakob, apost.	☉ Ščip dne 6. ob 7. uri 39 minut zjutraj.
2	Pondelj.	Atanazij, škof.	Spremenljivo, oblačno, precej ugodno.
3	Torek	Najdba sv. Križa.	
4	Sreda	Florijan, m.	
5	Četrtek	Pij V., papež.	
6	Petek	Janez ev. pri lat. vratih.	
7	Sobota	Stanislav, škof.	
19. teden. Jezus obeta učencem sv. Duha, Jan. 16.			☿
8	Nedelja	4. povelikonočna. Prikaz. Mihaela arh.	Zadnji krajec dne 12. ob 10. uri 41 minut zvečer.
9	Pondelj.	Gregor. Varstvo sv. Jožefa.	Hladno, večkrat dež, potem ugodno.
10	Torek	Antonin, škof.	
11	Sreda	Mamert, škof.	
12	Četrtek	Pankracij, m.	
13	Petek	Servacij, škof.	
14	Sobota	Bonifacij, m.	
20. teden. Jezus uči o moči molitve, Jan. 16.			♁
15	Nedelja	5. povelikonočna. Sofija, m.	Mlaj dne 20. ob 2. uri 4 minute zvečer.
16	Pondelj.	Janez Nep	Večkrat nevihte in dež.
17	Torek	Križev teden. { Maksima, d.	
18	Sreda	{ Venancij, m.	
19	Četrtek	Vnebohod Kristusov.	☽
20	Petek	Benardin Senens., sp.	Prvi krajec dne 28. ob 6. uri 19 minut zvečer.
21	Sobota	Feliks Kantal., sp.	Nekoliko prijetnih in toplih dni.
21. teden. Jezus govori o pričanji sv. Duha, Jan. 15.			
22	Nedelja	6. povelikonočna. Julija, d. m.	Dolgost dneva: 14 ur 29 minut do 15 ur 43 min.
23	Pondelj.	Paskal Baj., sp.	Dan narase za 1 uro 14 minut.
24	Torek	Mar. pom. krist.	
25	Sreda	Gregor VII., p.	
26	Četrtek	Filip Ner., sp.	
27	Petek	Magdalena P., Janez P.	
28	Sobota	Avguštin Kantvar., škof.	
22. teden. Jezus govori o sv. Duhu, Jan. 14.			☀
29	Nedelja	Binkoštna nedelja. Maksim, škof.	Solnce stopi v znam. dvojčkov dne 21. ob 2. uri 51 minut zjutraj.
30	Pondelj.	Binkoštni pondeljek. Feliks, p.	
31	Torek	Angela, d.; Patronila, d. m.	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Veliki traven je v začetku neprijeten, vetroven, potem sledi lepo toplo vreme, proti koncu je hladno in dež.

Dan		Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Sreda	† Kvatre. Juvencij, m.; Gracijan, muč.	☉ Ščip dne 4. ob 3. uri 17 minut zvečer. Večkrat precej vroče in nevihta.
2	Četrtek	Marcelin in dr. mm.; Erazem, škof.	
3	Petek	† Kvatre. Klotilda, kraljica.	
4	Sobota	† Kvatre. Frančišek Kar., sp.; Kvirin	
23. teden. Meni je dana vsa oblast. Mat. 28.			
5	Nedelja	1. pobinkoštna. Sv. Trojica.	☽ Zadnji krajec dne 11. ob 7. uri 10 minut zjutraj. Suho in soparno.
6	Pondelj.	Norbert, škof.	
7	Torek	Epifanij, škof.; Robert, opat.	
8	Sreda	Medard, škof.	
9	Četrtek	Sv. Rešnje Telo.	
10	Petek	Marjeta, d. m.	
11	Sobota	Barnaba, ap.	
24. teden. Prilika o veliki večerji. Luk. 14.			
12	Nedelja	2. pobinkoštna. Janez Fakund.	☽ Mlaj dne 19. ob 5. uri 25 minut zjutraj. Deloma jasno, večkrat nevihta.
13	Pondelj	Anton Padovanski.	
14	Torek	Bazilij, škof.; Elizej, prerok.	
15	Sreda	Vid; Modest in tovariši, mm.	
16	Četrtek	Frančišek Reg., spozn.	
17	Petek	Srce Jezusovo ; Adolf, škof. Lavra.	
18	Sobota	Feliks in Fortunat, mm.	
25. teden. Prilika o izgubljeni ovci. Luk. 15.			
19	Nedelja	3. pobinkoštna. Gervazij in dr. mm.	☽ Prvi krajec dne 27. ob 5. uri 59 minut zjutraj. Spremenljivo, hladno in dež.
20	Pondelj.	Silverij, p., Florentina.	
21	Torek	Alojzij, (Vekoslav), spozn.	
22	Sreda	Ahacij, m.; Pavlin, škof.	
23	Četrtek	Cenon, škof.	
24	Petek	Rojstvo Janeza Krst.	
25	Sobota	Viljem, op.; Prosper, škof.	
26. teden. O velikem ribjem lovu. Luk. 5.			
26	Nedelja	4. pobinkoštna. Janez in Pavel, mm.	☽ Solnce stopi v znamenje raka dne 21. ob 11 uri 12 minut zjutraj.
27	Pondelj.	Hema, vdova; Vladislav.	
28	Torek	Leon II. p.; Irenej, spoz.	
29	Sreda	Peter in Pavel, ap.	
30	Četrtek	Spomin sv. Pavla; Emilijana.	

Knaucerjev stoletni koledar prorokuje: Ržni cvet je s početka lep, potem dež, spremenljivo in hladno, pozneje zelo vroče, a h koncu dež.

Ržni cvet.

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja	
1 Petek	Nicet, škof; Teobald, pušavnik.	☉ Ščip dne 3. ob 10. uri 18 minut zvečer.	
2 Sobota	Obisk Marije D.; Oton, škof.		
27. teden. O farizejski pravičnosti. Mat. 5.			
3 Nedelja	5. pobinkoštna. Helijodor, škof.	☽ Nepopolni lunini mrk. Nevihite z gromom, dežjem in točo. ☾ Zadnji krajec dne 10. ob 5. uri 48 minut zvečer. Spremealjivo, večkrat nevihte. ☿ Mlaj dne 18. ob 8. uri 52 minut zvečer. Obročasti solčni mrk. ☌ Večkrat dež, nevihte z gromom in točo. ☾ Prvi krajec dne 26. ob 2. uri 45 minut zvečer. Vročje, večkrat nevihte. ☽ Dolgost dneva: 15 ur 58 minut do 15 ur 2 min. Dan se skrajša za 56 minut. Solnce stopi v znamenje leva dne 23. ob 10 uri 5 minut zvečer.	
4 Ponedelj.	Urb, škof; Berta, devica.		
5 Torek	Ciril in Metod, škofa.		
6 Sreda	Izajija, prerok.		
7 Četrtek	Vilibald, škof., Pulherija, kr.		
8 Petek	Elizabeta, kraljica Port.		
9 Sobota	Vigilij, škof, m.; Anatolija, dev.		
28. teden. Jezus nasiti 4000 mož. Mark. 8.			
10 Nedelja	6. pobinkoštna. Amalija, dev.		
11 Ponedelj.	Pij I., papež. Veronika.		
12 Torek	Mohor in Fortunat, mm.		
13 Sreda	Anaklet, papež.; Evgenij, škof.		
14 Četrtek	Bonaventura, škof; Just, muč.		
15 Petek	Razdelitev ap.; Henrik; Vladimir.		
16 Sobota	Marija, škap. karmelska.		
29. teden. O lažnjivih prerokih. Mat. 7.			
17 Nedelja	7. pobinkoštna. Aleš, spozn.		
18 Ponedelj.	Kamil Lel., sp.; Friderik (Miroslav).		
19 Torek	Vincencij Pavl., sp.		
20 Sreda	Jeronim Emil, sp.; Marjeta, dev.		
21 Četrtek	Prakseda, d; Julija, dev.		
22 Petek	Marija Magdalena; Teofil, muč.		
23 Sobota	Apolinarij, škof.		
30. teden. O krivičnem hišniku Luk. 16.			
24 Nedelja	8. pobinkoštna. Kristina, devica.		
25 Ponedelj.	Jakob, apost.		
26 Torek	Ana, mati Marije Dev.		
27 Sreda	Pantaleon, m.; Natalija, muč.		
28 Četrtek	Inocencij, p.; Nazarij in dr. mm.		
29 Petek	Marta, d.		
30 Sobota	Abdon in Senen, mm.		
31. teden. Jezus joka nad Jeruzalemom. Luk. 19.			
31 Nedelja	9. pobinkoštna. Ignacij Lojol.		

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Mali srpan je v začetku oblačen, od 7. do 18. lepo gorko, potem dež in nevihte. H koncu je lepo in gorko.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Pondelj. Vezi sv. Petra.	☽
2	Torek Porcijunkula; Alfonz Lig.	Ščip dne 2. ob
3	Sreda Najdba sv. Štefana.	5. uri 34 minut
4	Četrtek Dominik, spozn.	zjutraj.
5	Petek Marija D. Snežnica.	Jasno in suho.
6	Sobota Spremen. Gosp. na gori.	☾
32. teden. O farizeju in cestinarju. Luk. 18.		Zadnji krajec dne
7	Nedelja 10. pobinkoštna. Kajetan, sp.	9, ob 7. uri 18
8	Pondelj. Cirijak, m.	minut zjutraj.
9	Torek Roman, m.; Domicijan, škof.	Večkrat dež in
10	Sreda Lovrenc, m.; Hugon, škof.	nevihte.
11	Četrtek Krištof, m.; Suzana, dev.	☽
12	Petek Klara, d.	Mlaj dne 17. ob
13	Sobota Hipolit in Kasijan, mm.	11. uri 40 minut
33. teden. Jezus ozdravi gluhomutca. Mark. 7.		zjutraj.
33. teden. Jezus ozdravi gluhomutca. Mark. 7.		Precej ohlajeno
14	Nedelja 11. pobinkoštna. Evzebij, sp.	in prijetno.
15	Pondelj. Vnebovz. M. D. (Vel. Šm.)	☽
16	Torek Rok, sp.	Prvi krajec dne
17	Sreda Emilija, d. m.; Benedikta, opat.	24. ob 9. uri 38
18	Četrtek Hijancit, Agapit, mm.; Helena, kralj.	minut zvečer.
19	Petek Ljudovik Tol., škof.	Deloma jasno,
20	Sobota Bernard, opat.; Štefan, kralj.	večkrat nevihte.
34. teden. O usmiljenem Samarijanu. Luk. 10.		☽
34. teden. O usmiljenem Samarijanu. Luk. 10.		Mlaj dne 31. ob
21	Nedelja 12. pobinkoštna. Ivana Franciška, Adolf.	1. uri 56 minut
22	Pondelj. Timotej in Simf.	zvečer.
23	Torek Filip, Benicij; Bogovoljka.	Spremenljivo, de-
24	Sreda Jernej, apost.	ževno.
25	Četrtek Ljudovik, kralj.	Dolgost dneva:
26	Petek Ceferin, papež; Samuel, prerok.	14 ur 59 minut
27	Sobota Jožef Kalas.; Natalija.	do 13 ur 24 min.
35. teden. Jezus ozdravi deset gobovih. Luk. 17.		Dan se skrajša za
35. teden. Jezus ozdravi deset gobovih. Luk. 17.		1 uro 35 minut.
28	Nedelja 13. pobinkoštna. Avguštin, škof.	Solnce stopi v
29	Pondelj. Obglav. Jan. K.	znamenje device
30	Torek Roza Liman, d.	dne 23. ob 4. uri
31	Sreda Rajmund Nonat, sp.; Izabela, dev.	43 minut zjutraj.

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: V začetku velikega srpana je lepo in gorko, potem megleno in dež, potem večkrat nevihte in ploha, 20. do 25. lepo in gorko, h koncu dež in nevihte.

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenaja
1 Četrtek 2 Petek 3 Sobota	Tilen, spoza ; Egidij, opat. Štefan, kralj ; Antonin, muč. Evfemija ; Doroteja in dr. dd. mm.	☾ Zadnji krajec dne 7. ob 11. uri 56 minut zvečer.
36. teden. Jezus razlaga božjo previdnost. Mat. 6		Zelo gorko.
4 Nedelja 5 Ponedelj. 6 Torek 7 Sreda 8 Četrtek 9 Petek 10 Sobota	14. pobinkoštna. (Angeljska). Lavrencij Justin, škof. Hermogen, m. Anastazij, m. ; Albin (Zoran), škof. Marijino rojstvo. (Mali Šmarn). Gorgonij ; Hermogen in Fortunat, mm. Nikolaj Tol.	☉ Mlaj dne 16. ob 1. uri 16 minut zjutraj. Dež, potem prijetno vreme.
37. teden. Jezus obudi mladenčca v Najmu. Luk. 7.		
11 Nedelja 12 Ponedelj. 13 Torek 14 Sreda 15 Četrtek 16 Petek 17 Sobota	15. pobinkoštna Ime Marije. Macedonij ; Tobija. Sedem spečih, muč. ; Ljubivoj. Povišanje sv. Križa ; Notburga. Nikomed, m. Kornelij in Ciprijan, mm. Rane sv. Frančiška ; Lambert, škof.	☽ Prvi krajec dne 23. ob 3. uri 45 minut zjutraj. Viharno, večkrat dež.
38. teden. Jezus ozdravi vodeničnega. Luk. 14.		
18 Nedelja 19 Ponedelj. 20 Torek 21 Sreda 22 Četrtek 23 Petek 24 Sobota	16. pobinkoštna. Jožef Kupert ; Tomaž. Januvarij, škof. Evstahij in dr. mm. ; Suzana, muč. † Kvatre. Matevž, apostelj. Tomaž Vilanov. † Kvatre. Tekla, dev. ; Zofija, dev. † Kvatre. Marija D. rešit. jetnikov.	☽ Mlaj dne 30. ob 0. uri 16 minut zjutraj. Mгла, jasno in prijetno. Dolgost dneva : 13 ur 22 minut do 11 ur 41 m. Dan se skrajša za 1 uro 41 minut.
39. teden. O največji zapovedi. Mat. 22.		
25 Nedelja 26 Ponedelj. 27 Torek 28 Sreda 29 Četrtek 30 Petek	17. pobinkoštna. Marija de Sok. Ciprijan, m. ; Justina, dev. Kozma in Damijan, mm. Vencelj, kralj. Mihael, nadang. Jeronim, sp.	Solnce stopi v znamenje tehtnice dne 23. ob 1. uri 39 minut zjutraj.

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: V začetku je kimovec gorkak in lep, potem večkrat dež, od 18. do 25. nestanovitno in vetrovno, nato lepo in gorko, h koncu dež.

Dan		Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Sobota	Remigij, škof.	☿ Zadnji krajec dne 7. ob 7 uri 10 minut zvečer. Prijetno jesensko vreme. ♁ Mlaj dne 15. ob 1. uri 43 minut zvečer. Večkrat dež in hladno. ♃ Prvi krajec dne 22. ob 10. uri 15 minut zjutraj. Večinoma jasno večkrat slana in megla. ♄ Ščip dne 29. ob 1. uri 23 minut zvečer. Spremenljivo, večkrat dež in megla. Dolgost dneva: 11 ur 37 minut do 9 ur 57 min. Dan se skrajša za 1 uro 40 min. Solnce stopi v znamenje škorpiona dne 23. ob 10. uri 13 minut zjutraj.
40. teden. Jezus ozdravi mrtvoudnega. Mat. 9.			
2	Nedelja	18. pobinkoštna. Roženvenska.	
3	Ponedelj.	Kandit, spoz; Evald, muč.	
4	Torek	Francišek Seraf.	
5	Sreda	Placid in tov., mm.; Gala, vdova.	
6	Četrtek	Brunon, sp.	
7	Petek	Marcij, p. sp.; Marko, papež.	
8	Sobota	Brigita, vdova; Simon, spozn.	
41. teden. Prilika o kraljevi ženitnini. Mat. 22.			
9	Nedelja	19. pobinkoštna. Dionizij, škof.	
10	Ponedelj.	Francišek Borg., spoz.	
11	Torek	Justina, d.; Firmin, škof.	
12	Sreda	Maksimilijan, škof; Serafin, sp.	
13	Četrtek	Edvard, kralj.	
14	Petek	Kalist I. p. sp.	
15	Sobota	Terezija, dev.	
42. teden. Jezus ozdravi kraljevičevega sina. Jan. 4.			
16	Nedelja	20. pobinkoštna. Gal., opat.	
17	Ponedelj.	Hedviga, vdova.	
18	Torek	Luka, evangelist.	
19	Sreda	Peter Alkant., sp.; Edbin, opat.	
20	Četrtek	Janez Kant., sp.	
21	Petek	Uršula, devica.	
22	Sobota	Kordula, devica in mučenica; Saloma.	
43. teden. Prilika o kraljevem računu. Mat. 18.			
23	Nedelja	21. pobinkoštna. Janez Kapist., spoz.	
24	Ponedelj.	Rafael, nadang.	
25	Torek	Krizant in Darija, mm.	
26	Sreda	Evarist, p.	
27	Četrtek	Sabina, d.	
28	Petek	Simon in Juda, apost.	
29	Sobota	Narciz, škof.	
44. teden. Dajte cesarju, kar je cesarjevega Mat. 22.			
30	Nedelja	22. pobinkoštna. Klavdij, m.	
31	Ponedelj.	Volbenk, škof.	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Vinotok se prične lepo in zmerno gorko, potem megleno, mrzlo, večkrat dež, močan veter in sneg, dne 21. do 27. dež s snegom, dne 30. megleno in mrzlo.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Torek	Vsi svetniki.	☾ Zadnji krajec dne 6. ob 3. uri 33 minut zvečer. Deloma jasno in prijetno, večkrat dež.
2 Sreda	Spomin vernih duš.	
3 Četrtek	Just, m.; Hubert, škof; Ida, kraljica.	
4 Petek	Karol Bor., škof.	
5 Sobota	Emerik, vojvoda Ogerski.	
45. teden. Jezus obudi Jajrovo hčer. Mat. 9.		
6 Nedelja	23. pobinkoštna. Lenart, sp.	☽ Mlaj dne 14. ob 1. uri 26 minut zjutraj. Večinoma oblačno megla in pršenje.
7 Pondelj	Prosdocim, škof; Engelbert, škof.	
8 Torek	4 venčani mučenci; Bogomir, škof.	
9 Sreda	Božidar, m.	
10 Četrtek	Andrej Avel., sp.	
11 Petek	Martin, škof.	
12 Sobota	Martin, p. m.	
46. teden. Jezus prerok. razd. Jeruzalema. Mat. 24.		
13 Nedelja	24. pobinkoštna. Stanislav K., sp.	☽ Prvi krajec dne 20. ob 10. uri 20 minut zvečer. Jasno, večkrat zmrzlo, slana in megla.
14 Pondelj	Mena, m.; Serapijon, muč.	
15 Torek	Leopold, vojvoda; Jedert, dev.	
16 Sreda	Otmar, op.; Edmund, škof.	
17 Četrtek	Gregor, škof; Viktorija, muč.	
18 Petek	Posv. baz. sv. Petra in Pav.; Evgen, sp.	
19 Sobota	Elizabeta, kraljica.	
47. teden. Kadar boste videli gnusobo dejanja. Mat. 24.		
20 Nedelja	25. pobinkoštna. Feliks Val., spozn.	☽ Mlaj dne 28. ob 5. uri 45 minut zjutraj. Viharno, oblačno in večkrat sneg. Dolgost dneva: 9 ur 54 minut do 8 ur 37 minut. Dan se skrajša za 1 uro 17 min.
21 Pondelj	Darovanje M. D.	
22 Torek	Cecilija, d. m.	
23 Sreda	Klemen, p. m.; Felicita, m.	
24 Četrtek	Janez od Križa, sp.	
25 Petek	Katarina, d. m.	
26 Sobota	Maver, m.; Konrad, škof.	
48. teden. O poslednji sodbi. Luk. 21.		
27 Nedelja	1. adventna. Valerijan, škof.	☽ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 7. uri 7 minut zjutraj.
28 Pondelj	Sosten, m.; Eberhard, škof.	
29 Torek	Saturnin, m.; Filomen, muč.	
30 Sreda	Andrej, ap.; Justina, dev.	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Listopad se prične z deževnim vremenom in precejšnjim mrazom, 17. do 20. dež, potem zmerno gorko do konca.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Četrtek	Eligij, m.; Natalija, dev.	☾
2 Petek	Bibijana, m.; Hromacij, škof.	Zadnji krajec dne
3 Sobota	Frančišek Ksav., sp.	6. ob 11. uri 11 minut zjutraj.
49. teden. Janez Krstnik v ječi. Mat. 11.		Spremenljivo, večkrat dež.
4 Nedelja	2. adventna. Barbara, d. m.	☀
5 Ponedelj	Saba, opat.	Mlaj dne 13. ob
6 Torek	Nikolaj (Miklavž), škof.	12. uri 49 minut zvečer.
7 Sreda	Ambrozij, škof.	Nepopolni solnični mrk.
8 Četrtek	Brezmadežno spočetje M. D.	Večinoma jasno in precej mrzlo.
9 Petek	Sir, škof.; Valerija, dev.	☽
10 Sobota	Melkijad, p. m.; Evtalija, muč.	Prvi krajec dne
50. teden. Janez Krstnik pričuje o Kristusu. Jan. 1.		20. ob 4. uri 27 minut zjutraj.
11 Nedelja	3. adventna. Damaz, p.	Oblačno in vlažno.
12 Ponedelj	Sinezij, m.	☼
13 Torek	Lucija, d. m.; Otilija, dev.	Ščip dne 28. ob
14 Sreda	† Kvatre. Spiridijon, škof.	12. uri 45 minut zjutraj.
15 Četrtek	Cecilija, m.; Jarnej, škof.	Popolni lunini mrk.
16 Petek	† Kvatre. Evzebij, škof.; Albina (Zorka), m.	Gosta megla in mrzlo.
17 Sobota	† Kvatre. Lazar, sp.; Berta.	Dolgost dneva: 8 ur 36 minut do 8 ur 21 minut.
51. teden. Janez Krstnik oznanjuje poroko. Luk. 3.		Dan se skrajša do 21. za 18 m. potem narase do konca za 3 min.
18 Nedelja	4. adventna. Pričakov. poroda D. M.	Solnce stopi v znamenje kozla dne 21. ob 8. uri 4 min. zvečer.
19 Ponedelj	Nemezij, p. m.	
20 Torek	Adelajda, kraljica; Liberat, muč.	
21 Sreda	Tomaz, ap.	
22 Četrtek	Demetrij, m.	
23 Petek	Viktorija, d.	
24 Sobota	Adam in Eva.	
52. teden. Simon in Ana v tempeljni. Luk. 2.		
25 Nedelja	Božič. Rojstvo Gospodovo.	
26 Ponedelj	Štefan, mučenec.	
27 Torek	Janez, evangelist.	
28 Sreda	Nedolžni otroci.	
29 Četrtek	Tomaž Kantvar, David kralj.	
30 Petek	Nicefor, m.; David, kralj.	
31 Sobota	Silvester, papež; Pavlina, muč.	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: V začetku grudna nestanovitno, potem mraz in veliko snega, 13. in 14. je nekaj mehkeje, potem zopet zelo mraz, h koncu zopet sneg.

Narodna krstna imena.

- Boživoj, 9. vinotoka, 20. grudna.
Boleslav, 27. velikega srpana.
Bogovoljka, 23. velikega srpana.
Božo, -a.
Bogoslav, 27. m. trav., 1. rž. cveta
Beloslav, -a, 19. prosinca.
Bogdan, -a, 19. ržng. cveta, 7. listop.
Borivoj, 24. velikega srpana.
Borislav, -a 14. listopada.
Božena, 16. malega travna.
Bretislav, 14. svečana.
Boris.
Bogoslava, 8. malega srpana.
Boženi, 8. malega srpana.
Branislav, -a, 3. malega srpana.
Bogovlad, 1. malega srpana.
Blagoje, Blagojila, 12. prosinca.
Bogošin, 13. prosinca.
Branimir, 29. prosinca, 30. grudna.
Bojka, 9. sušca.
Božana, 12. sušca.
Branivoj, 29. sušca.
Božislava, 16. malega travna.
Bojслав, 31. velikega travna.
Bratoslav, 26. malega srpana.
Bojan, 2. velikega srpana.
Bolemir, 11. velikega srpana.
Blagoslav, 21. kimovca.
Bunoslav, 6. vinotoka.
Budvoj, 14. vinotoka.
Branko, 17. vinotoka.
Blagota, 24. vinotoka.
Braslav, 11. listopada.
Boživoj, 20. grudna.
Blažena, 31. grudna.
Božan.
Bratrica.
Budislav, 8. velikega travna.
Budimir, 17. sušca.
Budislava, 23. velikega travna.
Ciril in Metod, 5. malega srpana.
Cvetoslav, 4. velikega travna.
Celimir, 22. kimovca.
Cvenija, 1. listopada.
Česlav, 16. malega srpana.
Čestimir, 9. prosinca.
Častimir, 28. kimovca.
Čudislava, 2. vinotoka.
Dobroslav, 10. prosinca.
Dobroslava, 19. grudna.
Darinka, 6. prosinca.
Dobromir.
Dušan, 27. malega srpana.
Danica, 5. sušca.
Dragomir, 13. velikega travna.
Dragomira.
Divna, 31. prosinca.
Daša, 6. svečana.
Držislav, 30. malega srpana.
Domogoj, 4. velikega srpana.
Deša, 17. prosinca.
Dušana 26. prosinca.
Daroslav, 3. svečana.
Drenka, 7. svečana.
Deda, 12. svečana.
Dobrava, 16. svečana.
Dragovan, 20. svečana.
Danimir, 9. sušca.
Dragoje, 10. sušca.
Desimir, 14. sušca.
Dražislav, 23. sušca.
Dražiča, 29. sušca.
Dušica, 4. m. trav., 11. rž. cveta.
Desirad, 5. velikega travna.
Dragovit, 6. velikega travna.
Dušoje, 17. velikega travna.
Daslav, 24. velikega travna.
Dragiča, 26. velikega travna.
Darosava, 27. velikega travna.
Dostava, 10. ržnega cveta.

Draguška, 12. ržnega cveta.
Dragija, 23. ržnega cveta.
Domogoj, 6. malega srpana.
Darislav, 8. malega srpana.
Draganj, 13. malega srpana.
Dedomir, 1. velikega srpana.
Dobrovit, 6. velikega srpana.
Dragorad, 25. velikega srpana
Dragonika, 7. vinotoka.
Dragosta, 8. vinotoka.
Dragislav, 12. vinotoka.
Drživoj, 16. vinotoka.
Duševlad, 23. vinotoka.
Draguš, 23. listopada.
Dedovit.
Dobrej.
Dobrica.
Dobročica.
Dobrogoj.
Dobrost.
Domoslav.
Dražun.
Dikoslava, 22. prosinca.
Dragislav, 20. malega travna.
Dana, 29. velikega travna.
Deva, 1. ržnega cveta.
Dika, 4. ržnega cveta.

Granislava.
Gorazd.
Grozdava, 5. prosinca.
Grimislava, 21. prosinca.
Gorislava, 29. prosinca.
Godimir, 14. malega travna.
Gorinka, 17. malega travna.
Gradislava, 18. malega travna.
Gojslava, 30. ržnega cveta.
Gorka, 1. malega srpana.
Gorislav, 13. listopada.
Gradislav, 19. listopada.
Goroslav, 27. listopada.
Gojmir, 2. malega travna.
Gradimir, 29. vinotoka.

Jaromira, 15. velikega travna.
Jaromir, 28. velikega travna.
Jadviga, 17. vinotoka.
Jelva.
Jaromila.
Joko, -a, 21. velikega srpana.
Jaroslav, -a, 27. malega travna.

Jegor.
Jekica, 30. kimovca.
Jelisava, 19. listopada.
Jelina, 21. velikega travna.
Jelenica, 31. malega travna.

Kazimir, -a, 4. sušca.
Krajislav.
Krilan, -a.
Krunoslava, 11. prosinca.
Kanimir.
Krešimir, 28. vinotoka, 28. svečana.
Kosava.
Kosava, 7. sušca.
Krasoje, 10. malega travna.
Kajimir, 13. malega travna.
Kosenka, 19. malega travna.
Krasulja, 25. velikega travna.
Krajislav, 29. velikega travna.
Kažimir, 8. listopada.
Krasa.
Krašan.
Krgo.
Kolomir, 25. listopada.

Ljubivoje.
Libor.
Ljubomir, -a, 12. malega travna.
Ljudmila, 16. kimovca.
Ladislav, (Vladislav), 27. ržng. cveta.
Lukomira, 26. v. srp., 28. ržng. cveta.
Libuša.
Ljuboslava, 15. svečana.
Ljubislava, 16. sušca.
Ljubosav, 21. malega travna.
Lerka, 11. velikega travna.
Lelja, 18. malega srpana.
Ljubačica, 4. velikega srpana.
Libišna, 9. velikega srpana.
Ljubidrag, 27. velikega srpana.
Ljutomir, 30. velikega srpana.
Ljubivoj, 26. kimovca.
Ljubna, 6. vinotoka.
Ljubomil, 1. listopada.
Ljubava, 17. listopada.
Ljuboila, 25. listopada.
Ljuba.
Ljutica.
Mila, 28. vinotoka.
Mališa, 24. vinotoka.

Miljeva, 2. kimovca.
Milogaj, 28. velikega srpana.
Milvana, 15. velikega srpana.
Milau, 22. velikega travna.
Miloslava, 18. svečana.
Miladin.
Miljutin, 6. ržnega cveta.
Milislav.
Milovan, 3. kimovca.
Milojica.
Mara, Mira (Marija).
Mileva, 2. prosinca.
Milislava, 14. prosinca.
Milena, 2. sušca.
Miloš, 22. ržnega cveta.
Milojka, 23. sušca.
Milosava, 2. malega travna.
Milija, 9. malega travna.
Milotina, 12. malega travna.
Milorad, 23. velikega travna.
Milica, 30. velikega travna.
Milava, 20. ržnega cveta.

Natalija, 27. vel. srpana, 1. grudna.
Nada, Nadina, (Naduša), 3. rž. cveta.
Nikosava, 9. prosinca.
Nevinka, 10. prosinca.
Neda, 14. prosinca.
Neradiu, 6. malega travna.
Negojica, 13. malega travna.
Negomir, 21. velikega travna.
Nosimir, 25. velikega travna.
Netko, 19. ržnega cveta.
Niko, 25. velikega srpana.
Nedeljka, 5. kimovca.
Nišava, 6. kimovca.
Nenada, 8. kimovca.
Nadislav, 9. vinotoka.
Negoslava, 11. vinotoka.
Neša, 2. listopada.
Nevenka, 13. listopada.
Nedaš.
Negoj.
Negomir.

Olga, 21. malega srpana.
Ostrovoj, 19. vinotoka.
Ostrivoj, 22. velikega srpana.
Oliva, 18. listopada
Ostoj, 19. svečana.

Prokop, 4. malega srpana.
Pravomila, 13. malega travna.
Pravoslava, 25. velikega srpana.
Preslava, 14. vinotoka.
Pribislava.
Pribislav, 8. svečana.
Pravoslav, 26. svečana.
Prvinica, 9. velikega travna.
Predivoj, 19. velikega travna.
Prvan, 17. kimovca.
Pribimir, 1. vinotoka.
Petna, 3. vinotoka.
Predislav, 20. vinotoka.
Pero.

Rada.
Rastko.
Radivoj, 7. malega travna.
Radislav, (Radoslav), 24. rž. cveta.
Radomir, 23. ržnega cveta, 5. sušca.
Ratislav, 17. prosinca, 6. listopada.
Katimir, 24. malega srpana.
Ratibor, 9. velikega srpana.
Radim, 23. malega travna.
Radosav, 15. prosinca.
Rada, 11. malega travna.
Rusa, 24. malega travna.
Raduna, 27. malega travna.
Radovan, 1. ržnega cveta.
Radosava, 3. ržnega cveta.
Rusmir, 11. ržnega cveta, 9. listop.
Radoš, 19. malega srpana.
Koslava, 27. velikega srpana.
Radonica, 6. kimovca.
Rajna, 14. kimovca.
Radobulj, 20. kimovca.
Radomira, 27. kimovca.
Raša, 20. vinotoka.
Rađeška, 26. listopada.
Radonja.
Radoš.
Ruša.

Svetopolk, 23. velikega srpana.
Stanislav, škof, 7. velikega travna.
Sava, 5. grudna.
Slavica, 28. malega travna.
Stanimir.
Strahomer.
Svetoslav.
Samo.

Slavomir, 13. prosinca.
 Stražimir, 2. grudna.
 Slavoja, 27. prosinca.
 Stanislava, 20. svečana.
 Svedorad, 7. sušca.
 Stana, 10. sušca.
 Svetovid, 13. sušca.
 Stanimir, 27. sušca.
 Srdana, 27. sušca.
 Srčonica, 10. malega travna.
 Slaviša, 18. malega travna.
 Sekana, 26. malega travna.
 Skorosava, 4. velikega travna.
 Stojmir, 12. velikega travna.
 Svetolik, 14. velikega travna.
 Smiljava, 17. velikega travna.
 Stojan, 10. malega srpana.
 Slobodin, 14. malega srpana.
 Svetomir, 28. malega srpana.
 Strašimir, 3. velikega srpana.
 Stanova, 28. velikega srpana.
 Slavan, 11. kimovca.
 Sodimir, 16. kimovca.
 Sokolica, 18. kimovca.
 Smiljka, 19. kimovca.
 Slavna, 23. kimovca.
 Sadivoj, 24. kimovca.
 Stojslava, 26. kimovca.
 Stojdrag, 8. vinotoka.
 Stremil, 10. vinotoka.
 Sibislav, 13. vlnotoka.
 Stojslav, 21. vinotoka.
 Slavovit, 30. vinotoka.
 Stojnsava, 31. vinotoka.
 Stislav, 7. listopada.
 Sebislav, 9. listopada.
 Smislan, 14. listopada.
 Satovit, 17. listopada.
 Stojova, 5. grudna.
 Smijan, 16. grudna.
 Stojslava, 17. grudna.
 Sebegoj.
 Slava.
 Sobeslav.
 Stagoj.
 Stamir.
 Stanigoj.
 Stojan.
 Svetogoj.
 Svetoslav.
 Svojslav.
 Tagomir, 26. m. travna, 25. m. trav.

Tješimir, 11. velikega travna.
 Tvrdislav, 14. prosinca.
 Tihoslava, 20. prosinca.
 Tešimir, 2. sušca.
 Tešivoj, 16. malega travna.
 Tihomil, 11. velikega travna.
 Tolimir, 8. kimovca.
 Taša, 25. kimovca.
 Trnjiva, 15. vinotoka.
 Travica, 18. vinotoka.
 Tihomir, 2. grudna.
 Tomislav, 21. grudna.
 Tihica.
 Tunica.

 Vojteh, 23. malega travna.
 Vaclav, 28. kimovca.
 Vid, -a, 15. ržnega cveta.
 Vera, (Veruša), 4. listopada.
 Vlasta, 23. grudna.
 Vladimír, 15. m. srpana, 9. prosinca.
 Velimir.
 Vlatko
 Vidoslava.
 Vitko.
 Vitomir.
 Vlastimila.
 Vojsava, 3. svečana.
 Vanda.
 Velebit, 28. ržnega cveta.
 Vratoslava, 5. vinotoka.
 Vojslava.
 Vsevlad, 26. prosinca.
 Vojmil, 10. svečana.
 Vrativoj, 13. svečana.
 Vladoj, 27. svečana.
 Velislav, 15. sušca.
 Vlada, 20. sušca.
 Viljenica, 8. malega travna.
 Vitislav, 11. malega travna.
 Vojslava, 23. malega travna.
 Vladaja, 23. malega travna.
 Vojka, 1. velikega travna.
 Vlatovit, 2. velikega travna.
 Vitoslava, 19. velikega travna.
 Vukašin, 27. velikega travna.
 Velimir, 2. ržnega cveta.
 Vrativoj, 3. ržnega cveta.
 Vidoslav, 15. ržnega cveta.
 Volkosava, 19. ržnega cveta.
 Volkatin, 7. malega srpana.

Vratislava, 16. malega srpana.
Vitemir, 21. malega srpana.
Vitodrag, 30. malega srpana.
Vlastica, 6. velicega srpana.
Vidojka, 7. velikega srpana.
Večedrag, 12. kimovca.
Vitodrag, 19. kimovca.
Vojdrog, 27. kimovca.
Vidica, 28. kimovca.
Voja, 29. kimovca.
Vitomir, 3. vinotoka.
Velena, 16. vinotoka.
Vladika, 30. vinotoka.
Vekemir, 10. listopada.
Večerina, 16. listopada.
Vladiboj, 20. listopada.
Vidosava, 20. listopada.
Vujnka, 22. listopada.
Vedrana, 27. listopada.
Vladovita, 6. grudna.
Večeslav.
Višesava, 7. grudna.
Vojmir, 14. grudna.
Vlastimir, 15. grudna.

Vuksana, 19. grudna.
Vratoje, 29. grudna.
Vrhoslava, 29. grudna.
Večogoj.
Vitina.
Vito.
Vitomir.
Vlastimir.

Živko, 28. malega travna.
Zorana, 28. ržnega cveta.
Zdenka, 7. listopada.
Zdeslav, 26. malega travna.
Zlata, Zlatica, 19. malega srpana.
Zvonimir, 11. vinotoka, 12. svečana.
Zdislava, 1. prosinca.
Živa, 28. malega travna.
Zorislava, 13. prosinca, 14. grudna.
Zivana, 2. velikega travna.
Zotica, 13. ržnega cveta.
Zora, 21. malega srpana.
Želimir, 18. velikega srpana.
Zorislav, 22. vinotoka.
Zoran, 24. listopada.

Dvorni koledar.

Rodopis vladajoče hiše avstrijske do konca julija 1897.

Franc Jožef I., cesar avstrijski, kralj ogerski, češki itd., porožen v Schönbrunnu dne 18. vel. srpana 1830. l., nastopil je vlado po odpovedi strija cesarja Ferdinanda I. in po odstopu očeta svojega nadvojvode Franca Karola, dne 2. grudna 1848. leta, ter bil 8. rženega cveta 1867. l. v Budi slovesno kronan kraljem ogerskim; poročil se je dne 24. mal. travna 1854. leta s kraljičino **Elizabeto** (Amalijo Evgenijo), hčerjo kraljeve Visokosti vojvode Maksa Bavarskega, najvišjo pokroviteljico zvezdnega reda, najvišjo voditeljico zavoda pl. gospá v Brnu in pokroviteljico zavoda pl. gospá v Inomostu itd., porojeno v Posenhofnu dne 24. grudna 1837. leta.

Otroci:

Gizela (Lujiza Marija), cesaričina in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., lastnica več višjih redov, porojena v Laksenburgju dne 12. mal. srpana 1856. l.; poročena dne 20. mal. travna 1873. z Leopoldom (Maksimiljanom Jožefom Marijo Arnulfom) kraljičem bavarskim, porojenim dne 9. svečana 1846. l.

Rudolf (Franc Karol Jožef), naslednik, porojen v Laksenburgju dne 21. velikega srpana 1858. l., poročen na Dunaji dne 10. velikega travna 1881. l. s **Štefanijo** (Klotildo Lujizo Hermino Marijo Charloto), nadvojvodico avstrijsko, hčerjo Leopolda II., kralja belgijskega, porojeno v Bruselji dne 21. velikega travna 1864. l. Umril v Mayerlingu pri Dunaji dne 30. prošince 1889. l.

Hči: **Elizabeta** (Marija Henrijeta Štefanija Gizela), cesaričinja in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., porojena v Laksenburgju dne 2. kimovca 1883. leta.

Marija Valerija (Matilda Amalija), cesaričina in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., porojena v Budi 22. malega travna 1868. leta, poročena dne 31. malega srpana 1890. l. z nadvojvodo **Francem Salvatorjem** (Marijo Jožefom Ferdinandom Karolom Leopoldom Antonom Paduvanskim Ivanom Krstnikom Januvarijem Alojzijem Gonzago Rajnerjem Benediktom Bernardom), sinom nadvojvode Karola Salvatorja, porojenim dne 21. velikega srpana 1866. leta.

Otroci: 1) **Elizabeta Franciška** (Marija Karolina Ignacija), porojena 27. prosinca 1892. 2) **Franc Karol Salvator**, porojen 17. svečana 1893. 3) **Hubert Salvator**, por. 30. m. travna 1894. 4) **Hedviga**, por. 24. kimovca.

Bratje našega cesarja in kralja:

1. Nadvojvoda **Maksimilijan I.** (Ferdinand Jožef), cesar Mehikanski, porojen dne 6. mal. srpana 1832. leta; poročen dne 27. mal. srpana 1857. leta z nadvojvodico **Marijo Charloto** (Amalijo Avgusto Viktorijo Klementino Leopoldino), hčerjo Leopolda I., kralja belgijskega, lastnico več višjih redov, porojeno v Lackenu dne 7. ržnega cveta 1840. leta; umrl dne 19. ržnega cveta 1867. leta.

2. Nadvojvoda **Karol Ludovik** (Jožef Marija), c. in kr. general konjice, lastnik c. in kr. ulan. polka št. 7, načelnik cesarskemu ruskemu dragonskemu polku št. 24 in lastnik kraljevega pruskega ulanskega polka št. 8.; porojen v Schönbrunnu dne 30. malega srpana 1833. l.; tretjič poročen dne 23. mal. srpana 1873. leta z **Marijo Terezijo** (Imakulato Ferdinando Evlalijo Leopoldino Adelajido Elizabeto Karolino Mihaelo Rafaelo Gabrijelo Eranciško Asiško in Pavlansko Goncago Nežo Zofijo Bartolomejo ab Angelis), hčerjo kraljeve Visokosti Don Miguela, infanta portugalskega, porojeno dne 24. velikega srpana 1855. l.; umrl 19. vel. travna 1896.

Otroci drugega zakona:

Franc Ferdinand (Karol Ludovik Jožef Marija), nadvojvoda avstrijski-Este, c. in kr. podmaršal, lastnik c. in kr. pehotnega polka št. 19, in načelnik car. ruskemu dragonskemu polku št. 26, porojen v Gradci dne 18. grudna 1863. leta.

Oton Franc Jožef (Karol Ludovik Marija), nadvojvoda avstrijski, c. in kr. generalmajor, lastnik c. in kr. ulanskega polka št. 1, porojen v Gradci dne 21. malega travna 1865. leta; poročen 2. vinotoka 1886. l. z **Marijo Jožefino** (Lujizo Filipino Elizabeto Pijo Angeliko Marjeto), hčerjo kraljeve Visokosti kraljiča Jurija saksonskega, porojeno dne 31. vel. travna 1867. l.

Sinova: 1) **Karol** (Franc Jožef Ludovik Hubert Jurij Oton Marija), porojen dne 17. vel. srpana 1887. l. 2) **Maksimilijan** (Evgen Ludovik Friderik Filip Jožef Marija), porojen dne 13. malega travna 1895. leta.

Ferdinand Karol Ludovik (Jožef Ivan Marija), nadvojvoda avstrijski, c. in kr. major, por. na Dunaji dne 27. grudna 1868. l.

Margareta Zofija (Marija Anuncijata Terezija Karolina Lujiza Jožefina Ivana), bivša opatica terezijanskega zavoda pl. gospá v Pragi, porojena dne 13. velikega travna 1870. leta; poročena dne 24. prosinca 1893. leta s kraljevo Visokostjo vojvodo Albertom virtemberškim, polkovnikom 4. drag. polka.

Otroci tretjega zakona:

Marija Anuncijata (Adelajida Terezija Mihaela Karolina Lujiza Pija Ignacija), porojena dne 31. malega srpana 1876. leta.

Elizabeta (Amalija Evgenija Marija Terezija Karolina Lujiza Jožefina), porojena dne 7. malega srpana 1878. leta.

3.) Nadvojvoda **Ludovik Viktor** (Jožef Anton), c. in kr. podmaršal, lastnik c. in kr. pehotnega polka št. 65, in načelnik ces. ruskemu pehotnemu polku «Tomsk» št. 39, porojen na Dunaji dne 15. velikega travna 1842. leta.

Roditelji Njega Veličanstva cesarja in kralja:

Franc Karol (Jožef), cesarjevič in nadvojvoda avstrijski, kraljevič ogerski, češki itd., porojen dne 7. grudna 1802. leta, sin cesarja Franca I., in druge mu soproge Marije Terezije, umrl dne 8. sušca 1878. leta; poročen dne 4. listopada 1824. l. z nadvojvodico **Zofijo** (Frideriko Dorotejo), hčerjo kraljevega Veličanstva Maksimilijana I., kralja bavarskega, porojeno dne 27. prosinca 1805. l., umršo na Dunaji dne 28. vel. travna 1872. l.

Bratje in sestre starega očeta in njihovi potomci.

Cesariči in cesaričinje, nadvojvode in nadvojvodice avstrijske, kraljiči in kraljičine ogrske in češke.

Albreht (Friderik Rudolf), c. in kr. vojskovodja, generalni inšpektor armade, lastnik c. in kr. pešpolka št. 44, c. in kr. dragonskega polka št. 4. in c. in kr. kornega-artelerijskega polka št. 5, šef rusko-litavskega ulanskega polka št. 5 in ruskega pešpolka Wilmanstraua št. 87, kr. prus. generalni vojskovodja in šef 2. vzhodno-prus. grenadirskega polka št. 3, obrist-lastnik kr. bavar. chevanxleger-polka št. 5 in načelnik kr. sakson. pešp. št. 103, rojen 3. velikega srpana 1817. l., poročen 1. velikega travna 1844. l. z Hildegardo, bavarsko kraljičino, vdovec 2. malega travna 1864. l., umrl 18. svečana 1895. l.

Hči: **Marija Terezija Ana**, roj. 15. malega srpana 1845. l. omož. 18. prosinca 1865. l. z Filipom, knezom virtemberškim.

Elizabeta (Frančiška Marija), hči nadvojvode Jožefa Palatina, roj. 17. prosinca 1831. l. (od 15. grudna 1849. l. vdova po nadvojvodi Ferdinandu Karlu d'Este), drugič omožena na Dunaji 18. malega travna 1854. l. z nadvojvodo Karlom Ferdinandom, zopet vdova od 20. listopada 1874. l.

Otroci: **Friderik**, roj. 4. ržnega cveta 1856. l., ož. 8. vinotoka 1878. l. z Izabelo kroy-dülmisko. Otroci: Marija Kristina, roj. 17. listopada 1879. l.; Marija Ana, roj. 6. prosinca 1882. l.; Henrijeta (Marija Karolina Gabrijela), roj. 10. prosinca 1883. l.; Natalija, roj. 12. prosinca 1884. l.; Gabrijela (Marija Terezija), roj. 14. kimovca 1887. l.; Izabela (Marija Terezija Kristina Evgenija), roj. 17. listopada 1888. l.; Marija (Alica Emanuela Neža Ana), roj. 15. prosinca 1893. l.

Marija Kristina, roj. 21. velikega travna 1858. l., omož. 29. listopada 1879. l. z Alfonzom XII., kraljem španskim, vdova od 25. listopada 1885. l., kraljica vladarica španjska. — **Karl Štefan**, roj. 5. kimovca 1860. l., ožen. 28. svečana 1886. l. z Marijo Terezijo, hčerjo nadvojvode Karla Salvatorja. Otroci: Eleonora, roj. 28. listopada 1886. l.; Renata, roj. 2. prosinca 1888. l.; Karl Albreht, roj. 18. grudna 1888. l.; Mehtildis (Marija Kristina Lea Terezija Rozarija Nikogija), roj. 11. vinotoka 1891. l.; Leo (Karl Marija Ciril Metod), roj. 5. velikega travna 1893. l.; Viljem (Fran Jožef Karl), roj. 10. svečana 1895. l. — Evgen Ferdinand, veliki in nemški mojster; roj. v Seelowitz-u 21. velikega travna 1863. l.

Marija Karolina (Ludovika Kristina), roj. 10. kimovca 1825. l., omož. na Dunaji 21. svečana z nadvojvodo Rajnerjem, roj. 11. prosinca 1827. l.

Viljem (Fran Karl), veliki in nemški mojster, c. in kr. feldcajgmojster, generalni-artilerijski inšpektor, lastnik c. in kr. pešpolka št. 4 in št. 12 in c. in kr. kornega artilerijskega polka št. 3.; šef ces. ruske baterije št. 7., kralj. prus. polajsko-artilerijskega polka št. 1; roj. 21. malega travna 1827. leta; umrl 29. malega srpana 1894. l.

Jožef (Karl Ludovik), general konjice, lastnik c. in kr. pešp. št. 37 in najvišji poveljnik deželne brambe dežel ogerske krone; roj. 2. sušca 1833. l.

Žena: **Marija Klotilda** (Adelhajda Amalija), princezinja saksonsko-koburg-gota; roj. 8. malega srpana 1846. l., omož. v Koburgu 12. velikega travna 1864. l.

Otroci: Marija Doroteja Amalija, roj. 14. ržnega cveta 1867. l., omož. na Dunaji 5. listopada 1896. l. z Njega kr. Vis. nadvojvodo orleanskim, Ludovik Filip Robert. — Margareta Klementina, roj. 6. malega srpana 1870. l., omož. v Budapešti 15. velikega srpana 1890. l. s knezom turn-taksiškim Albertom. — Jožef Avgust (Viktor Klemens Marija), dragonski nadporočnik, roj. 9. velikega srpana 1872. l., ož. 15. listopada 1893. l. v Monakovem z Avgusto, bavarsko princezinjo, hčerjo Leopolda, bavarskega princa, roj. v Monakovem 28. m. travna 1875. l. Sin: Jožef (Fran Leopold Anton Ignacij Marija), roj. 28. sušca 1895. l. — Ladislav Filip (Marija Vincencij), roj. 16. m. srpana 1875. l.; umrl 6. kimovca 1895. l. — Elizabeta Henrijeta (Klotilda Viktorija Marija), roj. 9. sušca 1883. l. — Klotilda Marija Rajnerija (Amalija Filomena), roj. 9. velikega travna 1884. l.

Marija (Henrijeta Ana), roj. 23. velikega srpana 1836. l., omož. 22. velikega srpana 1853. l. z Leopoldom II., kraljem Belgijcev.

Leopold (Ludovik Marija Fran Rajner Julij Kustorgij Gerhard), c. in kr. general konjice, lastnik c. in kr. pešpolka št. 53. šef rusko-kazanskega dragonskega polka št. 9 in prus. grenadirskega polka št. 6, roj. 6. ržnega cveta 1823. leta.

Ernst (Karl Feliks Marija Rajner Gotfrid Cyrijak), c. in kr. general konjice, lastnik c. in kr. pešpolka št. 48; roj. 8. velikega srpana 1824. l.

Rajner (Ferdinand Marija Janez Ev. Frančišek Hygin.), c. in kr. feldcajgmojster, najvišji poveljnik deželne brambe v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel, lastnik c. in kr. pešpolka št. 59, načelnik prus. filirskega polka št. 39; rojen 11. prosinca 1827. l.

Soproga: **Marija** (Karolina Ludovika Kristina) druga hči nadvojvode Karla; roj. 10. kimovca 1825. l., omož. 24. svečana 1852. leta.

Marija Antonija, sicilska princezinja, rojena 19. grudna 1814. l. Vdova 29. prosinca 1870. l. po umrlem nadvojvodi Leopoldu II., velikem vojvodi toskanskem. Otroci iz drugega zakona:

1. **Marija Izabela**, roj. 21. velikega travna 1834. l., omož. 10. malega travna 1850. l. z Don Francesco di Paolo, grofom trapanskem, kraljevim princem obeh Sicilij, vdova 24. kimovca 1892. leta.

2. **Ferdinand IV.**, veliki vojvoda toskanski, roj. 10. ržn. cveta 1835. l., c. in kr. feldmaršal-lajtenant in lastnik c. in kr. pešpolka št. 66., ož. v drugem zakonu 11. prosinca 1868. l. z **Alico**, princezinjo parmsko. — Otroci iz drugega zakona: Leopold Ferdinand, stotnik, roj. 2. grudna 1868. l. Lujiza Antonijeta Marija, roj. 2. kimovca 1870. l., omož. 21. listopada 1891. l. z princem Friderikom Avgustom, vojvodo saksonskim. Jožef Ferdinand Salvator, nadporočnik, roj. 24. vel. travna 1872. l. Peter Ferdinand Sa'vator, roj. 12. vel. travna 1874. l. Henrik Ferdinand Salvator, roj. 13. svečana 1878. l. Ana Marija Terezija, roj. 17. vinotoka 1879. l. Marjeta Marija, roj. 13. vinotoka 1881. l. Germana Marija Terezija, roj. 11. kimovca 1884. l. Neža Marija Terezija, roj. 26. sušca 1891. l.

3. **Karl Salvator**, roj. 30. malega travna 1839. l., umrl 18. prosinca 1892. l., ož. 19. kimovca 1861. l. z Marijo Imakulato, sicilsko princezinjo, roj. 14. malega travna 1844. l. Otroci: Marija Terezija, roj. 18. kimovca 1862. l., omož. 28. svečana 1886. l. z nadvojvodo Štefanom. Leopold Salvator, roj. 15. vinotoka 1863. l., ož. v Frohsdorfu 24. vinotoka 1889. l. s princezinjo Blanko Burbonsko, roj. 7. kimovca 1868. l. Otroci: Marija Dolores Beatrica, roj. 5. velikega travna 1891. l.; Marija Imakulata (Karolina), roj. 9. kimovca 1892. l.; Marjeta Rajnerija, roj. 8. velikega travna 1894. l.; Rajner Karl (Leopold Blanka Anton Margarita Beatrica Marija Peter Jožef Rafael Mihael Ignacij Štefan), roj. 21. listopada 1895. l.; Leopold Marija Alfonz Blanka Karl Anton Beatrica Rafael Mihael Jožef Peter Ignacij, roj. v Zagrebu 30. prosinca 1897. l.

Fran Salvator, c. in kr. podpolkovnik roj. 21. v. srp. 1866. l., ož. v Išlu 31. m. srpana 1890. l. z nadvojvodinjo Marijo Valerijo, hčerjo Njega c. in kr. apost. Vel. cesarja Franca Jožefa I., roj. 22. malega travna 1868. l. Otroci: Elizabeta Frančiška Marija Karolina Ignacija, roj. 27. prosinca 1892. l.; Fran Karl Salvator, roj. 17. svečana 1893. l.; Hubert Salvator, roj. 30. m. trav. 1894. l. Hedviga Mihaela, roj. v Išlu 24. kimovca 1896.

Karolina Marija Imakulata, omož. 30. velikega travna 1894. l. s princem Avgust Leopold saksonsko-koburg-gotaškim vojvodo saksonskim, roj. 5. kimovca 1869. l. Albreht Salvator, roj. 22. listopada 1871. l.; umrl 27. svečana 1896. l. Marija Imakulata Rajnerija, roj. 3. kimovca 1878. l.

4. **Marija Lujiza Anuncijata**, roj. 31. vinotoka 1845. l. omož. 31. v. trav. 1865. l. z knezom Karlom Ibsenburg-birštajnskim.

5. **Ludovik Salvator**, polkovnik, roj. 4. vel. travna 1847.

Sedanji vladarji evropski.

Sveti Oče Lev XIII., (Joahim Pecci) por. dne 2. sušca 1810. l., za papeža izvoljen dne 20. svečana in kronan dne 3. sušca 1878. l.

Andora. Republika s predsednikom, voljenim na štiri leta, pod vrhovno oblastjo škofa Urgelskega.

Anglija. Kraljica Viktorija, cesarica indijska, porojena dne 24. velikega travna 1819. leta, vlada z dne 20. ržnega cveta 1837. l., z dne 14. grudna 1861. l. vdova po vojvodi Albertu saksonsko-koburškimgotajskim.

Anhalt-Desavsko. Vojvoda Friderik, porojen dne 29. mal. travna 1831. leta, vlada z dne 22. vel. travna 1871. leta, poročen z Antonijo, vojvodico saksonsko-altenburško,

Badensko. Veliki vojvoda Friderik, (Viljem Ludovik), porojen dne 9. kimovca 1826. leta, vlada z dne 24. mal. travna 1852 leta, poročen z Ludoviko, hčerjo nemškega cesarja in pruskega kralja Viljema I.

Bavarsko. Kralj Oton I., por. dne 27. malega travna 1848. l.; deželni upravitelj z dne 10. rž. cveta 1886 l., kraljič Luitpold, por. dne 12. sušca 1821. l., ož. z nadvojvodico avstrijsko tsekavsko Avgusto, vdovec 26. mal. trav. 1864. l.

Belgija. Kralj Leopold II., porojen dne 9. mal. travna 1835. leta, vlada z dne 10. grudna 1865. leta, poročen z Marijo Henriko, nadvojvodico avstrijsko.

Bolgarija. Knez Ferdinand I. (kraljič Koburžanski), porojen dne 26. svečana 1861. leta, voljen dne 17. velikega srpana 1887. leta, poročen z Marijo Lujizo parmsko.

Brunšvik. Državni upravitelj: kraljič Albreht pruski, porojen dne 8. velikega travna 1837. l., voljen 21. vinotoka 1885. l.

Črna gora. Knez Nikolaj I., porojen dne 7. vinotoka 1841. leta, vlada z dne 14. velikega srpana 1860. leta, poročen z Mileno Petrovno Vukotičevo.

Dansko. Kralj Kristijan IX., porojen dne 8. mal. travna 1818. leta, vlada z dne 15. listopada 1863. leta, poročen z Ludoviko, deželno grofico hesen-kazelsko.

Francija. Predsednik Feliks Faure, izvoljen dne 17. prosinca 1895. leta.

Grško. Kralj Jurij I., porojen dne 24. grudna 1845. leta, vlada z dne 31. vinotoka 1863. l., poročen z Olgo Konstantino, carevno rusko.

Hesensko. Veliki vojvoda Ernest Ludovik IV., porojen dne 25. listopada 1868. leta, poročen z Viktorijo Melito, princesinjo saksonsko-koburg-gotajsko, vlada z dne 13. sušca 1892. l.

Italija. Kralj Humbert I., porojen dne 14. sušca 1844. l., vlada z dne 9. prosinca 1878. l., poročen z Marjeto, vojvodico savojsko.

Lichtenstein. Knez Janez II., porojen dne 5. vinotoka 1840. leta, vlada z dne 12. listopada 1858. leta.

Lippe-Detmold. Knez Adolf Lippe-Schaumburg, porojen dne 20. malega srpana 1859. leta, vlada z dne 3. sušca 1895. leta, poročen s Frideriko Amalijo, princesinjo prusko.

Lippe-Schaumburg. Knez Jurij, rojen dne 10. vinotoka 1846. leta, vlada z dne 8. vel. travna 1893. leta, poročen z Marijo Ano, princesinjo saksonsko-altenburško.

Mecklenburg-Schwerin. Vel. vojvoda Friderik Fran (Pavel) III., porojen dne 19. sušca 1851. leta, vlada z dne 15. m. travna 1883. leta, poročen z Anastazijo, veliko kneginjo rusko.

Mecklenburg-Strelitz. Veliki vojvoda Friderik Viljem, porojen dne 17. vinotoka 1819. leta, vlada z dne 6. kimovca 1860. leta, poročen z Avgusto, kraljičino veliko-britansko.

Monako. Knez Albert Honorus Karol, porojen dne 13. listopada 1848. leta, vlada z dne 10. kimovca 1889. leta.

Nemčija. (Glej Prusijo.)

Nizozemsko. Kraljica Viljelmina, porojena dne 31. vel. srpana 1880. leta. Do polnoletnosti pod nadzorstvom kraljice Eme, vdove kralja Viljema III.

Oldenburg. Veliki vojvoda Peter, porojen dne 8. malega srpana 1827. leta, vlada z dne 27. svečana 1853. leta poročen z Elizabeto, vojvodico altenburško.

Portugalsko. Kralj Karol I., porojen dne 28. kimovca 1863. leta, vlada z dne 19. vinotoka 1889. leta, poročen dne 22. velikega travna 1886. leta z Marijo Amalijo, hčerjo grofa pariškega.

Prusija. Viljem II., nemški cesar in pruski kralj, porojen dne 27. prosinca 1859. leta, vlada z dne 15. ržnega cveta 1888. leta, poročen z Avgusto Viktorijo, vojvodico šlesvik-holštanjsko.

Reuss. (Mlajša panoga. Dom Schleiz.) Knez Henrik XIV., porojen dne 28. velikega travna 1832. l., vlada z dne 11. mal. srpana 1857. leta, poročen z Nežo, vojvodico virtemberško.

Reuss. (Starejša panoga. Dom Greiz.) Knez Henrik XXII., porojen dne 28. sušca 1846. leta, vlada z dne 9. listopada 1859. leta, poročen z Ido, kneginjo lipe-šavmburško.

Rumunija. Kralj Karol I., porojen dne 20. mal. travna 1839. leta, vlada po izvolitvi kakor knez z dne 20. mal. travna 1866. leta, proglašen kraljem dne 2. sušca 1881. leta, poročen z Elizabeto, knežujo wiesdsko.

Rusija. Car Nikolaj II., porojen dne 18. velikega travna 1868. leta, poročen z Aleksandrovno Feodorovno, princezinjo hesensko.

Saksonsko. Kralj Albert, porojen dne 23. mal. travna 1828. leta, vlada z dne 29. vinotoka 1873. leta, poročen s Karolino, kneginjo Waso.

Saksonski-Altenburg. Vojvoda Ernest, porojen dne 16. kimovca 1826. leta, vlada z dne 3. vel. srpana 1853. leta, poročen z Nežo, vojvodico anhalt-desavsko.

Saksonski-Koburg-Gotha. Vojvoda Alfred, porojen dne 6. velikega srpana 1844. leta, vlada z dne 24. vel. srpana 1893. leta, poročen z Marijo, veliko vojvodico rusko.

Saksonski-Meiningen-Hildburghausen. Vojvoda Jurij II., porojen dne 2. malega travna 1826. leta, vlada z dne 20. kimovca 1866. leta, poročen s Heleno baronico helenburško.

Saksonski-Weimar-Eisenach. Velki vojvoda Karol Aleksander, porojen dne 24. ržnega cveta 1818. leta, vlada z dne 8. malega srpana 1853. leta, poročen z Zofijo, kraljičino nizozemsko.

San Marino. Republika z dvema predsednikoma, voljenima na 6 mesecev.

Schwarzburg-Rudolfstadt. Knez Viktor Günther, por. dne 23. velikega srpana 1852. leta, vlada z dne 19. prosinca 1890. leta, poročen dne 9. grudna 1891. leta z Ano Lujizo Schönburg-Waldenburško.

Schwarzburg-Sondershausen. Knez Karol Günther, porojen dne 7. velikega srpana 1830. leta, vlada z dne 17. malega srpana 1880. leta, poročen z Marijo, vojvodico saksonsko-altenburško.

Srbija. Kralj Aleksander I., porojen dne 14. vel. srpana 1876. leta, vlada z dne 13. mal. travna 1889. leta.

Španija. Kralj Alfonz XIII., porojen dne 17. vel. travna 1886. leta. Kraljica vladarica Marija Kristina, vdova kralja Alfonza XII., umršega dne 22. listopada 1885. leta.

Švedija in Norvegija. Kralj Oskar, porojen dne 21. prosinca 1829. leta, vlada z dne 18. kimovca 1872. l., poročen z Zofijo, vojvodico nasavsko.

Švica. Zvezna republika s predsednikom, vsako leto na novo voljenim.

Turčija. Veliki sultan Abdul Hamid II., porojen dne 22. kimovca 1842. leta, vlada z dne 1. kimovca 1876. leta.

Valdek in Pymont. Knez Friderik Adolf Herman, porojen 20. prosinca 1865. leta, vlada z dne 12. velikega travna 1893. leta.

Virtemberško. Kralj Viljem II., porojen dne 25. svečana 1848. leta, vlada z dne 6. vinotoka 1891. leta, v drugič poročen s Charloto, princesinjo šavmburg-lippe.

Nove mere in uteži.

Od dne 1. prosinca 1876. leta rabijo naj se v javnem prometu **izključno samo nove mere in uteži**. Kdor od tega časa meri na staro mero ali tehta s staro tehtnico, se mu vzame mera in mora plačati od 5 do 100 glđ. globe.

Nov zistem mer in utežev je decimalen, to je: deli se z desetim, kar jako olajšuje računanje.

Osnovne jednote novi meri in novim utežem so: 1.) meter, 2.) liter, 3.) gram, 4.) ar.

Mnogokratniki teh osnovnih jednot se izražajo s tem, da se spredaj postavijo števniki:

Deka pomeni	10krat
Hekto „	100 „
Kilo „	1000 „
Myria „	10000 „

Za podrazdelitve se rabijo števniki: Deci za desetino, Centi za stotino, Mili za tisočino.

1 kilogram (*kg*) = 100 dekagramov (*dkg*) = 1000 gramov (*g*). 1 dekagram = 10 gramov.

1 hektoliter (*hl*) = 100 litrov, 1 liter (*l*) = 10 decilitrov (*dl*) = 100 centilitrov (*cl*). 1 deciliter = 10 centilitrov.

1 meter (*m*) = 10 decimetrov (*dm*) = 100 centimetrov (*cm*) = 1000 milimetrov (*mm*). 1 decimeter = 10 centimetrov = 100 milimetrov. 1 centimeter = 10 milimetrov.

Žrebanje dovoljenih tujezemskih srečk l. 1898.

2. prosinca. Saksonski-Meiningen.
13. „ 5°/₁₀ ruskih l. 1864.
14. „ 3°/₁₀ knež. srbskih. — Srbskih državnih srečk.

1. svečana. 3⁰/₀ turških. — Italijanskih križevih. — Saksonski-Meiningen. — Brunšvik.
13. sušca. 5⁰/₀ ruskih iz l. 1866.
31. » Brunšvik.
1. m. travna. 3⁰/₀ turških.
14. » 3⁰/₀ srbskih.
1. v. travna. Brunšvik.
2. » Italij. križevih.
13. » Srbskih državnih (tob.)
1. ržn. cveta. 3⁰/₀ turških.
1. m. srpana. Brunšvik. — Saksonski-Meiningen.
13. » 3⁰/₀ srbskih.
14. » 5⁰/₀ ruskih iz l. 1864.
1. v. srpana. Italij. križevih. — Saksonski-Meiningen. — 3⁰/₀ turških. — Brunšvik.
13. kimovca. 5⁰/₀ ruskih iz l. 1866. — Srbskih državnih (tob.)
30. » Brunšvik.
1. vinotoka 3⁰/₀ turških.
14. » 3⁰/₀ knež. srbskih.
2. listopada. Brunšvik. — Italij. križevih.
1. grudna 3⁰/₀ turških.
31. » Brunšvik.

Lestvica za pristojbine kolekov.

Lestvica I.

Za menice in trgovske denarne nakaznice.

Do zneska do	75 gl. gl. — .05	čez 1350 do 1500 » » 1.—
čez 75 »	150 » » — .10	» 1500 » 3000 » » 2.—
» 150 »	300 » » — .20	» 3000 » 4500 » » 3.—
» 300 »	450 » » — .30	» 4500 » 6000 » » 4.—
» 450 »	600 » » — .40	» 6000 » 7500 » » 5.—
» 600 »	750 » » — .50	» 7500 » 9000 » » 6.—
» 750 »	900 » » — .60	» 9000 » 10500 » » 7.—
» 900 »	1050 » » — .70	» 10500 » 12000 » » 9.—
» 1050 »	1200 » » — .80	» 12000 » 13500 » » 9.—
» 1200 »	1350 » » — .90	

in tako dalje za vsakih 1500 gld. 1 gld. več pri čemer se ostanek manj nego 1500 gld. zmatra za celih 1500 gld.

V domačih deželah izdane menice, če se kolekujejo po tej lastnici, ne smejo imeti daljšega plačilnega roka nego šest mesecev, v inozemstvu izdane pa ne daljšega nego 12 mesecev. Sicer se pa morajo kolekovati po lestvici II.

Pod izrazom »domače dežele« razumejo se dežele zastopane v avstrijskem državnem zboru, menice, ki niso izdane v okrožji teh dežel, veljajo za inozemske.

Za menice, izdane v deželah ogerske krona, ostanejo še nadalje v veljavi določbe z dne 2. vinotoka 1868. leta in se mora pri teh menicah odračunati pri določevanju, koliko je od njih po sedanjem zakonu plačati pristojbine, znesek, ki se je pri izdaji menice plačal kralj, ogerskim financam s kolekovimi znamkami ali pa neposredno po propisih.

Ako se kaka menica izda v več izvodih (sekunda, tertijska itd.), mora se plačati od vsakega ista pristojbina, kakor od prvega.

Od menic v inozemstvu izdanih in na inozemstvo se glasečih, plačati je 2 kr. pristojbine za vsakih 100 gld., ako kroži v naši državi. Ostanek manjši nego 100 gld. smatra se za celih 100 gld.

Pristojbine za menice, ki se izdajo v domačih deželah, plačati je poprej, nego so se na papir, ki je namenjen za menico, podpisale stranke — za menice, ki so se izdale v inozemstvu; pa preden začne krožiti po naši državi, in če menica ni plačljiva, le v inozemstvu, pa vsekako tekom 14 dnij, ko je prišla v domače dežele.

Dolžnosti kolekovanja menic more se tako-le zadostiti:

- a) če se rabijo kolekovane uradne golice;
- b) če se rabijo uradne golice, ki pa niso zadosti kolekovane ali pa tudi druge golice, ali pa se golice niti ne rabijo, pa s tem, da se za toliko, kolikor je pristojbine, oziroma popolnilne pristojbine plačati, prilepi kolekov na zadnji strani papirja, na kateri se piše menica, predno se je menica napravila. Koleki se morajo pri zato pooblaščenem uradu dati z uradnim pečatom prekolekovati.

Dan in mesec prekolekovanja, če se že ne razvidi iz odtiska, mora dotični urad vpisati v vsako znamko.

Uradno prekolekovanje se ne sme več izvršiti, ako ima papir že kak podpis izdajnika, prejemnika ali žiranta

ali sploh kak podpis stranke; vsako drugačno plačevanje s koleki, kakor prekolekovanje kolekov s privatnim pečatom kacega urada, ki za to ni upravičen je neveljavno.

- c) Če pa gre za plačilo pristojbine od menice, in sicer, če je ta stran še nepopisana ob zgornjem robu; drugače pa po poslednjem inozemskem zapisku tako, da nad koleki ni nobenega prostora več za žirovanje ali kak drug zapis, in se ima preskrbeti, da se po *b)* tega paragrafa pravočasno uradno prekolekuje. Pisati čez koleke, kakor je do sedaj bila navada, ni več dovoljeno.

Če se kolekovina ni plačala ali pa vsaj v zakonitem znesku ne, ali pa ne pravočasno ali pa ne na predpisan način, določa nov zakon globo, ki je petdesetkrat tolika, kolikoršna je pristojbina po lestvici.

Trgovskim nakaznicam že prej dovoljena ugodščina, da je od njih plačati le po 5 kr., če je njihov obrok k večjemu osem dnij, velja še vedno.

Za trgovske račune (note, konti, izkaze) se je odredilo, da so računi do 10 gld. kolekovine prosti, — čez 10 gld. do 50 gld. se plača 1 kr., — čez 50 gld. pa 5 kr. pristojbine.

Kolekovina se pa mora tudi plačati, če se taki računi vpleto v tekst kakega trgovskega pisma. Globa kakor pri menicah.

Lestvica II.

Za pravna pisma.

	Do	20 gl.	gl.	—07	čez	1600	do	2000	gl.	gl.	6·25
čez	20	»	40	»	»	2000	»	2400	»	»	7·50
»	40	»	60	»	»	2400	»	3200	»	»	10—
»	60	»	100	»	»	3200	»	4000	»	»	12·50
»	100	»	200	»	»	4000	»	4800	»	»	15—
»	200	»	300	»	»	4800	»	5600	»	»	17·50
»	300	»	400	»	»	5600	»	6400	»	»	20—
»	400	»	800	»	»	6400	»	7200	»	»	22·50
»	800	»	1200	»	»	7200	»	8000	»	»	25—
»	1200	»	1600	»	»						5—

Čez 8000 gld. se za vsakih 400 gld. plača 1 gld. 25 kr. pri čemer se ostanek, ki ne znaša 400 gld., zmatra za polnega.

Po tej lestvici kolekujejo se dolžna pisma, z dovoljenjem vknjižbe ali brez njega, pobotnice, odstopna pisma, plačilne nakaznice, razun trgovskih, zakupne pogodbe, stave, srečke privatnih loterij i. dr. in sicer se je pri dolžnih pismih določil znesek prejetega posojila, pri pobotnicah znesek prejetega plačila, pri odstopnih pismih znesek, za kterega se je pravica odstopila, pri nakaznicah nakazani znesek, pri zakupnih pogodbah skupni znesek zakupnine, pri stavah stavljeni znesek, pri srečkah privatnih loterij pa cena vsake posamezne srečke.

Lestvica III.

Za pravne posle.

	Do	10 gl.	gl.	—·07	čez	800 do	1000 gl.	gl.	6·25
čez	10 >	20 >	>	—·13	>	1000 >	1200 >	>	7·50
>	20 >	30 >	>	—·19	>	1200 >	1600 >	>	10—
>	30 >	50 >	>	—·32	>	1600 >	2000 >	>	12·50
>	50 >	100 >	>	—·63	>	2000 >	2400 >	>	15—
>	100 >	150 >	>	—·94	>	2400 >	2800 >	>	17·50
>	150 >	200 >	>	1·25	>	2800 >	3200 >	>	20—
>	200 >	400 >	>	2·50	>	3200 >	3600 >	>	22·50
>	400 >	600 >	>	3·75	>	3600 >	4000 >	>	25—
>	600 >	800 >	>	5—					

Čez 4000 gld. plača se za vsakih 200 gld. 1 gld. 25 kr., pri čemer se znesek, ki ne znaša 200 gld., zmatra za polnega.

Po tej lestvici kolekujejo se dolžna pisma, katera se glase na prinosnika, pogodbe za služenje, pogodbe delniških društev, ki se osnujejo za več nego 10 let, družbene pogodbe, potrdila o dobitkih v loteriji, pogodbe, s kterimi se kupi upanje premičnin, kupne in menjalne pogodbe radi premičnin i. dr. in sicer je določen pri dolžnih pismih znesek, na katerega se glasi, pri pogodbah v služenji, znesek skupne plače, katero ima dobiti oni, koji stopa v službo, — ako pa v pogodbi ni določeno, koliko časa ima služba trajati, se kolekovina odmeri po trikratni letni plači. Pri pogodbah delniških društev in družbenih pogodbah se kolekovina odmeri po znesku vkupne društvene glavnice, pri potrdilih o dobitkih, po znesku dobitka, pri kupnih, menjalnih in drugih pogodbah radi premičnin, po znesku vrednosti.

Vloge s katerimi se pri oblastvu naznanja samostojna vršitev prostega obrta, ali s katerimi se oblastvo prosi koncesije, ki je potrebna za vršitev obrta, morajo biti kolekovane:

- a) na Dunaji od prve pole gld. 6—
 - b) v mestih, ki imajo nad 50.000 prebivalcev » » » » 4—
 - c) v mestih, ki imajo od 10.000 do 50.000 prebivalcev » » » » 3—
 - d) v mestih, ki imajo od 5000 do 10.000 prebivalcev » » » » 2—
 - e) v vseh drugih krajih » » » » 1'50
- Ako treba še druge pole, kolekuje se s 50 kr.

Prošnje za tobačne trafike in loterijske kolekture, za dovojenje, da sme godba javno igrati, da smejo biti gostilne, krčme in kavarne čez policijsko uro odprte, da se smejo kazati znamenitosti, prirejati koncerti, gimnastične in gledališčne predstave, se kolekujejo po 1 gld. od vsake pole.

Pri prvih in drugih vlogah se ima pristojbina plačati tudi takrat, kadar se prosi ustno, ne da bi se zapisal protokol.

Prošnja za sledeča prava:

1.) Za podeljenje, potrjenje ali prenos plemskih stopinj, podeljenje redov, dovoljenje smeti nositi inozemske rede, združenje ali poboljšanje grbov, dovoljenje za spremembe ali prenose imen, podeljenje častnih mest, častnih naslovov in drugih odlikovanj, združenih z obrtnimi podjetji, se kolekujejo po 5 gld. od vsake pole.

2.) Za podeljenje, priznanje ali potrjenje privilegijev, kamor spadajo tudi izključeni industrijski privilegiji se kolekujejo po 3 gld. od vsake pole.

3.) Za podeljenje ali priznanje avstrijskega državljanstva, za podeljenje meščanstva ali občanstva ali za sprejem v občinsko zvezo, se kolekujejo po 2 gld. od vsake pole.

4.) Prošnje za podeljenje potnih listov, za uvoz, izvoz in prevoz kuhinjske soli, tobaka, smodnika ali za dovoljenje za uvoz ali izvoz določenega blaga, ako je za to potrebno dovojenje, se kolekujejo po 1 gld. od vsake pole.

Razpredelnica za računanje obresti.

Po 3 odstotke						Po 5 odstotkov							
kapital gld.	za eno leto		za pol leta		za 1 mesec		kapital gld.	za eno leto		za pol leta		za 1 mesec	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.		gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
10	—	30	—	15	—	2 ¹ / ₃	10	—	50	—	25	—	4 ¹ / ₆
15	—	45	—	22 ¹ / ₂	—	3 ³ / ₄	15	—	75	—	37 ¹ / ₂	—	6 ¹ / ₄
20	—	60	—	30	—	5	20	1	—	—	50	—	8 ¹ / ₂
25	—	75	—	37 ¹ / ₂	—	6 ¹ / ₄	25	1	25	—	62 ¹ / ₂	—	10 ³ / ₂
30	—	90	—	45	—	7 ¹ / ₂	30	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂
35	1	5	—	52 ¹ / ₂	—	8 ³ / ₄	35	1	75	—	87 ¹ / ₂	—	14 ¹ / ₂
40	1	20	—	60	—	10	40	2	—	1	—	—	16 ³ / ₂
50	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂	50	2	50	1	25	—	20 ³ / ₆
60	1	80	—	90	—	15	60	3	—	1	50	—	25
70	2	10	1	5	—	17 ¹ / ₂	70	3	50	1	75	—	29 ¹ / ₆
80	2	40	1	20	—	20	80	4	—	2	—	—	33 ¹ / ₂
90	2	70	1	35	—	22 ¹ / ₂	90	4	50	2	25	—	37 ¹ / ₂
100	3	—	1	50	—	25	100	5	—	2	50	—	41 ³ / ₂
200	6	—	3	—	—	50	200	10	—	5	—	—	83 ¹ / ₂
300	9	—	4	50	—	75	300	15	—	7	50	1	25
400	12	—	6	—	1	—	400	20	—	10	—	1	66 ⁴ / ₆
500	15	—	7	50	1	25	500	25	—	12	50	2	8 ² / ₆
600	18	—	9	—	1	50	600	30	—	15	—	2	50
700	21	—	10	50	1	75	700	35	—	17	50	2	91 ⁴ / ₆
800	24	—	12	—	2	—	800	40	—	20	—	3	33 ² / ₆
900	27	—	13	50	2	25	900	45	—	22	50	3	75
1000	30	—	15	—	2	50	1000	50	—	25	—	4	16 ⁴ / ₆
Po 4 odstotke						Po 6 odstotkov							
10	—	40	—	20	—	3 ¹ / ₂	10	—	60	—	30	—	5
15	—	60	—	30	—	5	15	—	90	—	45	—	7 ¹ / ₂
20	—	80	—	40	—	6 ² / ₃	20	1	20	—	60	—	10
25	1	—	—	50	—	8 ¹ / ₃	25	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂
30	1	20	—	60	—	10	30	1	80	—	90	—	15
35	1	40	—	70	—	11 ² / ₃	35	2	10	1	5	—	17 ¹ / ₂
40	1	60	—	80	—	13 ¹ / ₃	40	2	40	1	20	—	20
50	2	—	1	—	—	16 ² / ₃	50	3	—	1	50	—	25
60	2	40	1	20	—	20	60	3	60	1	80	—	30
70	2	80	1	40	—	23 ¹ / ₃	70	4	20	2	10	—	35
80	3	20	1	60	—	26 ² / ₃	80	4	80	2	40	—	40
90	3	60	1	80	—	30	90	5	40	2	70	—	45
100	4	—	2	—	—	33 ¹ / ₃	100	6	—	3	—	—	50
200	8	—	4	—	—	66 ² / ₃	200	12	—	6	—	1	—
300	12	—	6	—	1	—	300	18	—	9	—	1	50
400	16	—	8	—	1	33 ¹ / ₃	400	24	—	12	—	2	—
500	20	—	10	—	1	66 ² / ₃	500	30	—	15	—	2	50
600	24	—	12	—	2	—	600	36	—	18	—	3	—
700	28	—	14	—	2	33 ¹ / ₃	700	42	—	21	—	3	50
800	32	—	16	—	2	66 ² / ₃	800	48	—	24	—	4	—

Splošne določbe c. kr. pošte.

g pomenja gram *kg* kilogram.

S pismeno pošto se pošiljajo navadna pisma, priporočena pisma, ekspresna pisma, dopisnice, tiskovine, vzorci blaga, poštna nakaznice, poštni nalogi in časniki in priporočene pošiljatve s povzajem.

Pisma. Pri frankiranju pisma se pritisne znamka na gorenjem desnem oglu sprednje strani pisma, nikakor pa ne na zadnji strani. Frankirana v avstro-ogerske kraje, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo namenjena, kakor tudi iz poslednjih sem dospela pisma veljajo 5 kr. (v lokalnem 3 kr.), nefrankirana pa dvakrat toliko.

Pisma in pisemski zavoji ne smejo v Avstro-Ogerski, v Bosni in Hercegovini ter na Nemškem biti težji nego 250 *g*; pismom, ki se pošiljajo v druge države, ni to nobena meja, kar se tiče teže. Pisemski zavoji, odločeni za avstrijske dežele, ki tehtajo več nego 250 *g*, morajo se oddajati pri tovarni pošti. Uradni pisemski paketi pa smejo v Avstriji tehtati 2 $\frac{1}{2}$ *kg*; iz Avstrije na Ogersko le 1 *kg*.

Cez pismeno znamko se sme pisati naslov. Če se pa nanjo pritisne privatna štamplja, ni veljavna. Za frankiranje se ne smejo rabiti s pisemskih kuvertov izrezane znamke in koleki, ravno tako tudi ne poškodovane znamke, n. pr. take, katerim se je okrog odrezal beli rob. Znamke, ki so se že rabile, rabiti se tudi ne smejo več za frankiranje pisem.

Priporočena pisma se morajo frankirati. Za domače in inozemske dežele zadošča, če se pismo navadno zapre. V Nemčijo se priporočena pisma lahko pošiljajo tudi nefrankirana.

Povpraševalna pisma (pristojbina 10 kr.) napravijo se lahko za vsako tudi nepriporočeno pisemsko poštno pošiljatev, ki ni prišla na določeni kraj.

Dopisnice se smejo pošiljati tudi nefrankirane, če se ne priporočajo (rekomandirajo). Vsakemu je dovoljeno dati si napraviti dopisnic po privatnem obrtu, vendar morajo, kar se tiče velikosti in moči papirja biti popolnoma jednake uradnim in imeti nemški napis «Correspondenzkarte». Na dopisnice se lahko tiska in zajedno piše, a to le na zadnji strani, kajti sprednja stran je namenjena le za prejemnikov naslov, kamor pa tudi pošiljatelj more napisati svoje ime ter take opomnje, ki se tičejo pošte.

Dopisnicam v domačih deželah se lahko pripenjajo poskušnje ali vzorci blaga, če se ne pišejo potem nanje nikakršne druge, nego za poskušnje blaga ali vzorce dovoljene pismene opazke ter če so frankirane za 5 kr.

Tiskovine se morajo frankirati in se tudi lahko priporočajo.

Pošiljatve vezanih in broširanih knjig in odprte karte ne smejo biti nad 1 *kg* težke in se ne smejo bistveno razločevati od poštnih pošiljatev. V svetnopoštnem prometu so dovoljene pošiljatve tiskovin do 2 *kg* teže, a ne smejo meriti na nobeno stran več kakor 45 *cm*.

Razven naslova, datuma in podpisa na tiskovinah ne sme biti ničesar pisanega, tudi ne kaki dostavki. Izvzete so korekturne pole, katerim se smejo pridejati dotični rokopisi, poprave in rokopisne opomnje, tičočče se tiska, dalje kurzni listi, trgovski cirkularji in ceniki (hektografirani vendar le po 20 ali več izvodov vkupe), pri katerih so dopuščene rokopisne ali mehničnim potom napravljene izpremembe cen, imena potnika, načina naročevanja ali plačevanja. Posebni deli tiskanega teksta pa se smejo v ta namen podčrtati, da se opozori čitatelj na kako določeno mesto. Dalje je še določeno na tiskanih vizitnicah napisati natančnejši naslov in stan pošiljalca ter pristavi običajne črke n. pr. p. f. itd.); na povabilih navesti ime povabljenca, dan, namen in kraj zborovanja; pri knjigotržnih naročilnih listih na zadnji strani pismeno imenovati naročene ali ponujene knjige, tiskani tekst sprednje strani pa deloma ali popolnoma prečrtati; tiskovne pomote popraviti.

Poslovni papirji, kakor: akti vsake vrste, vožna pisma, poslovni dokumenti, prepisi in izpiski aktov, muzikalije in sploh pisma, ki se ne morejo smatrati za pravo ali osobno dopisovanje, smejo se v prometu svetovne poštne zveze, izvzemši Nemčijo, pošiljati pod križnim zavitkom (tudi priporočena) do 2 *kg* teže in 45 *cm* širjave.

Vzorci se prevažajo v kraje avstro-ogerske države, v Bosno in Hercegovino, Belgijo, Bulgarijo, Črnogoro, Egipet, Francijo, Grecijo, Veliko Britanijo, Italijo, na Portugalsko, Rumunsko, Srbsko, Špansko, Švico, zjedinjene države severne Amerike in v one turške kraje, kjer se nahajajo avstrijski poštni uradi do 350 *g* teže, drugam pa in tako tudi v Nemčijo, le do 250 *g*.

Kar se tiče mere, ne smejo presežati na dolgost 30, na širokost 20 in na visokost 10 *cm*. Vzorcem in blagu za poskušnjo se ne sme priložiti nikako pismo.

Na naslovu mora biti vsakokrat opazka «vzorec» ali «poskušnja blaga».

Na naslovu sme razven tega biti navedeno: Ime ali tvrdka odpošiljateljev, tovarniško ali trgovsko znamenje poleg natančnejšega označenja blaga, številke in cene, teže in mere blaga ter koliko ga je na razpolago. Razven omenjenih podatkov se ne smejo dodajati takšnim pošiljatkam nikaka pismena naznanila ali kakeršne koli opazke.

Tudi žive čebele se morejo pošiljati po domačih krajih, na Ogersko, v Bosno in Hercegovino, Nemčijo, v razne druge dežele kot blago za poskušnjo, če so tako shranjene, da se pošta lahko prepriča o vsebini, in da ni pri prevažanju nikake nevarnosti.

Pri nezadostno frankiranih pošiljatkah s tiskovinami, poslovnimi papirji in vzorci se zahteva nedostatek od prejemnika, in sicer dvakrat toliko, za kolikor so bile premalo frankirane.

Popolnoma nefrankirane prej navedene pošiljatve se ne odpravljajo, nego se vrnejo pošiljatelju; če pa poslednji pošti ni znan, postopa se ž njimi tako, kakor z nedostavnimi pismi.

Priporočene pošiljatve s povzetjem.

Priporočene (rekomandirane) stvari se morejo pošiljati po Avstro-Ogerskem, v Bosno in Hercegovino in v nekatere tuje dežele (glej «povzetja v inozemstvu») tudi s povzetjem, in sicer po domači državi ter Bosno in Hercegovino do 500 gld., drugam pa do 200 gld. = 400 mark = 500 frankov. Pri takih pošiljatkah, za katere veljajo ravno tiste pristojbine, kakor za navadno priporočene, se mora napisati na vrhu nad naslovom beseda «povzetje», če so namenjene v inozemstvo pa «remboursement». Precej zraven ali pa spodaj naj se navede povzetni znesek s številkami, a goldinarji tudi z besedo in sicer vedno v denarni veljavi tiste države, kamor se pošiljatev glasi, tedaj v Nemčijo v markah, v Švico in v Francijo v frankih itd. Pod zneskom pa mora pošiljatelj natanko in razločno zabeležiti svoj naslov. Da ne nastanejo kake pomote, treba je med tem naslovom in onim, ki označuje prejemnika, pustiti nekoliko praznega prostora.

Kakor brž je prejemnik znesek vplačal in pošiljatev prevzel, odtegne dotični poštni urad od povzetnega zneska pristojbino za navadno poštno nakaznico in 5 kr. terjalnih stroškov, ostanek pa pošlje oddajalcu po nakaznici.

Poštne pristojbine.

Avstro-Ogersko in Nemčija: Pisma do 20 g (Nemčija le 15 g) 5 kr. (mestni promet 3 kr.), do 250 g 10 kr. (mestni promet 6 kr.), dopisnica 2 kr.; dopisnica z odgovorom 4 kr., priporočitev 10 kr. (mestni promet 5 kr.), vzratni list 10 kr. (mestni promet 5 kr.), ekspres 15 kr., tiskovine do 50 g 2 kr., do 150 g 3 kr., (v Nemčijo le do 100 g), do 250 g 5 kr., do 500 g 10 kr., do 1000 g 15 kr., vzorci v avstro-ogerske kraje do 250 g 5 kr., do 350 g pa 10 kr.; v Nemčijo do 250 g 5 kr., ker se težji ne smejo pošiljati.

Bosna in Hercegovina: Pisma 5 kr. do 20 g, dalje do 250 g pa 10 kr., kakor za Avstro-Ogersko. Ekspresne pošiljatve so dopuščene samo v kraje, kjer so pošte.

Črnagora: Pisma za vsakih 15 g po 5 kr., dopisnice 2 kr. (z odgovorom 4 kr.), za tiskovine in vzorce veljajo iste pristojbine, kakor v Srbijo. Poslovni papirji niso dopuščeni.

Srbija: Pisma za vsakih 15 g po 7 kr., (v mejnem prometu oziroma z Ogerskega 5 kr.), dopisnica 4 kr. (za Srbijo z odgovorom 8 kr.) Tiskovine do 50 g in poslovni papirji 2 kr., vzorci za naročila za vsakih 50 g 2 kr., priporočila 10 kr., vzratni list 10 kr., ekspres 15 kr.

Poštne nakaznice v domačih deželah.

Za zneske do 10 gld. 5 kr., do 50 gld. 10 kr., do 150 gld. 20 kr., do 300 gld. 30 kr., do 500 gld. 50 kr.

Poštne nakaznice v Bosno in Hercegovino in iz Bosne in Hercegovine.

so dopuščene do 500 gld. in znaša pristojbina do 20 gld. 10 kr. od 20 do 50 gld. 20 kr.; od 50 do 150 gld. 40 kr.; od 150 do 300 gld. 60 kr. in od 300 do 500 gld. 1 gld.

Poštni nalogi

posreduje poplačevanje menic, računov, kuponov itd. in se morejo poslati na vse pošte avstro-ogerske države, v Bosno in Hercegovino, v Turčijo in sicer v Adrijanopelj, Beirut, Konstantinopel, Solun in Smirno, kjer se nahajajo avstrijske pošte, slednjič tudi v Nizozemsko v znesku največ 500 gld. — v Bel-

gijo, Nemčijo, Egipt, Francijo, (Algir), Italijo, Luksenburško, Norvegijo (naj se naredi naslov na pošto v Pragi), Rumunijo, Švedijo, Švico in Tunis do 400 gld. (800 mark ali 1000 frankov).

Poleg uradnega vzorca (cena $\frac{1}{2}$ kr.), adresira se terjatev utemeljujoči dokument (pobotan račun itd., toda znesek mora biti pisan s črkami) kot priporočeno pismo n. pr.: «Na poštni urad v . . . »Poštni nalog». Kakor hitro je znesek vplačan, prejme oddajalec poštnega naloga znesek odštevši pristojbino poštna nakaznica in 5 kr. terjalnih stroškov za vsak dokument, na kateri se je dobilo plačilo. Če se poštni nalog ne sprejme, pošlje se nazaj zastonj. Pristojbine so torej kakor za priporočena pisma, poštno nakaznico in vsako pobotnico itd. 5 kr. terjalnih stroškov.

Poslati dokumente poštnega naloga na kakšen drugi kraj nego se je navel s prva, je dovoljeno.

Denarne in tovarne pošiljatve.

Denarna pisma: Za Avstro-Ogersko do 250 g 50 gld. vrednosti do 10 milj daljave 15 kr., nad 10 milj 27 kr., od 50 do 300 gld. do 10 milj daljave 18 kr., nad 10 milj 30 kr., za vsakih daljših 150 gld. 3 kr. več, — iz Avstro-Ogerskega v Nemčijo do 300 gld. vrednosti do 10 milj 18 kr., nad 10 milj 30 kr., za vsakih daljših 150 gld. pa 3 kr. več.

Poštni zavoji (paketi): Za Astro-Ogersko do $\frac{1}{2}$ kg do 10 milj 12 kr., nad 10 milj 24 kr.; za zavarovanje pristojbina po 3 kr. do 50 gld., od 50 do 300 gld. 6 kr.; za vsakih nadaljnih 150 gld. pa po 3 kr. več.

Avstro-Ogerska in Nemčija: do 5 kg do 10 milj 15 kr., nad 10 milj 30 kr.; za vsak nadaljni kg do 10 milj 3 kr., 20 milj 6 kr., 50 milj 12 kr., 100 milj 18 kr., 150 milj 24 kr., nad 150 milj 30 kr. več; vrednostna taksa do 300 gld. 6 kr., za vsakih nadaljnih 150 gld. po 3 kr. več. Pošiljatve se dopuščajo le do 50 kg.

Za pošiljatve v Bosno, Hercegovino in Novi Bazar plača se do 500 g 30 kr., od $\frac{1}{2}$ kg do 5 kg 50 kr. Za težje pošiljatve računa se do Imotskija ali Broda gori navedena vozarina in vrednostna taksa odpadajoča za Avstrijo, naprej pa za vsaki kg 8 kr. vozarine in vrednostna taksa za vsakih 150 gld. 3 kr. več.

Povzetja v domačih deželah

morejo se pošiljati na vse pošte avstro-ogerske države do 500 gld.

Za vsako pošiljatev s povzetjem se poleg vozarine plača še posebna provizija. Ta znaša za vsaka 2 gld. 1 kr., najmanj pa 6 kr., tudi pisma se pošiljajo lahko s povzetjem. Povzetja brez navedene vrednosti do 250 g se pošiljajo s pisemsko pošto.

Pošiljanje pisem v svetovni poštni zvezi.

a) Pisma za vsakih 15 g 10 kr., za dopisnice 5 kr., z odgovorom 10 kr.; b) tiskovine: za vsakih 50 g 3 kr. do največje teže 2000 g; c) vzorci blaga do 50 g 5 kr., do 100 g 6 kr., dalje od vsakih 50 g do največje teže 250 g oziroma 350 g 3 kr. več; d) trgovinski papirji do 150 g 10 kr., do 200 g 12 kr., do 250 g 15 kr., potem pa za vsakih 50 g do 2000 g 3 kr. več; e) priporočitev 10 kr., vzratni list 10 kr., ekspres 15 kr.*)

Za dežele in kraje, ki niso pri svetovni poštni zvezi, se računijo tudi ravno navedene pristojbine, razloček je samo ta, da se pošiljatve večinoma ne morejo priporočiti, dostikrat še celo ne frankirati do tistega kraja, kamor so namenjene in da se dopisnice smejo odpravljati le v Kaplandijo v južni Afriki.

Poštna nakaznica v inozemstvu

in sicer v argentinsko republiko, Belgijo, Bolgarijo, Chile, Dansko, Kongo, Nemčijo in nemške kolonije, Anglijo in posamične kolonije, Filandijo, Francijo (Algir, Tanger, Maroko in Cancibar), Japan, Italijo, Kanado, Luksenburško, Nizozemsko, Norvegijo, Portugalsko z Madeiro in Azori, Rumunijo, Sijam, Švedijo, Švico, Tripolis, Tunis, Turčijo in Zjedinjene države so dopuščene do 200 gld., v Egiptet, Črnogoro in Srbijo pa do 500 gld. in znaša pristojbina v Nemčijo do 20 gld. 10 kr., potem za vsakih 10 gld. 5 kr. več, v druge dežele, izvzemši Črnogoro in Srbijo, pa za vsakih 10 gld. po 10 kr. Za Srbsko in Črnogoro veljajo ravno tiste pristojbine, kakor v Bosno in Hercegovino.

Brzobjavne poštna nakaznica so dovoljene: v Belgijo, Bolgarijo, Dansko, Francijo, Italijo (izvzemši Tripolis), Japan (in sicer le v Tokio in Yokohamo), Luksenburško, Nemčijo, Nizozemsko, Norvegijo, Rumunijo, Švedijo, Švico in Tunis do 200 gld.;

*) V katere inostranske dežele so ekspresne pošiljatve dopuščene, izve se pri vsakem poštnem uradu.

Egipet (a le v Aleksandrijo Ismalio, Kairo, Port-Said in Suez), Srbijo in Črnogoro pa do 500 gld.

Poštni zavoji do 3 *kg* v inozemstvu po nizki vozarini so dopuščeni v naslednje dežele: Anglijo in kolonije, Apio (5), argentinsko republiko, Ascension, Belgijo (5), Bolgarijo, Chile (5), Dansko (5), Egipet (5), Islandske (5), Italijo (5), Japan (5), Kamerun (5), Kanado, Kitaj (5), Kolumbijo, Kongiško državo (5), Kostariko, Luksenburško (5), Malto, Meksiko, Nizozemsko (5), Norvegijo (5), Oranje, Portugalsko, Rumunijo, Salvador, Srbijo (5), Strails-Selements (5), Španijo, Švedijo, Tanger, Togo (5), Transvalsko republiko, Turčijo (c. kr. pošte), Urugvaj, Zanzibar (5), (Pristavljena številka (5) pomeni, da se v onih deželah vsprejemajo pošiljatve po 5 *kg* teže.

Povzetja v inozemstvo.

in sicer v Belgijo †, Dansko †, Nemčijo †, Angleško, Francijo †, Helgoland, Italijo †, Luksenburško †, Nizozemsko †, Norvegijo †, Portugalsko, Rumunijo †, Španijo, Švedijo †, Švico † in severoameriške Zjedinjene države se vsprejemajo do zneska 200 gld., Egipet in Srbijo do 500 gld. avstr. velj., v dežele z † zaznamovane, se tudi vsprejemajo priporočena povzetja. Provizija znaša pri voznopoštih povzetjih (izvemši vozarino) v Nemčijo in Švico 1 kr. za vsak goldinar, najmanj pa 6 kr.; v Srbijo do 12 gld. 6 kr., potem pa za vsaka 2 gld. 1 kr. več, a v druge dežele 10 kr. za vsakih 10 gld.

Brzojavni cenik.

Taksa za vsako besedo. Najmanjša taksa.

Lokalne brzojavke	1 kr.	20 kr.
V Avstro-Ogerski	} 3 kr.	30 kr.
V Bosno in Hercegovino		
V Bosni in Hercegovini		
V Nemčijo		

Za besedo velja do 15 črk ali 5 številk; naslov in podpis se ravno tako zaračunja kakor tekst.

Evropski promet.

Pristojbina za vsak telegram po 30 kr. temeljne takse in nastopne takse za vsako besedo, sestavljeno iz 15 črk ali 5 številk.

Algir 13 kr. — Anglija 13 kr. — Belgija 11 kr. — Bolgarija 9 kr. — Črna gora iz Dalmacije 3 kr., sicer 4 kr. — Dansko 11 kr. — Francija, Korzika in Monako 8 kr. — Gibraltar 17 kr. — Grecija (celina), Evbeja in Póros 21 kr. — Krf čez Trst 13 kr., na druge otoke 22 kr. — Italija, mejni promet 4 kr., sicer 8 kr. — Kanarski otoki 13 kr. — Luksemburško 11 kr. — Malta 19 kr. — Nizozemsko 11 kr. — Norvegija 16 kr. — Portugalsko 17 kr. — Rumunija 6 kr. — Rusija evropska 12 kr. — Srbija 4 kr. — Španija celina 14 kr. — Karnerski otoki 44 kr. — Švedsko 12 kr. — Švica s Tirolskega, Predarelskega in iz Lichtensteina 3 kr., sicer 4 kr. — Tripolis 61 kr. — Tunis 13 kr. — Turčija evropska, čez Bosno 14 kr., čez Trst 19 kr.

Važnejša določila poštne hranilnice.

Vsi poštni uradi sprejemajo med navadnimi uradnimi urami tudi denar v svojo hranilnico in dajo po potrebi vsakoršna pojasnila o vplačevanju in izplačevanju.

Vložnik je vsakdo, kadar sam ali zanj kdo drugi vloži znesek, večji kakor 50 kr. Znesek mora biti s 50 deljiv. Vložnik sme imeti le eno poštno hranilno knjižico in te vrednost ne sme presegati 1000 goldinarjev.

Prvo vlogo mora vložnik sam vložiti, da se podpiše s svojim navadnim podpisom v knjižici na določenem mestu in na nasprotnem potrdilu ter pove stan, kraj, dan, mesec in leto rojstva ter svoje stanovanje; izvoli si tudi lahko «geslo» (to je kako poljubno besedo, katera mu v mogočih slučajih spričuje lastninsko pravico), kar pa napiše le v «protipis», sam pa si jo dobro zapomni. Knjižica in nje vročenje je brezplačno.

Vsako vlogo vpiše poštni uradnik v knjižico in vrhu tega pošlje vložniku poštni urad še prejemno potrdilo. Najmanjša vloga je 50 kr., katero sprejemajo vsi poštni uradi.

Za manjše zneske kakor 50 kr. so pa poštni hranilni listki. Listki se dobe po vseh zalogah poštne potrebščin po 5 kr. z vtisnjeno petkrajcarsko znamko. Na tak hranilni listek se potem prilepi še devet petkrajcarskih pošnih znamk, kar znaša z vtisneno ravno 50 kr. Te listke z znamkami izpolnjene sprejemajo potem vsi poštni uradi kot vloge po 50 kr.

Znesek od 1 goldinarja do 20 goldinarjev se takoj lahko vzame iz poštne hranilnice pri vsakem poštnem uradu, toda se mora najmanj 50 kr. še pustiti v hranilnici na tisto knjižico. Zneske pod 1 goldinarjem in nad 20 goldinarji treba je pa pri poštnem uradu odpovedati, na kar se znesek navadno že v treh dneh izplača.

Vloge se obrestujejo po 3 odstotke.

Vložnik mora zahtevati, da se za njegovo ulogo nakupijo državni obrestonosni papirji; mora pa tudi že take vložiti v poštno hranilnico ter dobi posebno rentno knjižico.

Obresti v poštni hranilnici so proste dohodninskega in tudi drugih davkov. Vložna knjižica poštne hranilnice je nedotakljiva last vložnikova, ne more se mu ne vzeti, ne zastaviti, pa tudi ne zarubiti.

V čekovni oddelek stopi vložnik lahko tedaj, kadar vloži v poštno hranilnico najmanj 100 goldinarjev, katere mora imeti vložene, dokler hoče ostati pri čekovnem oddelku. V tem oddelku se na račun vložnika, ki je pri čekovnem oddelku, vplačujejo nakazane vsote in se morejo tudi nakazati poljubni zneski na katerokoli osebo ali tvrdko. Potrebne tiskovine za objavo pristopa z zavitkom, dajejo poštni uradi brezplačno.

Natančen pouk o poštni hranilnici se nahaja v vložni knjižici.

Natančen pouk o čeku in njega porabi z uzorcem položnih listov in čekov dobi se pri poštnih uradih brezplačno.

Novi denar v avstro-ogerskem cesarstvu.

primerjan s sedanjim in z denarjem poglavitnih držav v Evropi.

Kos za 20 kron	= 10 gld.	Kos za 20 vinarjev*	= 10 kr.
» » 10 »	= 5 »	» » 10 »	= 5 »
» » 1 krono	= 50 kr.	» » 2 »	= 1 »
» » 1/2 krone	= 25 »	» » 1 »	= 1/2 »

Kosi za 20 in 10 kron so zlati, oni za 1 in pol krone srebrni, kosi za 20 in 10 vinarjev so iz nikla in oni za 2 in 1 vinar iz bronu.

* Nemški «Heller» smo poslovenili «vinar», dokler se merodajni slovenski krogi ne zjedinijo za kako drugo ime, morebiti «novčič»? Vinar je pri nas znan že iz starih časov.

1) (zobin) zlatov	=	11 kron in 29 v.	1) napoleon.	=	19 kron in 4 v.
10		=	112 » » 90 »	10		=	190 » » 45 »
100		=	1129 » » 1 »	100		=	1904 » » 52 »
1000		=	11290 » » 13 »	1000		=	19045 » » 16 »
1) mark	=	1 kron in 17 v.	1) funt. Sterling.	=	24 kron in 2 v.
10		=	11 » » 75 »	10		=	240 » » 17 »
100		=	117 » » 56 »	100		=	2401 » » 74 »
1000		=	1175 » » 63 »	1000		=	24017 » » 43 »

1 dolar = 4 krone 94 vinarjev.

Kos za	20 kron	{	1 zlat 9 fr. in 51 cent.	1 krona	{	87 pfenigov		
			1 napoleon in 1 fr.			1 frank in 5 cent.		
			17 mark in 59 pfen.			$\frac{1}{2}$ krone	{	43 pfenigov
			20 frankov in 99 cent.					52 cent.
			4 dolarje 5 cent	20 vinarjev	{	18 pfenigov		
Kos za	10 kron	{	8 mark in 70 pfen.	10 vinarjev	{	21 cent.		
			10 frankov in 50 cent.			9 pfenigov		
			2 dolarja $2\frac{1}{2}$ cent.			10 cent.		

Španske pezete po 100 centimov, srbski dinarji po 100 par, grške drahme po 100 lept, rumunski lei po 100 ban, bolgarske leve po 100 stotink, italijanske lire po 100 centimov in cesarske ruske polovinke novega kova imajo vse edinico franka, enake so torej vse 95 vinarjev.

Primerjalni razkaz med novo našo krono in frankom.

Frankl	Krone	Vinarji	Krone	Frankl	Centerimi
$\frac{1}{2}$	—	47	$\frac{1}{2}$	—	52
1	—	05	1	1	5
2	1	90	2	2	10
3	2	87	3	3	13
4	3	81	4	4	19
5	4	76	5	5	25
6	5	71	6	6	30
7	6	66	7	7	35
8	7	62	8	8	39
9	8	57	9	9	45
10	9	52	10	10	50
20	19	5	20	20	09

Frankl	Krone	Vinarji	Krone	Frankl	Centezimi
30	28	57	30	31	50
40	38	9	40	42	—
50	47	61	50	52	50
60	57	13	60	63	1
70	66	66	70	73	50
80	76	18	80	84	1
90	85	70	90	94	51
100	95	23	100	105	—
200	190	45	200	210	2
300	285	67	300	315	4
400	380	90	400	420	5
500	476	13	500	525	9
600	571	35	600	630	14
700	666	57	700	735	7
800	761	80	800	840	11
900	857	3	900	945	12
1000	952	26	1000	1050	13

20 centizimov je enako 19 vinarjev, 20 vinarjev je enako 21 centezimov. Od 1 do 20 centezimov treba je šteti 1 centezim enako enemu vinarju, ker drobcev ni,

NB. Krone spremenimo v franke, ako pomnožimo število kron s številom 1·050135, n. pr. 25 kron je enako: 25krat 1·050135 = 26·24 ali 26 frankov 24 cent. — Franke spremenimo v krone, ako pomnožimo število frankov s številom 0·952258, n. pr. 25 frankov je enako: 25×0·952258 = 23·81 kron ali 23 kron 81 vinarjev.

Bojne moči evropskih veledržav na suhem in na morju.

Ne bomo povedali in navedli suhih števil, kajti številke hitro pozabimo. Ogledati si hočemo to ogromno množico oboroženih ljudi in primerjati jo mej sabo.

Na suhem ima Rusija največ vojakov. In če bi se razvnela evropska vojska — moral bi seveda naravno zmagati ruski mužik; toda ruska armada ni še do cela organizovana, tako so začeli

šele pred nekaj leti razdeljevati odslužene vojake v različne letnike rezervistov in jih klicati na vaje, seveda bi jih pozvali tudi v vojskinem času, da branijo svojo domovino in širijo čast in slavo ruskega imena. Zatem prideta Nemčija in Francija, ki imate vsaka jedno polovico vajakov; Avstrija ima jedno tretjino in Italija jedno petino. Če primerjamo torej bojne moči na suhem francoske-ruske zveze z močmi troveze, vidimo, da nimajo Avstrija, Nemčija in Italija niti dveh tretjin toliko čet, kakor oni dve državi sami. Nam Slovencem in Slovanom sploh pa bodi to neko kazalo, da ima Slovan svojo prihodnost in bo imel prvo besedo, če se kedaj vname splošna evropska vojska.

Na morju pa ima Anglija veliko premoč, dasi je njena vojska na kopnem jako majhna. Na morju je močna tudi Francija, a Anglija jo daleko presega. Zatem pride Italija. Po številu bojnih ladij in moštva sta si skoraj jednaki Nemčija in Italija, a vendar se ne more meriti Nemčija z Italijo. Nemčija ima starokopitne ladije, njeno brodovje je neokretno in nerodno, mej tem ko ima Italija ladije po najmodernejših tipih sestavljene in urejene. Primeroma tako močno bi bilo rusko brodovje kakor je nemško, a vendar je rusko veliko boljše, ker ima več novejših uredb. Radi tega, ker ima Nemčija primeroma slabo brodovje, se nemški cesar toliko trudi in prosi kredita od nemškega državnega zbora za izboljšanje mornarice. Avstrija pa ima najmanjše brodovje, ker leži tudi ozemlje njeno tako daleč od morja in ima tako malo morskih pristanišč. Dasi je avstrijsko brodovje po številu malo, vendar ni zadnje po moči, to so pokazali že često dobri poveljniki.

Ploskovne mere.

1 danska milja	7,532 km
1 angleška milja	1,609 »
1 morska milja vseh narodov	1,852 »
1 francoska morska milja (= 3 morske milje)	5,556 »
1 norveška milja	11,295 »
1 ruska vrsta	1,067 »
1 švedska milja	10,688 »
1 geografična milja	7,420 »
1 stopinja ekvatorja = 15 geog. milj.	111,306 »

Slavlje

ob otvoritvi „Narodnega doma“ v Celji.

To hrum vam in šum, to vam pir je nocoj
V razsvetljeni širni dvorani!
Lestenec stoluči razsipa svoj soj,
Ta svit pogled mami in rani.

Okraski umetni se v zlatu blišče,
Zrcala, dražestni zastori,
Mogočni glasovi tu godbe zvene
In spevov navdušeni zbori.

Vse polno, vse polno tu dičnih gostov
Palači se čudi in dvomi:
Li prišel pod hiše kdo prave je krov,
Mar biva v cesarskem li domi?

Nemara ves narod se tukaj je zbral
Na svate v obleki praznični?
Gospode tu, moštva, mladenčev zbor zal,
Gospà glej, deklet vence mični!

* * *

To hrum vam in šum, to vam pir je nocoj
V razsvetljeni širni dvorani!
Lestenec stoluči razsipa svoj soj,
Ta svit pogled mami in rani.

Okraski umetni se v zlatu blišče,
Zrcala, dražestni zastori,
Mogočni glasovi tu godbe zvene
In spevov navdušeni zbori.

In vendar ta dom, glej trpinov last!
Zgradil jo je za očetnjavo,
Da narodnost njegova, njegova čast
Imela kam djati bo glavo . . .

Pač kamen ob kamen je znašal potan
In zrnce ob zrnce je spravljaj,
In skrbel je leto in leto in dan,
A trud mu je Bog blagoslavljal.

* * *

To hrum vam in šum, to vam pir je nocoj
V razsvetljeni, širni dvorani!
Lesteneč stoluči razzipa svoj soj,
Ta svit pogled mamí in rani.

Okraski umetni raz sten se blišče,
Zrcala, dražestni zastori,
Mogočni glasovi tu godbe zvene
In spevov navdušeni zbori.

Nastopil govornik v proslavljenje dne
Proslavil za narod je delo,
Pač čutil vse davne rodu je gorje,
Oko mu je ognuja žarelo:

Ki stopiš v to hišo, otreš zavist
Kot prah, predno stopiš v svetišče;
Tu išči vspodbuje praveden in čist,
Ko greš mi za rod na bojišče!

Tu pridnost svoj god in delavnost piruj,
Iskrcnost, odkritost, pravičnost!
Poštenost tu sveta in stroga kraljuj,
Prostora tu nimaj sebičnost!

In v dom ta ne upaj nikdar se prepír,
Nesloga, nesprava med brati;
Ljubezen, navdušenje, sprava in mir
Naj venčajo, Slava, — te, Mati!

Ve Vile Modrice — prijatnice nam,
Svoj dih nam nesmrtni vdihnite!
Ognjišče Vam bodí naš narodni hram,
V svetišče ga Ve spremenite!

In mnog se Vaš god in dan slaven praznuj
V veselju, slovesji, v sijaji;
prijateljstvo sine in brate združuj,
Za delo moči jim pomlaji!

Saj toliko zlá in gorja je prebil
Naš narod in trpel krivice
Pač čas je, da močen nam vstane in mil
Dan zmage in rodu pravice!

Luka Jeran.

Hitro je stopal, z malce nagnjeno glavo in vpognjenim vratom, zadovoljno se smehljajoč svojo staro pot iz župnišča v cerkev in v uršulinski samostan obedovat ali večerjat. Pa sicer ni pokazal nikdar svoje precej ogoljene suknje in klobuka, kakor bi se bal, da bi se ne norčevala mestna razposajenka za njegovim hrbtom. Za svet se pa Luka Jeran

ni veliko pobrinil. Sam zase je živel: za svojo vero, pisateljevanje, za svoje misijone in dijake. Kaj bi mu tudi delo, če bi mu kdo dejal: «gospod kanonik, veste kaj, malo boljše suknjo bi si vender lahko omislili»; o, odgovoril bi mu: «zame je dobra, pa moji dijaki in moji zamorčki često še take nimajo».

V pozni mladosti že skoro v moški dobi je jel hoditi v šolo; pa ne samo šola mu je bila mar, ampak tudi za drugo se je pobrinil. Že od nekdanj je imel veselje do pesnikovanja in pisateljevanja. Za njegovih dijaških let je spel tudi tisto znano «Skopuljo», ki se je je izmed mlajših vsakdo učil na pamet v ljudski šoli. Radi tega je rad podpiral s svojimi doneski «Zgodnjo Danico» že iz početka njenega izhajanja; pozneje pak je sam prevzel uredništvo tega lista.

Luka Jeran je bil velik nabožen pesnik; za vsako nedeljo je imel pripravljeno novo mašo, za vsak praznik godovnico dotičnemu svetniku ali svetnici.

Njegove pesmi bodo peli še nekaj let po cerkvah, dasi se jih je že mnogo porazgubilo; njegove navdušene članke je že pokrtil prah in nihče jih več ne bere.

Svoje pisateljske moči je posvetil v prvi vrsti «Danici», a poleg tega je tudi še mnogo pisal. Tako je napisal, «Potovanje v Sveto deželo, v Egipt, Fenicijo, Sirijo in Libanon, Carigrad in druge kraje. Obhodil in popisal L. Jeran», sedmero «Šmarnic», četrto cerkvenih pesmaric in nekaj drugih knjižic.

A zdi se mi, da bi bil Luka Jeran mnogo srečnejši kje v daljni Afriki kot misijonar. Dvakrat je poskusil svoj misijonski poklic, a obakrat ga je zavrnila iz vroče Afrike bolezen. Ves čas svojega življenja je bil skrben zbiralec darov za misijone in vodil tudi «Detinstvo» v Ljubljani. Ah, to bi bil srečen Luka Jeran sredi nedolžnih, poluopravljenih črnčkov, sredi ogljeno črnih glav, razlagaje jim prosveto in vero, vodeč bolnice in sirotišnice usmiljenk, obdelavajoč pragozd v plodne njive in travnike, prepotujoč gore in doline, reke in jezera, gozde in močvirja; zidaje zavetišča in misijonske hiše; gradeč cerkvice in kapelice iz desk in pokrivaje jih z ljubjem, ah to bi bila sreča. Toda narava njegova mu ni dopustila, narava njegova ga je privezala na njegova rojstna tla. Zato pa je tem bolj gorel in tem rajši podpiral taka podjetja.

V domovini Jeran ni hlepel po časti in denarju. Zvesto je opravljal svojo duhovniško dolžnost, pisal in skrbel za svoje varovance. Duhovnik je bil uzoren. Ni je zamudil prilike, da bi tega ne pokazal. Tudi na leci je bil goreč propovednik kršanske resnice. Ni bil sicer bogsigavedi kako imeniten in slaven govornik, a vsaka njegova beseda je prišla iz srca. Kar je govoril, to je tudi čutil; svojega Boga ni

nosil samo na jeziku ampak tudi v srci in kar je druge učil, to je i sam spolnjeval.

Tega tudi v družbi ni pozabil. Bil je vesel, rad je pravil dogodbiče iz svojega življenja, rad se pošalil, rad pil kozarec dobrega vina — a vse do dostojne mere. Njegovi duhovni sobratje so ga radi vzeli med se, saj jih je znal prav dobro zabavati. Sosebno sta bila velika prijatelja s pokojnim Josipom Marnom že izza let ustanovitve «Danice» in iz časov, ko sta jela z drugimi odličnimi Slovenci orat ledino na polju slovenske prosvete. A dolgo Jeran nikdar ni bil v družbi, skoraj je izginil domov.

Še nekaj: Jeranova usmiljenost. Meni se dozdeva, Jeran si je zapisal v svoje srce zlasti rek Gospodov: «Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe», tako globoko, da ga ni izbrisal njegov življenski vihar osemdesetih let. «Ljubi svojega bližnjega», to mu je bilo geslo, to navodilo skozi dolgo pot njegovega življenja; in niti jeden sam trenotek ni skrbel prvo za-se, ampak vselej najprvo za reveže in ubožce; radi tega je vse njegovo življenje kakor jedna dolga nit, na kateri je nanizanih tisoč in tisoč biserov dobrih del.

Šel je po cesti in videl reveža. Zatrepetalo mu je srce, v očesu mu je zaigrala solza, segel je v žep in dal, kolikor je imel. Pa često se je pripetilo, da je bil njegov žep prazen in ves otožen in nesrečen je bil, da ni mogel pomagati. A kar je dal, tega ni zahteval nikdar nazaj, nikdar ni hotel, da bi se mu kazala hvaležnost, ampak vedno rekal: kedar boste kaj imeli, povrnili boste revežem; meni ni treba, kar potrebujem, imam.

Le jedno potezo še iz njegovega značaja. Luka Jeran je bil oče dijakov. Temu je plačal stanovanje, onemu dajal znamk za dijaško kuhinjo, katero je sam ustanovil, temu skrbel za oboje, onemu dal novčičev za obleko, temu zopet za šolske potrebščine; vsakdo, kdor je prišel, je dobil nekaj; in teh ni bilo malo.

Po stopnjicah šenklavškega župnišča je bila vedno prava drča. Jeden gori, drugi doli, tretji na tlaku pred župniščem. Pa je tudi skrbel za svoje dijake. Često je rekal svojim prijateljem ali znanki, ki je bila radodarnih rok: «Glejte niti novca nimam, vsega so me obrali; in toliko je gladnih grl — toliko; dajte, dajte mal prispevek za dijaško mizo!» — Prijatelj je segel v žep in Jeran se mu je hvaležno nasmehljajal, rekoč: «Bog vam plačaj!»

Vse to ni izdalo nič; komaj se je pokazal pred župniščem, že ga je čakala lačna študentovska duša in ga osmukala. Ej, in tudi svoje plače ni štedil; vsak novc je imel svojo pot že preračunjeno. In kdo bi gledal na obleko, na zunanost in lišp, ko je toliko sestradanih dijačkov; naj se najedo, da se bodo lažje učili in prišli do česa, tako si je mislil Jeran in izdal vse do zadnjega novca.

Vem se spominjati iz za svojih gimnazijskih let marsikatero dogodbo. Jedno tu za nameček. Mrzlega zimskega večera spremim prijatelja k večerji v «fovš luknjo», kakor so rekali «ljudski kuhinji», kjer je bila tudi dijaška miza. Navadni obiskovalci so bili že skoro vsi odšli, le semtertja je še sedel kedo izmej Jeranovih varovancev pri brleči svetilki v polutemnem velikem prostoru ter vžival svoj fižol ali koruzne žgance, običajno večerjo v dijaški kuhinji. Prijatelj mi jame tožiti, da ga v noge zebe; pogledam in vidim, da mu skoraj palec sili mej svet. Greva domov, mraz pritiska, pod nogami škriplje, kakor da je črevljar vložil v čevlje ne vem kakšnih vrst usnja, prijatelja zebe, da se ves tresе. «Ti veš kaj», rečem mu spotoma, «pojdi k Jeranu; dá ti nekaj, in še nocoj lahko črevljar vzame čevlje v roko in ti jih popravi» — «A kako, včeraj sem plačal šolnino in to mi je dal Jeran! Ne upam se!» — Dolgo ga nagovarjam; dva, trikrat greva pred župniščem; končno ga vendar speham po stopnjicah. S solznimi očmi se vrne, v roki tiščoč dva gol-dinarja, rekoč mi: «Veš ni imei nič; pa ko je videl moje čevlje, mi je dejal: počakaj grem tja h gosposu N. Ne grem

sicer rad, pa — in že je vzel svoje pokrivalo in se vrnil s tema goldinarjema».

Tudi na smrtni postelji ni Jeran pozabil svojih varovancev. Njegova oporoka zapušča vse imetje dijakom. Pa kako bi jim kaj prida izročil, saj je bila njegova blagajnica prazna; le nekaj bore malo novcev je imel pripravljenih za vsako silo — in še te je dal dijakom. Ko je bil že pripravljen na smrt, je še vedno naročal prijateljem: skrbite za mladino; škoda bi bila, če se porazgubi jeden nadarjen deček; skrbite zanje. Naj mu ohranijo lep spomin vsi, ki so kedaj jedli pri Luka Jeranovi «dijaški mizi» in se ravnajo po njegovem vzgledu ter si utrpé novčič za revnega dijaka.

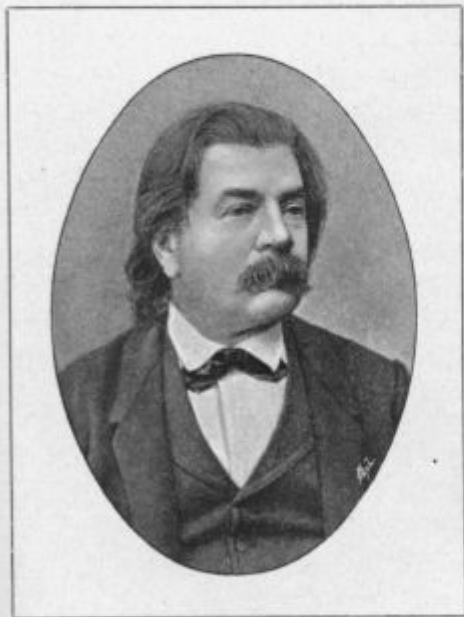
Končno le nekaj glavnih podatkov iz njegovega življenja. Luka Jeran je bil rojen dne 16. vinotoka leta 1818 v Javorjah pri Škofji Loki (tam so mu vzdali tudi spominsko ploščo). Še-le pozno je šel Jeran v šolo, najprvo v ljudsko šolo v Loki. Z velikim veseljem se je pripravljaj na vstop v gimnazij. Hotel je iti v Ljubljano, a tu ga ne sprejmejo, ker se jim zdi prestar. Jako je bolelo to navdušenega Jerana in hočeš nočeš, naprta si svoj povezenj in hajdi v Karlovec k očetom frančiškanom. V samostanu se privadi redovniškemu življenju, ter navzame verskega mišljenja. V šesto šolo pa pride v Ljubljano, dovrši tu filozofijo, bavi se veliko s slovenščino, s srbščino, češčino in drugimi slovanskimi jeziki, zloži prve svoje pesmi in vstopi l. 1843. v semenišče, kjer se pridno uči vzhodnih jezikov, madjarščine in arabščine. L. 1845. ga posveče in l. 1847. pošljejo v Poljane ovčice past; skoro nato pa ga prestavijo v Horjul, l. 1851. pokličejo za kaplana k sv. Petru v Ljubljano. Jeran pa ni bil nikdar zadovoljen popolnoma s pastirjevanjem po deželi, vedno ga je nekaj sililo v tuje dežele, oznanjevat pravo vero in podučevat pogane v kršanskih resnicah. Zato se napoti že l. 1853. z drugimi tovariši v Afriko, a mučna bolezen ga prisili nazaj v domovino. Ravno tako se mu primeri, ko gre drugič za misijonarja. Tu doma ga imenujejo za kaplana v Trnovem v Ljubljani.

Takrat jame urejevati «Zgodnjo Danico», za katero je delal ves čas od njene prve številke. Leta 1869. ga imenuje tedanji papež svojim komornikom; tedaj popusti Jeran svojo službo, se preseli v šenklavško župnišče in pisateljuje za «Danico». Leta 1880. ustanovi dijaško kuhinjo, združeno z ljudsko kuhinjo in dobi dve leti pozneje kanonikat. Od takrat živi samo svojemu poklicu, urejuje «Danico», podpira ubožne dijake, nabira za «Detinstvo», dokler ga ne zagrabi huda bolezen in ga ne potlači na posteljo. Dne 25. malega travna 1896. ga reši smrt zemskih muk in dne 27. istega meseca ga pokopljejo pri sv. Krištofu, kjer počiva tudi jeden najboljših njegovih prijateljev Josip Marn.

Ni bil bogvé kako slaven Luka Jeran; ni se često imenovalo njegovo ime, a kedar se je izgovorilo — vselej s častjo. Ko se je odločevala osoda našega naroda, ni posegal s čvrsto roko v nevarno igračo, ni govoril vznešenih političnih govorov, a delal je veliko na polju prosvete, da si ne vedno z najboljšimi uspehi. Toda bil je uzor-duhovnik, res svečnik svoje vere in svojega naroda in kar je bilo izključno samo Jeranovega, to je bila njegova skromnost, ponižnost in ljubezen do bližnjega. Bil je blag, čist, kristalen značaj, vreden najlepšega spomina.

Dr. Fran vitez Miklosich.

Med največji-
mi učenjaki avstrij-
skimi, med najsijaj-
nejšimi korifejami
evropskega znan-
stva našega stoletja
se sveti ime: Fran
Miklosich.*

Na trdnem te-
melju, katerega sta
postavila Dobrov-
sky in Kopitar, je
sezidal Miklosich
velikansko in veli-
častno zgradbo slo-
vanske filologije.
Toda Miklosich ni
samo najiminentnejši
representant slavi-
stike, katero je vodil
skoro pol stoletja s

svojimi epohalnimi deli in ji dajal znanstveni pravec, on zavzema
tudi v primerjajočem jezikoslovju odlično mesto. Vzgojil si

*) Za vire so mi služili: A. Trstenjak: «Fr. Ka. vitez Miklosich» (Ma-
tica Slov. 1883); dr. M. Murko: «† Franc Miklosich» (Mat. Slov. 1891);
prof. V. Jagič: «Franz von Miklosich» (Wiener Zeitung, 6. jul. 1897) in V
Oblak: «Franz Miklosich» (Politik, 24. aprila 1891).

je celo vrsto nadarjenih učencev, ki so stopili v njegove stopinje, tako da se lahko reče: iz cele poznejše generacije veje Miklosichev duh, ker so se vsi učili po njem in njegovih delih ter nadaljujejo in popolnjujejo to, kar je ustvaril Miklosich. S ponosom smemo torej povdarjati, ta duševni velikan, pravi genij jezikovnega znanstva je — naš!

Porodil se je Fr. Miklosich dne 20. novembra 1813. l. kot sin preprostih kmetjskih starišev Jurija in Marije na Radomerščaku, lepi, z vinskimi trtami poraščeni gori blizu Ljutomera na slovenskem Štajerju. Krstil ga je kaplan Vid Antolič. Naravna krasota ljutomerskih gor, na katere je radodarna priroda razsula toliko svojih darov, in katero je pesnik Ilirizma in Miklosichov prijatelj Stanko Vraz opeval v tako navdušenih besedah, utisnila je tudi mlademu Franu globoki čut za prirodne lepote in dokaj pesniškega duha. In morda so bili prav ti mladostni spomini vzrok, da se je Miklosich v poznejših letih s tako vnemo in s takim uspehom bavil s slovanskim narodnim pesništvo.

L. 1817. so se preselili njegovi stariši v Ljutomer in tam je pohajal Fran ljudsko šolo, od tam pa je prišel na gimnazij v Varaždin. Ko ga je pripeljal oče tja, bil je tako majhen, da je dejal ravnatelj: ta je za zibelj. pa ne za gimnazij! Toda že pri prvih naukih se je odlikoval Miklosich z izredno nadarjenostjo. Po dveh letih se je preselil na mariborski gimnazij, katerega je dovršil z odlično maturo ter se l. 1830. vpisal na vseučilišču v Gradcu, kjer je studiral filozofijo. O njegovem bivanju v Gradcu piše Oblak po poročilu Trstenjakovem: V Gradcu je našel M. cel krog mladih navdušenih rojakov, ki so vsi želeli koristiti svojemu narodu in ga povzdigniti v kulturnem oziru. Miklosich je bil vedno trezen in hladen; zato je prišlo večkrat do preprirov med njim in vročekrvnim navdušenim pesnikom Vrazom. Mnogokrat so se čitali v učnih dvoranah pred predavanjem verzi, ki so merili na Miklosicha, on pa ni nikdar ostal dolžan odgovora. Občeval je tu s svojimi rojaki Vrazom, Murkom,

Krasom, Košarjem in Klajžarjem ter z interniranimi Poljaki: z grofoma Vladislavom in Tadejem Ostrowskim, Kamienskim in Pokrzywniskim. V počitnicah pa je potoval po domovini in se tam seznanil z literarnimi veljaki n. pr. l. 1831. s Čopom, Kastelcem, Preširnom itd. Doktor filozofije je postal 23. junija 1838. l. ter nastopil za kratko časa stolico filozofije v Gradcu. Toda tedanji duh v tej disciplini mu ni ugajal, zato pa je tembolj raslo njegovo veselje do jezikovnega znanstva, ki je tedaj med Jugoslovani v prvem stadiju, v Ilirizmu, vzbujalo mnogo zanimanja. L. 1838. je zopet popustil filozofijsko stolico ter se preselil na Dunaj, da konča juridične studije, katere je bil pričel že v Gradcu.

Da je bil Miklosich že tedaj tudi izven prijateljskih krogov znan kot lingvist, temu je dokaz, da je že l. 1839. začel Kopitar si ž njim dopisovati in da mu je poslal svoje glavno delo «Glagolita Clozianus».

Dne 28. decembra 1841. l. je postal Miklosich tudi doktor iuris ter je vstopil v pisarno pri odvetniku dr. Mich. Bachu, očetu poznejšega ministra Alek. Bacha. Na Dunaju se je tudi osebno seznanil s Kopitarjem, kateremu je prinesel priporočilno pismo od grofa Vlad. Ostrowskega, in Kopitar, tedaj obče priznana avtoriteta v slavistiki, mož, ki je znal s takim navdušenjem pridobivati prijatelje za svojo stroko ter jih navajati k delu, zadobil je odločilni vpliv na mladega Miklosicha. Kopitar, ki je bil tedaj kustos dvorne knjižnice, spoznal je takoj njegovo izredno nadarjenost in ga skušal pridobiti povsem za znanstvo, kar se mu je tudi posrečilo. Pa saj koncipijent, ki je z vspehom odgovarjal pravdeželjnemu kmetu od procesa, ki je rajše studiral razne slovanske slovnice, slovarje in stare spomenike, katere mu je posojeval Kopitar iz svoje in dvorne knjižnice, nego akte odvetniške pisarne — tak koncipijent ni bil ustvarjen za advokaturu.

Tako je prišlo leto 1844., v katerem je dobil Miklosich po prizadevanju Kopitarjevem službo v dvorni knjižnici. Po-

stal je 28. maja 3. «amanuensis» in v dekretu, katerega je podpisal Kopitar sam, so jako laskave besede . . . «in Rücksicht seiner nicht nur durch die Beibringung zweier Doctor-diplome und anderer ehrenvoller Zeugnisse, sondern auch durch seine ausgebreitete Kenntniss, besonders der slawischen und aller Sprachen und des Sanskrit, wie auch durch seine übrigen angerühmten, lobenswerthen Eigenschaften . . .» Kopitar je imel veliko veselje, da je dobil tako izbornega tovariša. A leto 1844. je prineslo Miklosichu tudi hud udarec: umrla sta mu — Kopitar in mati!

V dvorni knjižnici je ostal Miklosich do l. 1862. ter avanziral do prvega skriptorja, 1. oktobra 1862. pa je bil na svojo zahtevo odpuščen «mit tiefem Bedauern». Po Kopitarjevi smrti je prevzel Miklosich v knjižnici njegove posle, poprijel se je sedaj sanskrita, da bi si pridobil pravo podlago za primorjajoče jezikoznanstvo.

V viharnem letu 1848. so ga njegovi ožji rojaki izvolili 20. junija kot zastopnika Št. Lenartskega okraja v ustavodavno državni zbor, katerega se je udeleževal ves čas. V tej dobi se torej tudi Miklosich ni mogel ogniti nehvaležni politiki, temveč je celo kot predsednik društva «Slovenije», ki je izdalo odgovor Anastaziju Grünu o volitvah za frankobrodski parlament in si je stavilo nalogo, delati z vsemi silami za združenje vseh slovenskih pokrajin in za jednako-pravnost v šoli in uradu, navdušeno deloval v tem smislu. Potoval je tudi v Ljubljano, da se posvetuje s tamošnjimi političnimi veljaki. V Ljubljani so mu priredili sijajen sprejem in mu dali ves čas častno stražo.

Ko so se urejevale narodne šole, vprašal je minister Thun poleg Slomšeka tudi Miklosicha za svet in ta se je odločil za slovenski učni jezik, dočim je Slomšek zagovarjal utrakvistične šole.

L. 1849. je dobil Miklosich nalogo, sestaviti slovenska berila za višji gimnazij s preglednim dodatkom slovenske literature. In tedaj že veljavni učenjak je prevzel tudi to delo.

Obrnil se je do raznih rodoljubov v domovini, da bi ga podpirali s spisi, a odzval se je samo Ivan Navratil. Miklosich je tudi sam napisal nekaj sestavkov in tako smo dobili l. 1853. prva slovenska berila za gimnazija.

Thun je pozval Miklosicha 27. maja 1854. l. «zur Berathung über den Entwurf der definitiven Verfassung der Wiener Universität».

Miklosich je rad potoval. L. 1851. se je napotil po Donavi v Carigrad, kjer je slišal prvič srbskega slepca: V Carigradu se mu je pripetil tudi zanimiv dogodljaj, da mu hotelir, pri katerem je bival, ni maral ničesar računati, češ saj ve da je on (Mikl.) žurnalist, zato pa naj priporoči njegov hotel v časnikih. Leta 1836. in 1842. je bil v Italiji, l. 1852. na Francoskem in Nemškem, posebno rad se je mudil tudi v Ljubljani. Od l. 1860. Miklosich ni več potoval z Dunaja, razun ako so mu zdravniki nasvetovali kako letovišče.

L. 1849. se je v ustavodavnem državnem zboru seznanil z ministrom grofom Stadionom, ki je hitro spoznal Miklosichove zmožnosti in ga kmalu visoko čislal. Po njegovem prizadevanju se je ustanovila potem stolica slavistike na Dunajskem vseučilišču in za izrednega profesorja slovanskih jezikov in slovanske literature je bil z dekretom dne 10. maja 1849. l. pozvan — Miklosich. Ne dolgo potem so ga zvali na vratslavsko vseučilišče, na mesto, ki je bilo izpraznjeno po Čelakovskem in pozneje v Berolin. Miklosich dolgo ni odgovoril, tako da so ga opominjali, naj se izjavi «binnen 8 Tagen». Odklonil je to častno ponudbo in zato ga je minister grof Thun 2. junija l. 1850. imenoval za rednega profesorja dunajskega vseučilišča. In tukaj je deloval več nego trideset let kot dika in ponos zavoda. Odslej je prišlo iz njegovega peresa delo za delom, s katerimi je ptesenečal vse kroge in vzbujal občudovanje za svoje tako obsežno znanje, za vstrajnost in marljivost.

Tu ni mesto, da bi našteval vsa njegova mnogobrojna dela in navajal njih vsebino, zato hočem le v glavnih potezah označiti Miklosichevo plodonosno delovanje.

Skoro niti jedno polje slovanske filologije ni ostalo neobdelano; povsod je razsvetil Miklosich s kakim pomembnim delom in korenitim doneskom dotlej vladajočo temo. Tu je stal na čelu gramatičnemu raziskavanju slovanskih jezikov, izdajal stare spomenike, tam je pojasnjeval slovanska krajevna imena, pisal krasne razprave o slovanskem narodnem pesništvu i. t. d. Vedno pa so njegovi spisi uzorni ter se odlikujejo po obilici v njih nakopičenega materijala in po skrbni in kritični analizi.

Miklosichevo znanstveno delovanje se ni pomikalo po davno izvoženih tirih, temveč ubral je prvič novo pot in navel tudi druge nanjo. Početki slovanske filologije so bili sicer že storjeni, toda nedostajalo je še nečesa, ako se je hotela slov. filologija postaviti vredno na stran germanske in romanske, nedostajalo je namreč zgodovinsko-primerjalnega studija slovanskih jezikov v njihovem gramatičnem organizmu in leksikaličnem bogastvu.

To nalogo je prevzel Miklosich ter jo rešil sijajno in častno. Vzel si je za vzgled tuje uzore J. Grimma, Dieza in Boppa ter je postal slovanski Grimm in Bopp zajedno. Za podlago svojih slavističnih studij je izvolil staroslovenski jezik, dobro vedoč, da je le na tem temelju možno vspešno spoznavanje živih slovanskih jezikov. Miklosich je hotel najprej iz starih spomenikov vstvariti prvotno obliko staroslovenskega jezika. To je dosegel v svoji «*Altslovenische Formenlehre in Paradigmen*». Njegovo prvo znanstveno delo je bila kritična presoja slovanskega dela Boppove primerjajoče slovnice, ki je pokazala, da je dobilo primerjajoče jezikoznanstvo v Miklosichu izbornega zastopnika, ki je bode obogatil tudi s slovanskimi zakladi. Potrdilo je to njegevo drugo, l. 1845. izišlo delo «*Radices linguae slovenicae*», pri katerem so mu

služila za uzorce dela kakor Roppov «Glossarium» in «Wester-gaardov «Radices».

Glavno delo njegovega življenja pa je njegova primerjajoča slovnica slovanskih jezikov obsezajoča štiri debele knjige, delo, ki je bilo epohalnega pomena in je pridobilo avtorju častno mesto med jezikoslovci našega stoletja. V letih 1852.—1856. sta izšla prva dva zvezka in za njima zadnja dva. To je monumentalno delo nevenljive slave, ki je vreden vrstnik Grimmove slovnice, dà, v sintaktičnem delu zadnjo celo prekaša. Za podlago je vzel staroslovenščino, ki je ključ za pravo razumevanje prikaznij v slovanskih jezikih; postavil je slovnico na nov temelj, katerega slovničarji ne smejo več zapustiti in njegovo delo bode vsaki slovanski gramatiki podlaga in vodnik. Metodo pa, katero je uporabil pri sintaktičnem delu, prenesli so učenjaki potem tudi na sintakso drugih jezikov, germanskega, grškega in sanskritskega.

Razun tega spisal je celo vrsto razprav, dotikajočih se staroslovenščine, katerim je dal historično-etnografsko podlago in je spravil v zvezo prašanje po domovini staroslovenskega jezika in po početku cerkveno-slovanske liturgije. Tu je sledil Kopitarju in zagovarjal panonsko hipotezo.

Velik je bil Miklosich kot gramatik. Toda po Jagičevi sodbi pa še presega Miklosich-gramatika — Miklosich-leksikograf. Neutrudno je nabiral in urejal ter z ostrim očesom analizoval slovanski jezikovni zaklad. Dvakrat se je lotil slovarja staroslovenskega jezika in druga izdaja njegovega «Lexicon palaeo-slovenico-graeco-latinum» (1862.—65.) je še sedaj najboljša na tem polju. Tretjikrat (1886.) pa je ustvaril čisto novo delo «Etimologisches Wörterbuch», ki je izdelano posebno skrbno in je neobhodno potreben pripomoček za slovansko kakor tudi primerjalno jezikoznanstvo. Ko ga je hotel na novo predelati, zalotila ga je smrt.

Da se pojasni razmerje Slovanov k njihovim sosedom, začel je Miklosich studirati ptujke v slovanskih jezikih ter je preiskal jezikovne zaklade Romanov, Madjarov, Grkov, Al-

bancev in Ciganov, v katerih je konstatoval slovanske elemente. In proti koncu svojega življenja je končal to stran z velikim delom «Die türkischen Elemente in den slavischen Sprachen». Kdor pomisli, kako ogromnega lingvističnega znanja je treba za tako delo, ta bode vedel ceniti Miklosicheve proizvode. In Miklosich je dosegel ž njimi take vspehe, da imajo njegova dela v romunskem, madjarskem in albanškem jezikoznanstvu še sedaj svojo veljavo.

Miklosich je razlagal tudi osebna in krajevna imena. Tudi tu je bil Miklosich odločilen in kjer so drugi zapustili svojega vodnika, zašli so na kriva pota in njihovo delovanje je le nekritično tavanje in etimologično igračkanje.

Marljivo je priobčeval svoje razprave v «Sitzungsberichte» dunajske akademije, tako da skoro ni bilo zvezka, ki bi ne bil imel vsaj jedne njegove razprave. Jedna najdragocenejših sintaktičnih monografij je razprava «Subjektslose Sätze». Bavil se je z vprašanjem o dvojnem slovanskem alfabetu in izdajal znamenite in važne spomenike; podporo za to je dobival bodisi od cesarske akademije znanosti bodisi od srbskih knezov Miloša in Mihaela Obrenovičev, s katerima je prijateljski občeval.

Živo se je zanimal Miklosich tudi za vedno mladi, bogati vir slovanskega narodnega pesništva, kar je pač umevno ker je bil sam pesniško nadahnjten in ker je bil oboževalec Grimmov in intimen prijatelj Vuka Karadžića, ki sta se oba navduševala za ta cvet narodnega bogastva. Prvo navdušenje je bilo v Miklosichevi dobi že sicer poleglo, a nekaj iskrice je vedno še ostalo. Že l. 1863. je pisal Miklosich kratko razpravo o srbski epiki; važnejši so njegovi «Beiträge zur slavischen Volkspoesie», kjer se je studij jugoslovanskega narodnega pesništva prvič postavil na zgodovinsko podlago; zadnje delo na tem polju je «Die Darstellung im slavischen Volksepos», kjer slovansko epiko, ki mu je starša od lirike, primerja s Homerjevo. — Pravne običaje osvetljuje njegova razprava o krvni osveti pri Slovanih.

Iz teh kratkih podatkov vidimo, kako obširno in mnogostransko je bilo Miklosichovo znanstveno delovanje. Na vseh poljih slovanske filologije je ustvarjal dela trajne vrednosti. Njegove razprave so pisane jedernato in kratko in zato niso za širše kroge temveč le za učenjake, zato pa tudi Miklosich ni mogel postati tako popularen kakor n. pr. Grimm.

O Miklosichevem političnem življenju sem nekoliko že omenil. V gosposki zbornici je bil večkrat poročevalec o naučnih predmetih, pozneje tudi o budgetu in celo vojaških stvareh; bil je vedno stvaren in miren, staroavstrijski konservativec z globokim verskim čutom, zajedno pa tudi zagovornik pravega napredka in prosvete.

Očitalo se mu je večkrat, da se je premalo potegoval za Slovence; a storil je, kar je mogel, ako ni dosegel vsega, kar je želel, krive so bile razmere. Že tedaj je bil Miklosich za utrakvistične gimnazije, katerih nam «višja» kultura Nemcev še sedaj ne privošči. Kako se je upiral germanizaciji, temu so dokaz njegove besede, katere je govoril v seji 10. febr. 1882 l.: *Österreich ist ein Land, dessen Bewohner auf verschiedenen Culturstufen stehen, ein Land, welches auch in verschiedene Kulturkreise hincinragt, und ein Gesetz dieser Art, das von der sächsischen Grenze bis zu den fatalen schwarzen Bergen Geltung hätte, gibt es nicht*. Za slučaje pa, v katerih ni dovolj odločno nastopil v korist Slovanom, veljajo za obrambo Jagičeve besede, da je naloga velikih in pravih talentov in zastopnikov znanstva iskati in kazati one momente, ki narode združujejo, ne pa povdarjati to, kar jih loči in razdružuje. Od tega krasnega načela so se nečastno oddaljili nemški profesorji in učenjaki!

Za faktično zблиžanje Slovanov storil je Miklosich morda največ, saj mu je bil princip, da se mora slovanska filologija ozirati na vsa slovanska plemena in ta princip je tudi izvršil. Miklosich je največji zagovornik slovanske kulture, ker je pokazal, da so napredek občne evropske kulture pospeševali tudi slovanski elementi. Mož je torej ljubil slo-

vanstvo in navdušeno delal zanj; bil je, ako smemo tako reči, znanstveni panslavist.

Kdo bi se čudil, da je takega moža vse čislalo in visoko cenilo, da so ga dunajski učenjaki imenovali «der grosse Slave», «der berühmte slavische Forscher» in «die Zierde der Wiener Universität», da ga je slavni germanist Müllenhoff v Beroliau imenoval največjega gramatika njegove dobe, romanist prof. Mussafia na Dunaju pa celo največjega filologa našega stoletja.

A kljub vsem tem priznanjem je bil Miklosich v privatnem občevanji skromen in kot gospodar varčen, «v javnosti pa mož s ponosom od pete do glave».

Žali Bog, da so se širili tudi o Miklosichu, kakor nekdej o Kopitarju neosnovani očitki, zlasti od Hrvatov in Čehov, ki pa so se deloma že razpršili, ali pa se še bodo.

Občeval ali pa dopisoval si je z vsemi veljavnejšimi možmi: z Vukom, Daničićem, Kukuljevičem, Gajem, Šafaříkom, Palackim, Pogodinom, Schleicherjem, J. Grimmom, Jagićem i. t. d.

Da tako neizmerne zasluge velikega genija niso ostale brez nagrade, je umevno. Miklosich je dobil brezštevilno odlikovanj. Povsod so cenili njegove zasluge in sin preprostega slovenskega kmeta je bil Nj. ces. in kr. apost. Veličanstva pravi tajni svetnik, član avstrijske gosposke zbornice, vitez avstr. ces. reda železne krone II. vrste, avstr. ces. Leopoldovega reda, posestnik častnega znamenja za znanost in umetnost, ud mirovnega oddelka kr. prus. reda pour le mérite za znanost in umetnost, imetnik ces. rus. Stanislavovega reda II. vrste z zvezdo in ces. rus. reda sv. Ane II. vrste, velikokrižnik kr. srb. reda Sv. Save I. vrste, komendnik reda zvezde Romunske, vitez kr. bav. Maksimilijanovega reda za znanost in ces. mehikanskega reda naše ljube Gospe Gvadelupske, posestnik več svetinj, c. kr. dvorni svetnik, bivši rektor in trikratni dekan, član cesarske akademije na Dunaju, akademij v Parizu, Berlinu, Budapešti, Monakovem, St. Pe-

terburgu, Krakovu, Kodanju, Bukareštu, Zagrebu, Belem Gradu, Rimu (obeh: dei Quiriti in dei Lincei) kr. družbe znanosti v Pragi, v Göttingenu in mnogih drugih učenih družb in društev domačih in tujih držav itd. itd.

Leta 1883. se je na sijajen način slavila Miklosicheva sedemdesetletnica z veliko narodno slavnostjo v Ljutomeru (2. sept.), potem pa 20. nov. na Dunaju, kjer se mu je izročila zlata svetinja z adreso, album s slikami njegovih učencev, srebrni lavor-venec, razni redovi, diplomi in adrese.

Ko je 31. jul. 1885. l. bil vpokojen, je dobil red železne krone II. vrste «in neuerlicher Anerkennung Ihrer während einer vieljährigen hingebungsvollen Wirksamkeit um das Lehramt, die Wissenschaft, sowie das Unterrichtswesen überhaupt erworbenen hervorragenden Verdienste». Na njegovo mesto je prišel njegov učenec in vreden naslednik Hrvat Vatroslav Jagić, ki vspešno nadaljuje Miklosichovo započeto delo.

Dne 7. marca 1891. l. pa je neizprosna smrt nagloma ugrabila tega duševnega velikana. Tedaj je žalovalo vse znanstvo, vedoč da je izgubilo jednega svojih najodličnejših zastopnikov. Umrl je v 78. letu svoje dobe, znan in slavljen po celem svetu, povsod, kjer se goji jezikoznanstvo.

Letos, dne 4. julija se je odkril v arkadah dunajskega vseučilišča doprsni kip z napisom: «Fr. Miklosich. Litterarum Slavicarum professor princeps». Spomenik stoji v častni družbi ministra Leo Thuna, Bonitza in Exnerja.

Dokler bode živelo primerjalno jezikoslovje, dokler se bode gojila slovanska filologija, tako dolgo se bode imenovalo ime Miklosich med najodličnejšimi zastopniki teh strok, njegov kip pa bode v arkadah dunajskega vseučilišča večni spomin in znak nadarjenosti, marljivosti in vztrajnosti slovenskega naroda, ki gleda po vsej pravici z vznešenim ponosom na svojega genijalnega sina*!

V Št. Pavlu, dne 12. avgusta 1897.

Fr. Vidic.

*) G. prof. dr. Murku sem dolžan posebno hvalo, ker mi je prepustil svoje notice iz aktov o Miklosichovi zapuščini. Tako mi je bilo možno popraviti nekoliko podatkov v dosedanjih životopisih.

Simon Robič*).

Ne samo kar veleva mu stan,
Kar more to mož je storiti dolžan.
S. Gregorčič.

Pisati življenjepis velikih genijev ni težko; saj se zanima ves svet za njihovo bitje in žitje za najnevažnejši duševni in telesni pokret. Kolikor večji je mož, kateremu piše življenjepisec zgodovino njegovih živih dnij in njegovih del, toliko lažje, tem priprosteje je delo. Ni treba govoriti o njegovem velikanskem duševnem obzorju, ne o svetovni veljavi njegovih neumrljivih del, ne, povej samo lju-

dem, koliko veržink je kadil, kje je zvečer sedel pri čaši vina ali piva, kedaj je odhajal domov — in dovolj si povedal.

*.) G. prof. Pavlin mi je dal nekaj podatkov, za kar mu bodi izrečena najpristržnejša zahvala.

Zadovoljno ti bode ploskalo občinstvo in hvalilo tvoj izvrsten životopis.

Toda — da prav in resnično spoznamo moža, treba je še kaj drugega, treba njegove osebnosti, treba njegove individualnosti. Pet ali osem vrčkov piva zna skoro kdo izpiti, ob desetih zvečer je točno tudi marsikateri pošten meščan doma, a zato še ni bogsigavedi kaj. V življenjepisu je treba načrtati, narisati, določiti dušo, jaz dotičnega človeka tako umevno, tako jasno in čisto, da vsakdo nehote vzdihne: dà uprav tak je bil, uprav to je njegov jaz, in samo njegov; kakor bi ga videl pred sabo z vso njegovo strastjo in hladnokrvnostjo, z vso njegovo ljubeznijo in z vsem njegovim sovraštvom; da, da, to je on — jedino on.

In tako sliko hočem narisati z glavnimi črtami, v konturi Simon Robiča. Skromna in ponižna bo moja slika, kakor je bil pokojnik sam skromen in ponižen, brez vsacega svet vznemirjajočega dejanja, tiho, mirno in skrito delujoč. Kdo se je zmenil za župnega upravitelja na Šenturški gori pri nas doma na Slovenskem? Skoro nihče! Le nekateri učeni prijatelji njegovi so ga poznali in ga čislali. —

Zora je počila na vzhodu, izza gorjancev in litijskih hribov je lezlo počasi in mogočno solnce, ter posijalo na snežene vrhe kamniških planin. Na Šenturški gori je bil že nekdo — izdavna pokonci, predno so prvi solnčni žarki padli na belo cerkvico in skromni župnijski dvorec. Simon Robič se je pripravljaj za svoj izlet na planinske trate. Veliko rastlinsko škatljo, močen botaničen nož, debelo lupo ter kozarec pristne domače slivovke si je oprtal sedemdesetletni starec, stopil iz hiše na dvorišče, ogledal se na okoli, nato pa odšel brzih korakov na pot v gore.

Uprt na debelo palico, z zeleno škatljo čez pleča in s slamnikom na glavi stopal je po razriti, kamniti strugi gorskega hudournika kvišku. Slamnik je nosil poleti in pozimi, od zgodnje pomladi do pozne jeseni, dokler ga ni prisilil hud mraz deti na glavo kuučmo iz zajčevine ali polhovine.

Pa je bil tudi praktičen njegov slamniki! O vročini hladen, v mrazu gorak, saj je bil iz samih luščin borovih storžev. Kaj ne — originalen slamniki? — Res uprav imeniten. Prijatelji so ga često silili naj ga pošlje na ogled v kako razstavo, a ni hotel, predrag in preljub mu je bil.

Že mej potoma je zagledal polžka, drobnega, da ga je komaj videl. In s kolikim veseljem ga je pobral ter ga vtaknil v svojo škatljo. Prazna je sicer še — a predno se vrne bo polna do zadnjega koticika.

Solnce je jelo pripekati, megle so se razblinjevale in porazgubovale in na nešteti cveticah gorske planjavice se je lesketala rosa. Ah, kaj je to tamkaj? Tako krasen cvet, tacega še nima; res dika svojega plemena in dika bo kedaj njegove zbirke. Ponosen bo nanj. Tako lepih eksemplarov nima niti kdo, ki ima vseh sredstev in denarja v izobilji. Le urno nož v roke in rahlo in varno, da se ne raztrese niti najmanjši cvetni prašek in ne zlomi svileno in krhko peresce, izrezati ga hoče iz črnih, sočnatih tal. Kako je diven ta cvet, le pazno ravnati ž njim, sicer bo vse veselje zamanj. Dobro, tu notri počivaj v veliki škatlji, da prideta domov in te tam gospod položi mej dvoje sivkastih papirjev in ti stere stebelce, peresa in cvet. «Pa je res lep eksemplar», deje si starček in se zadovoljno smehlja, «še jedenkrat te moram pogledati» ter si vzame iz zaprte škatlje cvetljico. Vrta jo v roki pazno, sicer se odlomi koreninica ali celo kak prašnik, ogleduje od vseh strani in zatem zopet spravi.

Blizu poldne bo že, solnce stoji že precej visoko in žgē precej močno. Simon Robič je prehodil in prelazil že nekaj strmecev in planinic, naj se malo počije v senci navpične stene ob malem, komaj komaj kipečem studencu in povžije kosce kruha in še kaj drugega za prigrizek.

Zamišljen sedi na sivi skali; po gorah je mir in tišina, a njegove misli so vtopljene v drobnega polžka. «Bog vé, deje si, bo li to isto pleme; malo čuden se mi zdi!» Pa od

ovinka sem jo pripravka velik, upognjen, suh kmet ter ga nagovori.

«Oh, gospod pa še morejo? Pa so trdni!»

«Kajpade, da morem.»

«I kedaj bojo pa imeli tega mrčesa dovolj; čemu zbirajo vso to šaro?»

«Glej ga no — saj bi vendar rad vedel, kako moreš pognojiti njivo, da bo pšenica bolje obrodila.»

«Kaj pa imajo v tej-le veliki škatlji vsega šmenta? — Pa niso spet ujeli gada ali modrasa.»

«E. ne boj se, ne boj, ne bom ga spustil nate! — Kaj je neki tamkaj-le?» dè Robič, vstane, išče lupe in mrmra, «neka čudna barva, doslej še nisem videl take.»

In kaj pa je bilo? — Droben mah!

Robič ga je ogledaval skozi lupo; ostrgal ga čedno s vapnene skale in hajdi v rastlinsko torbo. Kmetič pa jo je pobrisal dalje mislé si: «kako je neumna ta gospoda, za tak-le mah se briga.»

Po kratkem počitku dalje — skozi gozde domov. In tam v gozdu — koliko lišajev na trhlem bukovem štoru ali na ograpavi skorji stoletnega hrasta. Škatlja je polna do vrha, komaj je šlo vse vanjo.

In doma ga čaka že trop lačnih in žejnih dijakov; z Grintovca so prišli in bi si radi ogledali znano zbirko župnega upravitelja. «Gospoda, malo potrpite, to-le bom pospravil; vam pa postregel s kislim mlekom. Veste moja kuhinja nima vedno pečenke na razpolago. Se boste že zadovoljili — saj črni rženi kruh s kislim mlekom — ni tako slab. Pozneje pa si ogledamo mojo zbirko,» jih pozdravi in odide v svojo sobo.

Gospodarica kuhinje postreže dijakom, Robič pa razpoloži po veliki, stari mizi svoje nabrano gradivo. Precej ga je, in današnja pot ni bila zaman. To bo poslal g. Jurazki, to g. Breidlerju, ono g. Vossu v Ljubljano in tisto g. Ar-

noldu ali g. Glowackemu, da mu ti učenjaški gospodje določijo najdene cvetice in polžke.

Eh, in niti minute nima časa ubogi župni upravitelj. Komaj je pokazal vedoželjnim dijačkom svoje zbirke, že treba iti zopet na pot. Dvanajstletni deček je prisopihal v župnišče, babica njegova je nagloma zbolela. Radovoljno se odpravi skoro sedemdesetletni starec obhajati v daljno bajtico. Nikdar ni tako truden, nikdar ni pot tako slaba, nikdar tako debel sneg, da bi se polenil Simon Robič. Uzoren duhovnik nikdar ne zanemarja svojih ovčic.

Še-le pozno se vrača domov. Izmučen in izbit, a vendar sede k svojim ljubicam cveticam, da jih dene v rastlinsko stiskalo, sicer mu uvenejo čez noč. Še-le pozno leže Simon Robič na skromno posteljo, ko je že izdavnava vse poleglo in se je razlil na Šenturško goro nočni mir.

Skromno je živel svoje samotarsko življenje. Redko se je pokazal v Cerklje, prišel peš v Kranj, a še redkeje v Ljubljano, a vedno le po opravkih. Često so ga silili naj si izbere pač večjo župnijo, ali se naj preseli v mesto, kjer bo imel na razpolago večjo knjižnico, a tega ni hotel. Šenturška gora se mu je priljubila, tu v božji naravi je bil njegov dom, njegova sreča. Kako bi potem pač mogel nabirati si metuljev, žužkov, cvetlic, mahov in lišajev. Skoro petindvajset let je samotaril Simon Robič na Šenturški gori, zbiral gradiva za svoje zbirke in pastiroval,

Na svojih prirodoslovnih izletih prišel je, kakor sam pripoveduje v okolico olševsko in preddvorsko, na Storžič in Zaplato, v Kokriško dolino, na Grintovec in Greben, v planine okoli Šenturške gore, v Kamniško Bistrico in na Veliko planino kamniško, sementertja tudi na Notranjsko in visoko Gorenjsko. Njegova zbirka pa ne obsega samo kranjske flore in faune, Robič je zamenjaval z najodličnejšimi botaniškimi društvi in vrta na Dunaju, Berlinu, Londonu, v Ameriki itd.

Tekom let je sestavil ogromno zbirko: nad 2000 vrst fanerogam (to zbirko ima kranjski gimnazij), nad 400 vrst mahov, mej njimi 65 vrst jeternjakov in 266 vrst listnatih mahov kranjskih. Zadnja leta se je veliko pečal z plesnimi (Pilze), na kar ga je navedel njegov prijatelj prof. Voss, ki je jako marno zbiral in določeval plesni. Poleg rastlinskih zbirk je imel Robič tudi bogato zbirko žužkov, metuljev in polžev, katero je kupil deželni muzej v Ljubljani.

Pisal pa ni veliko. Celó njegova pisma so jako kratka in le tedaj malo daljša, kadar govori o živalstvu ali rastlinstvu. Vsega vkup je napisal le nekaj odstavkov. Tako je popisal leta 1862. v «Jahresheft des Vereines des krain. Landesmuseums» dubline in jame okoli Doba pri Kamniku; leta 1893. priobčil v «Izvestju» (letnik III.) «Kranjske mahove», zaznamek od njega nabranih kranjskih mahov; a leta 1895. je naštel ravno tam «Kranjske lišaje», kakor jih je priobčil leta 1870. prof. Glowacki v razpravi c. kr. zoologiško-botaniškega društva in za kolikor jih je pomnožil Robič sam. V istem letniku «Izvestij» je obelodanil tudi zaznamek 43 plesnij (Pilzformen), katere je sam nabral in mu jih je določil prof. Voss po izdaji svoje knjige «Mycologia Carniolica», pod naslovom: «Dodatek k Vossovi «Mycologia Carniolica.»

Zasluge za kranjsko floro in fauno Robičeve so velike; pa ne samo za kranjsko, ampak tudi za vso srednjeevropsko. Robič je našel novo pleme mahov, katero so potem krstili za «Trohobrium carniolicum.» Doslej je bil ta mah v Evropi popolnoma neznan, pozneje pa so ga našli tudi v Bosni. Za zasluge, katere si je pridobil vsled svojega neumornega delovanja imenovali so po njem: Voss dvoje plesnij *Ovularia Robičiana* in *Aecidium Robičii* in konhiologi (zbiralci polžev) dvoje od njega najdenih kranjskih polžev, namreč *Amalia Robičii* in *Bythinella Robičii*.

Sredi plodnega delovanja ga je ugrabila v 73. letu smrt 7. sušca 1897. leta. Na pepelnično sredo se je pepelil

najprvo sam — in bil je tudi prvi mrlič v svoji župi. V nedeljo se je zgrudil v veži, ko je šel v cerkev, da bere ob desetih mašo — a že ob jednajstih je bil mrtev in danes leži mej svojimi ovčicami, prvi duhovnik na Šenturški gori, kakor je sam često želel.

Kako blaga in plemenita duša je bil pokojnik, jasno odseva iz njegove oporoke. Večino svojega premoženja je zapustil v dobre namene. Denar pa, ki ga je dobil za svojo zbirko, 1500 gld. je odločil za dijaško ustanovo, katero naj uživajo njegovi sorodniki in drugi rojaki — z opombo — slovenščine morajo biti zmožni.

Janko Kersnik.

Spisal Fr. Vidic.

Izbrišimo ime :
Janko Kersnik, —
in izginil bode naj-
lepši del slovenskega
prirodnega slovstva.
Kdor se je le ko-
ličkaj zanimal za
domačo literaturo,
temu ne more biti
neznano, kaj je bil
slovenskemu narodu
Janko Kersnik!

Ko sem se za-
čel seznanjati s slo-
venskimi literarnimi
proizvodi, prebiral
sem hlastno razne
letnike »Ljubljana,
Zvona«. Vedno bi
bil tičal pri knjigi,
čital in čital sem,

nemirno — naglo, samo da sem prišel k novemu odstavku,
k novemu spisu. Med spisi pa, ki so delali največje učinke
na moje mišljenje in čustvovanje, ki so me ganili, pretresali

in me z vso silo nase navezali, bili so v prvi vrsti Kersnikovi. Kersnik je postal v slov. literaturi moj ljubljenec in večkrat sem čital njegove divne povesti ob lepih poletnih, počitniških popoldnevih v večji ali manjši družbi. Nikoli se nisem naveličal njegovih spisov, pa saj je znal Kersnik pisati kakor malokdo!

Pri nas se do zadnjih časov spisi, ki so izhajali v periodičnih listih niso ocenjevali, slovenske literaturne zgodovine za najnovejšo dobo nismo imeli — in zato se je o naših pisateljih redkokdaj izrekla kaka sodba. Le kedar je izšla samostojna knjiga, ali kedar je smrt ugrabila kakega avtorja, tedaj se je napisala o njem in njegovem delovanju kratka ocena. In tako se je godilo tudi Kersniku; o njegovem literarnem delovanju se ni pisalo mnogo, skoro nič — saj ni izdajal samostojnih knjig — le kedar se je čutil kdo po njegovih spisih namišljeno razžaljenega ali kedar je zasledila kaka moralna dušica v njegovih spisih pohujšanje, tedaj je priletela nanj iz skritega kota ostra puščica . . . Sicer se pa o Kersniku-literatu ni nikdar napisala natančnejša ocena. In tako je še vedno veljalo kakor neovržna dogma, da je Jurčič prvi in najboljši slov. romanopisec! Sedaj pa, ko je legel naš nepozabni Kersnik v mrzli grob, sedaj so vstali «revolucijonarni» elementi, ki se ne marajo pokoriti starim nazorom, ki so zavrgli zastarelo dogmo ter označili Janka Kersnika za prvaka slov. novelistov. Dokaj jih je, ki se togote nad nehvaležnim mladim svetom ter mu očitajo, da je iztrgal Jurčiču venec prvenstva ter ga poveril J. Kersniku. I jaz pripadam k zadnjim in prisojam prvo mesto v slov. literaturi Kersniku, sodeč s širšega stališča svetovne literature, dasi mi ne pride niti z daleka na misel, kratiti Jurčiču velikanske zasluge za naše slovstvo ali le količkaj ponižati veljavo njegovih krasnih, v nekaterih ozirih res nedolžnih umotvorov. Uverjen sem pač, da je Janko Kersnik doslej najboljši slovenski novelist!

Kersnikov rod je doma na Gorenjskem, kjer se je v Mostah pri «Žagorju» leta 1783. rodil Jankov stari oče Janez Kersnik, pozneje prof. fizike na ljubljanskem liceju. Imel je več otrok, med katerimi je bil Jožef oče našega Janka. Josip Kersnik se je poročil leta 1851. tedaj c. kr. sodni aktuar, z Berto pl. Höffernovo na Brdu pod Pečjo, kjer se mu je dne 4. septembra 1852. leta porodil sin Janko. Oče je obračal največjo pozornost na dobro in skrbno vzgojo svojega Janka, kakor tudi drugih otrok, ki so se mu za njim rodili. Služboval je v Ljubljani, kjer je pohajal Janko šole, počitnice pa je prebila mati z otroci navadno na Brdu.

Leta 1865. sta dobila Janko in njegov brat Pepi za domačega učitelja šestošolca Fr. Levca, sedaj profesorja v Ljubljani. V krasnem «spominu» (Lj. Zvon 1897 št. 9) pripoveduje prof. Levec, da je bil Janko, tedaj tretješolec, miren, ljubezniv dečko, ki je malo govoril, pa mnogo čital, dočim je bil njegov brat bolj prostobeseden in živahen.

Janko se je rad in marljivo učil ter vrlo napredoval. V počitnicah pa je bival na Brdu, čigar krasna okolica s temnimi gozdovi, zelenimi travniki, lepim poljem in prijaznimi vasmi je dobrodejno vplivala na živahno fantazijo Jankovo. Rad je pohajal po okolici, kjer je poznal vsakega človeka, obiskaval znamenitejše kraje in delal male izlete. In starikavi Brdski grad iz XVI. stoletja, iz dobe vitezov Lambergov, s svojimi zanimivostmi je še posebno vplival na mladega Janka! V gradu je bilo vedno živahno; stanovali so tam sodni in davkarski uradniki s svojimi družinami in nastanjeni so bili v njem tudi vsi uradi, ki so privabljali vsak dan mnogo ljudi v grajsko ozidje. Zvečer so se Janko, Pepi in otroci grajskih stanovnikov podili po dvorišču in uprizarjali razne igre, pri katerih so deklice lepega Janka rade dražile z narodno pesmico:

«Ali ste ga videli,
Našga sinka Janka?»

Leta 1866. je bil Jankov oče prestavljen v Zatičino na Dolenjskem. Tu je Janka zanimal posebno stari zatiški sa-

mostan, po katerem je po cele dneve stikal. V Zatičini se je seznanil Janko z juristom Antonom Tomšičem, pozneje s prvim urednikom «Slovenskega Naroda», Levec pa ga je seznanil tudi z modroslovcem Jurčičem, ki je že tedaj bil slaven po nekaterih svojih krasnih povestih. In ta četvorica je sklenila pobratimstvo, ki je ostalo iskreno in presrčno, dokler ga ni razbila kruta smrt, kakor je to tako lepo povedal prof. Levec, pisoč v «Lj. Zvonu»: «Najprej je nad seženj dolgi, duhoviti, plavolasi Tomšič leta 1871. kakor orjaški hrast zagrmel v prezgodnji grob. — Slabotno in šibko telo ženjalnega Jurčiča je pojemalo in prhnelo leto za letom in naposled je 1881. leta ugasnila njegovega življenja moč, kakor sveča, ki ji reje zmanjka in ugasne.» — In čili Janko, ki je nosil ponosno glavo na svojih krepkih ramah, se mi zdi kakor košati javor, ki ga čez sredo debla prelomi poletni vihar . . .

Janko se je jako zanimal za literaturo ter se z Levcem mnogokrat pogovarjal o literarnih zadevah. Leta 1867. je ustanovil s svojimi prijatelji literarni klub, v katerem so čitali člani svoje proizvode ter jih kritikovali.

Ker so bile v tem času politične razmere na Kranjskem jako neugodne in ker je bil Janko odločen narodnjak, ki je naročil iz Prage češke čepice, osnoval dijaški list «Vejica», začeli so profesorji strogo paziti nanj, vsled česar mu je nastalo bivanje na gimnaziju neznosno. Zato je dovršil osmi gimnazij privatno na Brdu, kjer je bil sedaj oče sodnik in leta 1870. je prebil maturo.

V jeseni se je vpisal na juridični fakulti na Dunaju. Tu je mnogo občeval s svojimi rojaki, a bil je vedno bolj miren in tih. Na Dunaju ga je često morilo domotožje, hrepenel je po Brdu, katero je ljubil iz vsega srca. Da bi bil bliže doma, preselil se je že v drugem tečaju v Gradec.

Leta 1874. je dovršil svoje studije ter vstopil v službo pri finančni prokuraturi. Leta 1876. pa je prestopil k notarijatu in postal 1880. leta samostojni notar na Brdu.

Dne 16. februarija 1881. leta se je poročil z Lojziko Tavčarjevo, s katero je živel v srečnem zakonu. Porodilo se mu je osem lepih in zdravih otrok, katerim je dal lepa slovenska imena.

Kersnik je bil silno marljiv in kedar se je malo odpočil od svojih stanovskih poslov, tedaj je pisal in ustvarjal svoje krasne povesti. Pa tudi politiki se ni mogel izogniti. Kmetске občine kamniškega okraja so ga leta 1883. izvolile za deželnega poslanca. Bil je veren pristaš narodne stranke, vedno pa fin in takten, tako, da so ga tudi njegovi politični nasprotniki visoko čislali. Doma pa so mu občani izkazali svoje zaupanje s tem, da so ga izvolili za svojega župana. In povsod je delal Kersnik neumorno, požrtvovalno.

Najsrečnejši je bil doma na Brdu, v katero je bil povsem zaljubljen, kar je sam priznaval, češ: «Kaj ne, kako sem zaljubljen v ta kos zemlje, na katerega sem priklenjen?» Pohajal je rad po krasnih gozdih, se vozil s čolnom po čistem ribniku in vžival naravne krasote svojega Brda.

Kersnik je bil visoke, vitke, elegantne postave, lepega lica, katero je obrobljala bujna dolga temnorujava brada; v družbi pa je bil živahen, fin, nežen, dovtipen in nad vse prijazen. Bil je uzor moške lepote in prijaznosti. Vse ga je ljubilo in obožavalo, povsod je bil dobrodošel in vsakemu se je prikupil s svojim prijaznim finim vedenjem.

Toda kakor hrani često najlepši sad v sebi pogubnega črva, tako se je uselila tudi v lepo Kersnikovo telo kal bolezní, ki je je začela razjedati in mu uničevati zdravje. Pred dvema letoma je obolel v grlu in bolezen je s tako brzimi koraki napredovala, da je kar vidoma pešal in gineval; ni je bilo več ustaviti. Sušica, ki nam je ugonobila že toliko talentov, med njimi tudi Kersnikovega pobratima Jurčiča, zahtevala je za žrtev tudi njega. Iskal je v Gleichenbergu leka, a morilka se ni dala odgnati, in dne 28. julija je zapustila blaga Kersnikova duša izmučeno, poprej tako lepo, sveže telo! Popoldne prejšnjega dne se je pripeljal iz Gle-

chenberga, sluteč bližajočo se smrt in hoteč leči v domači zemlji k zadnjemu počitku. A do doma ni prišel; ustaviti se je moral v Ljubljani, kjer so ga oslabelega morali nesti iz kupeja na voz in od tam v stanovanje njegovega tasta, kjer je po noči ob polu 1. mirno preminul.

Dne 30. julija so ga položili v rodbinsko rakev in sedaj počiva genijalni slovenski novelist tam gori ob gradu na Brdu, katero je tako iskreno ljubil, tako, da veljajo tudi njemu prelepe besede, katere je zapel Prešeren svojemu prijatelju Smoletu:

«Ena se Tebi je želja spolnila,
V zemlji domači da truplo leži!»

* * *

Janko Kersnik se je že rano začel zanimati za literaturo. Imel je veliko veselje do knjig, katere je prav marljivo čital. A merodajni so bili še drugi vplivi: v Kersnikovo hišo so zahajali znanci in prijatelji, s katerimi je imel Jankov oče često literarne pomenke; Jankov oče je imel precejšnjo knjižnico polno lepih knjig, katere je smel uporabljati tudi Janko. Iz otroških let pa so rojile Janku po glavi razne narodne pesmi in pravljice, katere mu je nekdanj pripovedovala njegova pestunja, stara Urša.

Brat Pepi je dejal nekega dne leta 1865. domačemu učitelju Levcu: «Naš Janko tudi pesmi sklada!» ter mu pokazal rokopis. Levec se je začudil, ko je čital nemško pesem «Ode an den Triglav!» Pri «uri» pa je poučil svojega gojenca, naj raje sklada slovenske pesmi, ker mu bode to mnogo bolj prijalo. In čez nekaj tednov je Janko že imel cel zvezek slovenskih pesmi. Še kot gimnazijec jih je začel priobčevati v Janežičevem «Glasniku» leta 1866., 1867. in 1868. Njegove pesmice so večinoma domo- in rodoljubne. Tudi v Stritarjevem «Zvonu» jih je priobčil par pod psevdonomom «Janko» in «Baptista». Pesmice se odlikujejo po svoji priprostosti, po lepem narodnem tonu, tako, da bi se često lahko smatrale za narodne pesmi. Za uзор pa mu je služil

tudi S. Jenko, na katerega nas spominja marsikatera Kersnikova pesmica.

Toda Kersnika Slovenci ne poznamo kot pesnika — saj tudi sam ni visoko cenil svojih pesniških proizvodov — poznamo ga v prvi vrsti kot prozaika, kot novelista — realista!

Prva Kersnikova povest je bila «Na Žerinjah», kateri je sledila cela vrsta umotvorov. Pomagal je ustanoviti «Ljubljanski Zvon», in ko je sredi prvega leta ugrabila smrt Jurčiča, ki je pisal «Rokovnjače», nadaljeval je Kersnik započeto Jurčičevo delo po njegovih listkih in zapiskih ter izvršil to nalogo uprav mojstersko. Pozneje pa je skoro vsako leto spisal jedno večje delo, ki so izšla v raznih letnikih «Ljubljanskega Zvona»: «Luterski ljudje» (1882), «Ciclamen» (1883), «Gospod Janez» (1884), «Agitator» (1885), «Testament» (1887), «Rošlin in Vrjanko» (1889), «Jara gospoda» (1893), «Očetov greh» (1894).

Kersnik je v svojih povestih razširil slovenskemu lep-slovju obzorje, ker je jemal svoje junake iz vseh stanov, ker je izbiral snovi iz raznih slojev človeške družbe. Ko so se pri drugih narodih začeli ogibati romantičnih vplivov, bežati pred neverjetnimi velikani, vitezi in drugimi enakimi prikaznimi, zatekli so se tudi naši redki novelisti v «narod» in nam slikali večinoma le kmete. Pod tem vplivom je bil tudi še Jurčič. Kersnik pa je šel dalje ter slikal vse, kar mu je prišlo pred oči; jemal je svoje junake iz kmetškega, srednjega in aristokratskega stanu in tako nahajamo pri njem kmete, krčmarje, vaščane, tržane, meščane, uradnike, profesorje, graščake i. t. d. Povsod je bil doma in povsod je znal slikati tako verno, da so njegove osebe kakor žive. Tu nam je po-dal kor naše politike («Ciclamen» in «Agitator») tam odlo-mek iz umetnikovega življenja («Luterski ljudje») i. t. d. Uprav mojsterski pa je slikal družbene razmere naše jare in prave gospode v trgih in mestih t. j. bil je mojster socialnega roma-na. Kdo še ni sedel v «posebni» sobi naših gostiln, kjer

se zbira po trgih gospoda: uradniki, učitelji i. dr., kdo še ni slišal v takih družbah «duhovitih» pogovorov, lovskih lažij in političnih načrtov, obrekovanja, klevetanja, šaljivega zbadanja, ljubimkovanja z krčmarjevimi hčerkami, natararico i. t. d., i. t. d.! In kdor je že kaj takega doživel, temu se zdi, da sedi zopet sredi take družbe, če čita Kersnikove povesti. Kersnikovi advokati, notarji, zdravniki, koncipijenti, adjunkti, sodniki, davkarji, graščaki, pisarji i. t. d. mu morajo biti stari znanci; pisatelj jih je označil tako natanko in živo, kakor jih sami opažamo.

Kakor pa je slikal Kersnik v svojih večjih povestih večinoma našo pravo in jaro gospodo, tako se je pokazal v svojih malih črticah izbornega poznavatelja kmetskega stanu. «V zemljiški knjigi», «Otroški dohtar», «Ponkerčev oča», «Mohoričev Tone», «Rojenica», «Mačkova očeta», «Kmetska smrt» — kako pretresljive, ganljive, pa kako istinite so vse te črtice! V njih nam je podal Kersnik tako verno sliko našega kmetskega življenja, kakor jo menda ne dobimo nikjer v naši literaturi. Kersnik je poznal naš narod in našega kmeta tako dobro, da se je povsem uglobil in prodrl v njegovo mišljenje in naziranje, v njegovo celo duševno življenje. Večina naših pisateljev je mislila in deloma še misli, da verno slika našega kmeta, ako riše robate, surove, neotesane, umazane karikature, ki pljuvajo po tleh, kolnejo in se pridušajo. Kersnik je slikal povsem drugače kmetsko življenje. Predstavil nam je kmeta v raznih položajih, podvrgel ga raznim strastem in vplivom ter pokazal, da je pod trdo kmetsko kožo skrito mehko, fino čuteče srce, da tudi njegovo dušo razjedajo bolesi in tuge kakor izobraženca in da zna tudi on čutiti — seveda naravnejše, odkritosrčnejše in istinitije nego olikani blaziranci.

Kersnik je spoznaval kmeta v svoji pisarni in o raznih drugih prilikah. V njegovi notarski pisarni so se delala ženitna pisma, tam so se razvijale zapuščinske razprave, vršile vknjižbe in druga jednaka opravila. In pri takih prilikah je

a vendar ga «nova struja» v naši literaturi s ponosom imenuje svojega očeta in svoj uzor, dasi stremi sama še dalje!

Leta 1894. se je Kersnik s svojim romanom «Očetov greh», ki spada med najboljše njegove spise, poslovil od slovenskega občinstva. V prvi številki «Ljubljanskega Zvona» leta 1895. je bil še podpisan «Izdajatelj Janko Kersnik», zajedno pa je na isti strani dal urednik prof. A. Funtek «so-trudnikom na znanje, da zaradi nekaterih diferencij z današnjo številko odlaga uredništvo «Ljub. Zvona»;» v prihodnji številki pa je izginilo tudi Kersnikovo ime iz «Zvona» in na njegovo mesto je stopil prof. Bežek. In tukaj je bil najbrže vzrok, da je umolknil Kersnik, ni pa bila kriva «mladina», kakor se ji je to od nekaterih strani očitalo.

Dasi so stopili na Kersnikovo mesto mladi talenti, vendar težko pogrešamo njegove krasne povesti. Srce se mi krči, ako pomislim, da je za vedno zastalo njegovo divno pero, da ne dobimo niti vrstice več od tega genijalnega novelista, ki nam je obogatil naše slovstvo s tolikimi in tako izbornimi umotvori. On spi nevzdramno spanje pri svojih dragih v rakvi na ljubljennem Brdu, narod slovenski pa ga bode ohranil v častnem hvaležnem spominu, katerega si je zaslužil s svojimi nesmrtnimi deli; ž njimi si je postavil sam najlepši spomenik, katerega ne vniči nobena sila.

Naj se spominjajo tudi drugi tako često in hvaležno nepozabnega Kersnika, kakor se ga spominjam jaz, kedar stopam sedaj o lepih jesenskih dneh ob bregu čistega zelenkastobojnega ribnika, po katerem plavajo odpali listi kakor mali čolnički in kakoršnega je ljubil tudi on in kedar mi silijo v glavo spomini na čase, ko sem na istem mestu «užival» Kersnikove umotvore!

V Št. Pavlu, koncem septembra 1897.

F. Vidic.

Ljubljanski knezoškof Tomaž Hren na Spodnještajerskem.

Spomenica k 300-letnici njegovega imenovanja lj. škofom
18. vinotoka 1597. leta.

(Spisal P. pl. Radics.)

Izvrstni cerkveni vladika in izborni državnik, ljubljanski knezoškof Tomaž Hren, ki je za časa vlade slavnega habsburžana nadvojvode Karla II., vladarja notranje Avstrije (Štajerske, Koroške, Kranjske, Istre in Goriške) in njegovega sina Ferdinanda II., veliko koristil državi, svoji ožji domovini kranjski¹⁾ in slovenski Štajerski bodisi v cerkvenem bodisi v političnem oziru, bil je v ožji dotiki s Spodnještajersko.

Da je toliko uplival bodisi po poklicu bodisi socijalno na slovenske pokrajine štajerske, je lahko umevno, saj imajo ljubljanski vladike v mični Savinjski dolini svoje dotacijsko posestvo Gornjigrad; pa ne samo lega tega posestva ampak tudi njegovo pastirsko in protireformatsko delovanje se je raztezalo »tja gori do Drave« (usque ad Dravum flumen). Ta njegov upliv na Spodnještajerce naj razložim toraj v sledečih vrstah, ki naj bodo tudi list pijetetnih spominov na tega tako zelo znamenitega patriota!

* * *

Že nežni mladostni spomini so vezali knezoškofa Tomaža Hrena na lepo zeleno Štajersko; njeno severno roman-

¹⁾ Tomaž Hren je bil kakor znano rojen v Ljubljani leta 1560. kot sin mestnega svetovalca Leonarda Hrena.

tično stran — današnji Semernik zanimiv vsled svoje moderno zidane železnične proge — je opeval v vznešeni latinski pesni; v raju prestolice sekavske škofije, današnjem zavetišču pobožno-učenih benediktincev — je bil 28 let star posvečen v mašnika (1588) in za župnika vmeščen; v njeni prestolici Gradcu je bil 37 let star dne 18. vinotoka 1507. na dvorišču cesarskega dvora imenovan knezoškofom ljubljanskim od presvitlega nadvojvode-vladarja Ferdinanda II.

Hrenov prednik na stolici v Ljubljani, knezoškof Ivan Tavčar, ob jednem cesarski namestnik v Notranji Avstriji — to namestništvo je pozneje dobil tudi Hren — ga je priporočil zlasti nadvojvodi kot svojega namestnika, rekoč: »Vaša cesarska Visokost, če vam je kaj ležeče da se ohrani po Kranjski katoliška vera.»

Kakor bodemo skoro videli, je bilo od pričetka velikega in težavnega dela potrebno, da je bil vodja protireformatorjev na Kranjskem tudi vodil protireformacijo v sosednih delih Štajerske, da se vsaj nekoliko zjednači njegovo delovanje z delovanjem velikega knezoškofa sekavskega Martina Premer-ja, protireformatorja v nemški Štajerski, kateremu je postavil vreden literaren spomenik učeni graški knezoškof dr. Leopold Schuster.

Ko je dobil Tomaž Hren potrdilno bulo od papeža Klementa VIII. v juliju 1598. l., je bil posvečen za škofa 12. sept. 1599. l. v graški stolnici sv. Egidija od papeževega nuncija Hijeronima grofa Parcia v navzočnosti sekavskega škofa Martina in lavantiskega škofa Jurija ter je imel 1. novem. istega leta v gornjegrajski cerkvi — v Ljubljani je bila tedaj kuga — svojo prvo svečano službo božjo¹.

S tem dnevi se prične tudi oficijelno delovanje ljubljanskega škofa in voditelja protireformacije po Kranjski in Štajerski, Tomaža Hrena. Vendar je bil škof Hren že prej delaven kot protireformacijski komisar v Spodnji Štajerski,

¹) Poročilo škofa Tomaža Hrena papežu Pavlu V. o stanju ljubljanske dieceze ddo. Gradec 22. jul. 1616. — Mith. d. hist. Ver. f. Krain 1854 p. 54

Grad Orth pri Gmundenu

kajti v njegovem koledarju od leta 1508. stoji sledeča opomba¹⁾: «Prvega julija (Prima (die) Julii) je bila sestavljena slovenjegraška komisija», kakor je tudi močno posegel pred svojim posvečenjem v administracijske posle svoje škofije, ker so se mu zdeli hudi časi za katoliško cerkev.

Takoj v januariju leta 1600 pošlje svojega gornjegraškega upravitelja Ivana Vutaliča z deželnim štajerskim davkom za grajščino Gornjigrad v Gradec in sicer s prvim rokom 2500 gld. Potni troški in nekaj nakupil je iznašalo 24 gld.²⁾

Ravno takrat je imel Hren opravila s protestantovsko cerkvijo in predikantom v Velenji ter je dobil radi tega od kneza poziv iz Gradca, ki je zahteval poročil o tedanjih razmerah³⁾.

Koncem meseca januarija in začetkom februarija je mogel cerkveni vladika konstatovati popolno uničenje protestantovske cerkve v Štajerski; «vse lutrove sinagoge (sic!) v vsej Štajerski so popolnoma razdejane — tako pravi sam — in do tal uničene» ter pristavi specijelno svojo jezo nad kranjskimi: «in tako naj se zgodi vsem kranjskim; Amen, Amen fiat fiat Amen».⁴⁾

Ko so izginile protestantovske cerkve s Spodnještajerske, je naglo napredovala protireformacija, tako, da je mogel knezoškof pisati o Slovenjemgradci že 9. maja l. 1600: «V Slovenjemgradci sem pokatoličanal odpadence, jih izpovedal, jim javno narekoval prisego ad s. evangelia, da bodo vstrajali v sveti veri in jih lastnoročno obhajal».⁵⁾ V prihodnjem mesecu juniju se je mudil na vizitacijskih popotovanjih v Planini, Pilštajnu, Podsredi in Kozjem;⁶⁾ v Pilštajnu in v Kozjem je delil tudi zakrament sv. birmе. Tudi ves julij je potoval po cerkvenih opravkih po Spodnještajerski in šel

¹⁾ Arhiv ljub. muzeja Rudolfini.

²⁾ Koledar Tomaža Hrena l. 1600. — Ljublj. kapiteljski arhivar.

³⁾ Ravno tam.

⁴⁾ Ravno tam.

⁵⁾ Ravno tam.

⁶⁾ Ravno tam.

na Koroško po župnijah, ki so spadale v njegovo diecezo; potem ko je bil vizitacijskim potom v koroški župniji Černo, pride dne 15. julija v Pliberk, gre naslednji dan k zlati maši prošta Dobrle vasi Jurija Kobela in se vrne nato v Pliberk, da tu birma; dne 28. je že zopet v Slovenjemgradci in 29. na gori sv. Uršule, kjer posveti 30. pred in po kosilu 8 zvonov, odide, potem ko je opravil še druga pastirska opravila, 6. avgusta v Gornjigrad, da tam posveti pokopališče in iznova blagoslovi cerkev sv. Marije Magdalene in jo izroči duhovnim opravilom.¹⁾

Protireformacijska opravila pokličejo iznova knezoškofa začetkoma leta 1601. na Spodnještajersko, kjer si bilježi v svojem koledarju za to leto k 1. februariju: «iz Ljubljane v Gornjigrad, bil zunaj 8 tednov in comissionibus.»²⁾

Zopet je moral v maju 1601. leta na pot v iste kraje, toda sedaj po drugih opravkih; dne 4. se napoti v Gornjigrad in od tod v Rudnik, kjer napove kmetom roboto in določi roke za plačevanje davka. Dne 20. junija se vrne v Ljubljano, da se razveseli tu, kjer je vsled njegovega neumornega delovanja zelo napredovala protireformacija, nad veličastnim sprevidom o Telovem, kakor sam piše: «dne 20. junija smo imeli veličasten sprevid o Telovem, vdeležile so se ga zadruga s svojimi zastavami, godbe, mej streljanjem tudi pri deželni hiši (sedežu večinoma protestantovsko mislečih članov), kar se vedó ljudje spominjati najlepše.»³⁾

Pa tudi tu v Ljubljani, stolici svojega škofijstva ni pozabil neumorni škof svojega letovišča Gornjegrada in spodnještajerskega distrikta sploh. Dne 25. junija odpošlje več pisem, tičočih se zadač njegovih spodnještajerskih podanikov, mej drugimi tudi prošnjo na gospodujočega nadvojvodo v Gradec «radi našega meščanstva v Gornjemgradu in dvoje

¹⁾ Ravno tam.

²⁾ Arhiv ljublj. muzeja Rudolfinum.

³⁾ Ravno tam.

dovoljenih semnje», in dva dni za tem se oglasi v njegovi stolici pri sv. Nikolaju ljubljanski zvonar in puškar Elija Somrak, ki naj bi izdelal dve leti za tem dovršeni in posvečeni veliki zvon v Gornjemgradu,¹⁾ kateri naj tehta 150 stotov; škof Tomaž mu da na to delo 25 gld.²⁾

Malo tednov je napravila novica iz Spodnještajerske našemu knezoškofu nove skrbi: poročali so mu namreč (pod dat. 23. avg.), da je to kvaterno nedeljo bil v Sameneku Hans Dolianski, «predikant», tam opravil svoj «exercitium» in obhajal vse sosedne plemenitaže, kar jih je prišlo, taisti je bil tudi pred kratkem v Ostrovici pri grofu Frančišku Schrattenbachu in tam isto tako obhajal. Ko se je škof Tomaž natančno informiral o tej stvari, pisal je pod 1. octob. o tem gospodujočemu nadvojvodi v Gradec.³⁾

Sredi poletja l. 1601 je bil naš knezoškof na Hrvaškem in tam mej drugim obiskal bojno polje pri Sisku, kjer si je združena krščanska vojska priborila pod vodstvom Andreja Turjaškega tako slavno zmago leta 1593 nad najhujšim sovražnikom kršnanstva, ogledal si tudi mejni kraj Petrinijo, ki ni imel ob tem času nobene cerkve. Ko je videl goreče vneti Hren to žalostno stanje Petrinijancev s svojimi lastnimi očmi, je bil tako ginjen, da je takoj obljubil, kakor hitro pride domov — jim pošlje cerkev. In glej, rečeno, storjeno, za vernike tako zelo skrbeči škof pošlje v oktobru istega leta svojega dvornega tesarja mojstra Krištofa Suppana po Savinji in Savi navzdol z lesom in drugim materialom v Sisek in Petrinijo, «da jim tam zgradi svetišče, kakor jim je bilo obljubljeno v preteklem mesecu avgustu.» In v januariju prihodnjega leta odpusti škof Tomaž zagrebškega gvardijana Luko z darom in naročilom, naj bi pazil na zidanje cerkve v Petrinji, ki je bila že pol dovršena, do izvršitve in mu da s saboj

¹⁾ Orožen: Knezoškofijstvo in dieceza Lavantinska II. p. is.

²⁾ Koledar od l. 1601. — Rudolfinum, Ljubljana.

³⁾ Ravno tam.

premakljiv altar za to cerkev, potem ko ga je sam blagoslovil.¹⁾ Nekaj let pozneje pošlje škof Tomaž duhovnika Mihaela Hylurgus-a iz gornjegraškega kolegija v Petrinjo kot dušnega pastirja (prvega župnika). (Izvestja III. 94.)

Leto 1602 je prineslo vrsto važnih dogodkov, mejnjimi sebnostno gornjegraško sinodo 7. febr.²⁾, na kateri se je sklenilo plačati vladajočemu nadvojvodi izvanredni davek (bojni davek).

Te gornjegraške sinode, ki so se pokazale koristnim sebnostno v verskih zmešnjavah 16. in 17. stoletja in so se vršile še v preteklem stoletju, so bile vsled pisma grofa Friderika Celjskega ddo. 3. febr. 1449 določene na dan sv. Doroteje (6. febr.). Na ta dan so prišli župniki in vikarji gornjegrajskemu samostanu pridelenih župnij in vikarijatov, pozneje tudi samostojni duhovniki slovenjegraškega in pliberškega okraja in so imeli tam, kakor sem že označil, pod vodstvom škofa samega ali od njega določenega komisarja, cerkveno sinodo. Na teh sinodah so skušali opozoriti in odpraviti deloma s sklepanjem, deloma z razpravljanjem, posvetovanjem, opominjevanjem in cerkvenimi cenzurami napake in pregreške duhovnikov in lajkov. Pošvetovali so se tudi o težkih zakonskih slučajih in prepirih in jih razsojali; na teh shodih so hoteli določiti jednaki red za cerkvene zadatke. Ta dan so praznovali kot obletnico celjskih grofov in zdaj, ko so ti že izdavna izmrli, obletnico njihovih naslednikov, članov iz slavno vladajoče rodovine habsburške.³⁾

Drug važen dogodek tega leta je bila deželno knežja komisija, ki je delovala radi upornih kmetov,⁴⁾ kateri niso hoteli biti več pokorni škofu Tomažu. Ta upor se je vlekel še dalje časa. Toda mi se ne moremo spuščati v posameznosti, ker obdeluje ta predmet znani, izvrstni do-

¹⁾ Koledar za l. 1602. — Rudolfinum v Ljubljani.

²⁾ Orožen: Benediktinski samostan v Gornjemgradu p. 187 in sle.

³⁾ Orožen l. c. 188 in sl.

⁴⁾ Koledar iz l. 1602. — Rudolfinum v Ljubljani.

mači zgodovinar g. profesor Anton Kaspret in piše o njem posebno studijo.

Ta zadača ga je vodila v oktobru v knežjo stolico Gradec. O tem popotovanju v Gradec pripomni k 28. oktobru: «Iz Gornjegrada odpotoval zjutraj ob osmih, ob devetih zvečer prišel v Konjice, ob polnoči se vsedel na voz, bil 29. ob sedmih v Mariboru, zvečer ob petih v Gradcu *salvis merribus Laus Dei!*». Ko je obiskal papeževega nuncija in bil v avdijenci pri Njega svetlosti knezu (31. okt.), vodil je na prošnjo deželnega namestnika škofa lavantinskega, kateri ga je obiskal po naročilu nadvojvode Ferdinanda svečano večernice in se potem tudi vdeležil 40urnih molitev¹⁾.

Za vodstvo njegove dieceze prevažno delo je storil škof Tomaž leta 1605.

V Gornjemgradu je nastal namreč mesto 1473. l. razpuščenega benediktinskega samostana kolegij od 10 do 12 posvetnih duhovnikov. Ta kolegij je preosnoval Tomaž Hren 1605, skrčil število članov na 7 in jih imenoval odslej Alumni Colegij Mariani. Ta Colegium Marianum škofa Hrena, ki je obstojal do regulacije diecez pod cesarjem Jožefom II. v Gornjemgradu, je imel deloma mlajše duhovnike, kateri so se v tem kolegiju takorekoč nadalje izobraževali, deloma duhovniške kandidate, ki so se tu pripravljali za višje rede in se vadili v praktičnem dušnem pastirstvu. Ti so bili pod nadzorstvom takratnega župnika gornjegraškega in so jih porabljali sebosno pri romarskih cerkvah Mariji Novi-štifti in pri sv. Ksaveriju kot «operarii».²⁾ Za ta Colegium Marianum je skrbel naš knezoškof tudi v naslednjem času zelo veliko in iz tega kolegija je prišla, kakor nam kažejo zaznamki, vrsta najizbornejših duhovnikov te škofije; mej njimi tudi Janez Posarelj «ludi moderator», znamenit glasbenik.

¹⁾ Koledar 1602.

²⁾ Orožen, lavantinska škofija, p. 54 in sl.

Leta 1607., ki je prineslo našemu najboljšemu mislečemu knezoškofu vsled obtožnice kranjskih stanov proti njemu pri nadvojvodi — katere obtožnice dokazuje je on ovrgaval, mimogrede pripomnimo, stvarno in z vso kršansko ljubeznijo¹⁾ — veliko skrbij; obiskal ga je za dlje časa v septembru in oktobru papežev nuncij in vizitator škof Janez B. Salvagio, kateremu je škof Hren poslal iz Gornjegrada do Slovenjegradca 15 konj nasproti in ga sam pričakoval na meji svoje škofije.

Čudno se nam zdi, če beremo v obtožnici takrat še tako zelo protestantovskih stanov vojvodine Kranjske vrsto za vrsto: škof Tomaž Hren predaleč sega v svoji katoliški reformaciji, in če čitamo zopet na drugi strani pismo papeža Pavla V., kateri je poslal že omenjenega škofa Janeza B. Salvagio na vizitacijo v ljubljansko škofijo, v katerem pismu opominja sv. oče škofa Tomaža, naj svoje dolžnosti natančno izpolnjuje.²⁾ Vidi se toraj, kako premalo krepek in nagel je bil ta goreči škof pri svojem tako čvrstem in močnem delu protireformacije stanov.

V letih 1606—1613 je posvetil škof Tomaž, ki je imel veliko smisla za umetnost, svojo skrb mej drugimi tudi umetniški olepšavi cerkve starega benediktinskega samostana v Gornjem gradu; tako se mu je obvezal podobar Peter Hoffer (1606 7. avg.), da bo delal celo leto za gornjegraški samostan pridno, zvesto in kolikor mogoče umetno, za kar mu bo dal škof pristojno hrano pri duhovniški mizi (v Colegium Marianum), stanovanje in vsak teden 1 krono t. j. 12 šilingov ali 90 kr. v plačilo; drugič pokliče knezoškof mojstra Janeza B. Janzil-a in kamnoseka Vidal-a, da položita tlak iz kvadrovcev, da se bo mogla posvetiti kapela sv. Martina (1608 9. sept.); z Maksom Höbtnerjem se pogodi Tomaž Hren, da mu poslika kapeli sv. Martina

¹⁾ Rokopis c. kr. dvorne biblioteke na Dunaju. — (Obtožnico in zagovor z drugimi sem spadajočimi viri izide iz peresa pisatelja v posebni studiji.)

²⁾ Kapiteljski arhivar v Ljubljani.

in Marije Oznanenja, da dá on barve, in škof njemu in njegovim pomočnikom hrano in vse, česar jim treba, da bo delo mojsterski izvršeno in da ne bo po dovršenem delu stavil prevelikih zahtev, mi pa — kakor pripomni Hren — tudi ne bomo gledali na njegovo škodo in mu nekaj na roko dali; na to sva si podala roke (dedimus invicem dexteras). To je bilo 22. aprila in v decembru je obračunal škof s slikarjem delo, kar je izneslo 190 gld. in razun teh še «dar» («Ehrung»).

Tudi v prihodnjem letu 1613 je dal Hren nekemu slikarju, to pot mojstru Matiji Plavcu iz Gornjegrada dela, kateri naj bi poslikal 12 obokov in okna v cerkveni ladiji, in 19. aprila sta se domenila tako-le: «da naslika na vsak obok jednega apostola čedno in mojsterski, v naravni velikosti ali še večje, z njihovim imenom articulo fidei, zaznamkom dežel, kjer je živel, učil in umrl, da obrobi vsih dvanajst oken, celo delo izvrši v 10. tednih, za kar dobi — kakor opomni škof, jed in pijačo, 6 gld. za vsakega apostola, okno in nastavke».¹⁾ V decembru si je zapisal škof: «Plačal mojstre in delo tega leta 1613: Matijo Plavca najprvo za dvanajst apostolov in cerkveno ladijo 103 gld.; istemu za slikanje oratorija na zunaj in znotraj z vrati vred, nosilnim kamnom in okni vse razun jedi in pijače računjeno 80 gld.; Leonarda Kerna, ker je naredil veliki altar in dva mizarja, ki sta mu pomagala». Potem ko je škof Tomaž posvetil leta 1612. altar sv. Martina v samostanski cerkvi, mogel je tudi posvetiti 1613. leta oltar sv. Katarine ravno v tej cerkvi.²⁾

Škof Hren, ki je položil leta 1611. temeljni kamen za kapucinski samostan v Celji,³⁾ šel je leta 1613. (20. aprila) na povabilo knezoškofa sekavskega Martina v Maribor k

¹⁾ Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain 1862 p. 87.

²⁾ Ravno tam, p. 18. 90.

³⁾ Thomas Chrön, Fürstbischof v. Laibach von Jacob Stepischneg., Salzburg 1856. p. 21.

polaganji temeljnega kamna za cerkev in samostan kapucinski. Odpeljal se je iz Gornjegrada ob treh popoldne in prišel v neprijazni in nevarni noči k sv. Juriju v Skalajah. Dne 22. je bil za poludne v Mariboru; onstran mosta so ga pričakovali vsi patri; toda pri zvonjenji se je zgodila nesreča, veliki zvon je počil; dan pozneje je bil svečan sprevod iz župnišča na lice mesta, kjer se bo zidala cerkev; zatem je posvetil in položil škof mej pontifikalno mašo temeljni kamen; ta dan je birmoval Tomaž Hren 300 duš.¹⁾ Na potovanji iz Maribora v Gornjigrad je obiskal naš škof toplice Doberno pri Celji²⁾ in se vrnil prihodnjega dne srečno domov.

Malo mesecev pozneje se je prijela neumorno delujočega škofa prva daljša bolezen, obolel je 2. avgusta v Ljubljani za hudo mrzlico in noga je bila otekla še ves mesec, tako, da je bil oviran, vdeležiti se pogreba za 6. septembra v Žalci umrlem župnikom Miho Shega, protonotarjem in nadduhovnikom v Savinjski dolini.³⁾

Vkljub bolehavosti, ki se je držala škofa od leta 1613. do njegove smrti (1630) — kakor nam poročajo zaznamki v njegovem koledarju, da je obiskoval kopališča v Doberni, v Topolšici pri Šoštanju in druga — naložili so na rame z letom 1614 razun težav višjega pastirja in protireformatorja na Kranjskem in tja do Drave navzgor še jedno težko, odgovorno breme, posle deželnega namestnika Notranje Avstrije, katere je opravljal z veliko skrbnostjo in natančnostjo od l. 1614 do 1621, kakor nam dokazujejo mnogoštevilni akti v takozvani stari registraturi c. kr. namestništva v Gradcu.

Leta 1614, dne 24. oktobra je bil promoviran knezoškof ljubljanski za namestnika v Gradci, kateremu je poklonila dežela (Kranjska) radi tega velik present po posebnih komisarijih.⁴⁾

¹⁾ Koledar 1613. Rudolfinum, Ljubljana.

²⁾ Ravno tam.

³⁾ Ravno tam.

⁴⁾ Carnioliae Pragmatica Ms. — Rudolfinum v Ljubljani I. fol. 25.

Tržaška okoličanka

Hren imenuje to mesto že iz začetka težavno, ker omenja v svojem koledarju k 16. decembru 1614¹⁾: «ko smo odpotovali iz Gornjegrada v Gradec v našo težavno službo».

Sem in tja je mogel vendar opravljati tudi v tem službovanju dolžnosti svojega višjega pastirstva v svoji diecezi; tako potuje že 7. aprila iz Gradca čez Seccau (pri Leibnitz-i), kjer prenoči, v Gornjigrad, posveti tu 12. aprila palme in odpotuje 15. aprila v Ljubljano. Najvišji dostojanstveniki, tačasni vicedom, deželni predsednik, župan in svetovalci mesta Ljubljane, vsega vkup 150 konjikov mu pride nasproti do Save; na gradu in na mestnih stolpih streljajo s topiči in pri špitalskih vratih ga čakajo mestni stotnik (Stadhauptmann) in meščani v popolni opravi z orožjem, da mu pripravijo najprijaznejši vzprejem²⁾.

Toda že v juniju je škof Tomaž v Gradcu na svojem namestniškem mestu, vendar opravlja tudi tukaj cerkvene funkcije; tako birna v dvorni kapeli 20 oseb večinoma plemenitnikov, mej birmanci pa je tudi več kmečkih otrok 3 ali 4 dečki in deklice, katerim je botra mati vladajočega nadvojvode Ferdinanda (cesarja Ferdinanda II.), vdova po Karlu II., nadvojvodinja Marija sama³⁾.

Že čez jedno leto je bil škof na «tem težavnem mestu kot namestnik, toda nič se mu do sedaj še ni izplačalo; zato se obrne iz svojega stanovališča v Gradci «Ravbarjevega dvorca» 5. januarija 1616 do dvornega komornega predsednika nadvojvode Ferdinanda Polikarpa plemenitega Scheydt, naj izplača njegovo plačo njegovemu kaplanu, ki izroči to njegovo prošnjo⁴⁾. Že 15. januarija pošlje nadvojvoda svojemu dvornemu blagajniku in upravitelju, naj izplača ljubljanskemu škofu od početka njegovega uradovanja

¹⁾ Rudolfinum v Ljubljani.

²⁾ Koledar 1615. — Rudolfinum v Ljubljani.

³⁾ Ravno tam.

⁴⁾ Registratura c. kr. namestništva v Gradci, Akti dvorne komore.

letnih 1000 gld. redno, in sicer naj se izplačuje ta svota vsakega četrta leta iz dohodkov notranjeavstrijske dvorne komore proti navadnim pobotnicam¹⁾. Dne 18. aprila 1619. leta se je ponovil ta nalog, škofu ljubljanskemu «naj se da od gotovega časa, to je 21. decembra naprej, dokler ne izide nova določba, navadna letna plača 1000 gld. redno in pravilno²⁾». Da prav umemo to razmerje, je treba pomisliti, da so bila to nemirna leta, in da se je od dvorne komore notranje avstrijske vlade neverjetno veliko zahtevalo za vojsko.

Kot namestnik je skrbel škof Hren sosebno za to, da so se oddala mesta vladnih svetnikov (Regiments-räthe), ki so bila ustanovljena za posamezne dežele: Štajersko, Koroško, Kranjsko, katoliškim možem in posebno mu je bila pri srcu Kranjska; ravno tako je skrbel tudi za druga mesta; tako je n. pr. dal koncesijo predlaganemu Andreju Presterlu iz Kranja, ki se je potezal za mesto zidarskega presojevalca (Baurichter) in je bil njemu po volji, da more vprašati v težkih in dvojbenih slučajih pravnike za svet³⁾.

Leta 1620. (marca) oboli škof Tomaž na poti iz Gradca v Gornjigrad in napadi njegove vedno rastoče podagre so se množili vedno bolj in bolj, tako, da se mu je zdelo potrebno prositi, da ga odpuste iz službe namestništva; cesar ga le nerad odpusti 11. avgusta v Gradcu; sam piše v svojem koledarju: «Od cesarskega Veličanstva dobil milostno odpuščenje iz službe namestnika Laus Deo, Virginique Matri⁴⁾».

Sedem let zatem je bil knezoškof Tomaž imenovan tajnim svetnikom vsled cesarske resolucije z dne 18. marca 1628. leta, «vsled njegovega skozi toliko let v popolno zadovoljnost, pridnega, zvestega in velekoristnega delovanja, storjenega Njega Veličanstvu in državi»; radi tega je prišla

¹⁾ Ravno tam.

²⁾ Ravno tam.

³⁾ Koledar. — Rudolfinum v Ljubljani.

okrožnica na oblasti («Stellen»), da se mora imenovani škof pri vseh priložnostih primerno počastiti in titulirati («tajnim svetnikom»¹⁾).

Predno se ločimo od tega, gotovo zelo pregnantno izraženega in veleslavnega cerkvenega vladike in državnika, naj omenimo, da spopolnimo njegovo razmerje napram Spodnji Štajerski, nekaj poročil do sv. Stola in drugih virov, ki jih je pisal knezoškof Tomaž za časa svojega namestništva in tudi pozneje do svoje smrti, da kolikor mogoče v taki skici razsvetlimo in očrtamo delovanje njegovo v spodnještajerskem delu njegove škofije.

V svojem poročilu ddo. Gradec 22. julija 1616. na papeža Pavla V. o ljubljanski škofiji naglašá sosebno škof Tomaž²⁾, da je dal sezidati tekom svojega delovanja kot škof tri kapele posebno se odlikujoče po svoji sestavi in slikah, jedno na čast sv. Tomažu, drugo na čast Marije oznanenja, v svoji navadni stolici v Gornjem gradu in tretjo na čast sv. Florijanu v ljubljanski stolnici.

«Razun tega — nadaljuje škof — sem ustanovil Collegium Marianum, kjer se vadijo kleriki in novoposvečeni duhovniki, predno vstopijo v svojo službo, kakor tudi hospic za kapucince in ga uredil. V tej cerkvi sem postavil dragocene orglje, skrbel za organista, sestavil tam nov altar iz mramorja, naredil kor in mramorno kapelico kakor tudi božji grob, da ga rabijo v velikem tednu. Tako sem prenovil deloma iznova sezidal radi svoje starosti že razpalo cerkev sv. apostola Pavla³⁾ in sv. Marije Magdalene⁴⁾ — kjer je nekdanj bil nunski samostan — prizidal ji novo pokopališče in ga ogradil z zidom, kakor tudi sv. Marjete v Gornjem gradu in sv. device in mučenice Uršule z njenimi družicami in še mnogo drugih razpalih cerkvâ, končno tudi

¹⁾ Graško namestništvo. — Akti dvorne komore.

²⁾ Mittheilungen des hist. Ver. für Krain 1854 p. 46 in. sl.

³⁾ Sv. Pavel pri Voljski.

⁴⁾ Pri Pragwaldu ljublj. šk. Posestvo Gornjegraško patronat.

okrasil staro cerkev v Gornjemgradu, ki je bila nekdanj samostanska cerkev, s slikami, kipi, in kiparskimi deli».

V drugem, nekaj tednov pozneje — ddo. Gradec 25. avgusta 1616 — na sv. očeta papeža Pavla V. poslanem poročilu o razmerah v ljubljanski škofiji popisuje obširno razmere svojega okrožja v Štajerski in navaja posamezno vse filijalne cerkve. «Tu pri Gornjemgradu je bila ustanovljena in na novo sezidana na griču Tyrossik pred 60 leti — omenja posebej škof Tomaž — s prispevki vernikov cerkev sv. Device Marije, kamor romajo često iz sosednjih krajev štajerskih, koroških in kranjskih». O vikarijatski cerkvi Šmartin pod Šalekom toži naš vestni knezoškof, da ima akvilejski patrijarh pravico kanoničnega vmeščenja in vsklika radi tega: «prosim radi tega Vašo svetost, da odpomorete temu.» Župnija Šmartin je ostala pri ljubljanski škofiji, dokler jo niso prideli za časa ureditev škofij pod Jožefom II. lavantinski škofiji¹⁾.

«Tu v bližini — pravi škof v svojem poročilu dalje — je tudi pod gradom Velenje na griču cerkev sv. Device Marije. Te cerkve so se polastili s silo odpadniki in v njej so pridigovali njihovi propovedniki skozi 29 let; jaz sem jim jo vzel in dal izkopati pri altarju sv. Frančiška truplo soproge nekega propovednika in posvetil altar iznova z velikim slavospevom na Boga».

Na konci svojega poročila pristavlja še knezoškof, da je protireformacijski komisar in arhidijakon v Savinjski dolini ob enem tudi vikar pri cerkvi nadangelja Mihaela v grofovini Celje; število duš je tu 2000; kakor podrejene «kuratske cerkve» so naštete: sv. Anton v Motniku, sv. Pankracij v Grižah, sv. Device v Braslovčah, sv. apostola Pavla nad gradom Prawald, «kjer je bilo nekdanj mnogo odpadnikov in je sedaj po preganjanji odpadnikov 400 katoličanov», in

¹⁾ Orožen: Das Dekanat Schallthal p. 132.

sv. Martina v Trbovljah, «kjer je sedaj 350 katoličanov». Pod Celjem je tudi arhidijakonot in župnija sv. Mihaela v Priljštajnu¹⁾».

O Telovem leta 1617. (25. maja) je vodil škof Tomaž v svoji rezidenci Gornjemgradu sprevod s posebno svečanostjo²⁾ in je odpotoval nekaj dni nato (30.) za osem dni «v toplice sv. Florijana pri Šoštanju» (Topolšica), da si olajša svoje bolesi; kakor sam naglašaja, dal mu je dovoljenje za to potovanje v toplice vladajoči nadvojvoda, ker je bil takrat še namestnik, izročil pa Janez Ulrik Eggenberški.³⁾ Toda toplice niso dobro dele našemu knezoškofu, sam pristavlja k 8. juniju, da je z drisko odpotoval iz toplic proti Slovenjgradcu in v tem nesrečnem stanju prišel v Gradec⁴⁾.

K letu 1620. si piše knezoškof zaznamek oseb in konj, katere mora oborožiti in k vojski poslati iz Štajerske; vsega vkup 12, in sicer: 1) orožar Adam Apfalterer, 2) Aleksander Bradovicz, podorožar, 3) Lorenc konjar, 4) Mert prejšnji konjar, 5) Ebenperger, ključar v Gornjemgradu, 6) Juriza krojač, ki je bil v frijavelski vojski, 7) Jakob Matyesl, 8) Nestl, konjarski pomagač, 9) Belzhizh 1 konja, 10) gospod Andrej Tauszher 1 konja, 11 in 12) sodnik 2 konja. 6. avgusta 1620 je šel ta oddelek knezoškofa — ž njim še 5 škofovih konj iz Kranjske — na Ogersko proti Bethlen Gaborju in se vrnil proti novemu letu 1621⁵⁾.

Ker sta imeli umetnost in veda v knezoškofu Tomažu Hrenu jako toplega in razumnega mecena, obračali so se nanj iz teh krogov vedno zaupljivo za pomoč in svet; tako mej drugimi dobimo (1621) prošnjo svetnika vlade notranje avstrijske G. V. Gera, naj bi mu škof natančno zarisal prave meje (confinica) posestva gornjegraškega proti Koroški, za

¹⁾ Mittheilungen d. hist. Ver. F. Krain, 1854 p. 69 in sl.

²⁾ Mittheilungen d. hist. Ver. für Krain 1862 p. 28.

³⁾ Koledar 1617. — Muz. Rudolfinum v Ljubljani.

⁴⁾ Ravno tam.

⁵⁾ Koledar 1620. — Rudolfinum v Ljubljani.

njegovo bodoče (geografsko) delo, katero bo posvetil deželi Koroški¹⁾.

Škof Tomaž je dobil leta 1615 dovoljenje od nadvojvode Ferdinanda, da sme prodati nekatera oddaljena škofijska posestva in za to kupiti plemenitaško posestvo Altenburg v grofovini Celje za 14.000 gl.; 26. julija leta 1624. je položil temeljni kamen za cerkev n. lj. Gospe v Nazaretu na griču poleg Altenburga, katero je leta 1628. posvetil in kjer je nastanil dve leti po njegovi smrti njegov naslednik knezoškof Rainold Scarlich iz Bosne pregnane frančiškane²⁾.

Leto 1628 mu je izpolnilo že izdavnega negovano željo namreč izvršitev mostu čez Savinjo (v bližini Gornjegrada), kateri se je jel graditi na njegove stroške že leta 1619 in kjer so plačevali popotniki mostarino³⁾.

Toda njegova telesna slabost je bila vedno bolj občutljiva, tako, da so ga morali samo nositi v nosilnicah in ni mogel vzdržati nič več vožnje; v kljub temu, da je še nekaj let preje 1622, takrat že 63letni starček, v veliki poletni vročini (30. julija) prišel na 5000 čevljev visoko goro sv. Uršule, tam imel cerkvena opravila, posvetil altarje, okrog 1000 oseb birmoval, propovedoval in šele po danem blagoslovu se pokrepčil v kmečki hiši.

Dne 10. februarja 1630. leta je zaprl knezoškof Hren v Gornjemgradu, ki ga je tako ljubil, trudno oko po dolgih težkih bolestitih — njegov izrek «Terret labor aspice prae-mium se je — kakor pravi knezoškof Stepišnek⁴⁾ tako lepo — popolnoma izpolnil; njegovo težavno delo je bilo izvršeno; nobena težkoča ga ni več strašila, in dobil je plačilo, katero si je toliko želel».

¹⁾ Ravno tam.

²⁾ A. Jul. Caesar Staats- und Kirchengeschichte von Steiermark VII. p. 422.

³⁾ Registratura graškega namestništva.

⁴⁾ Thomas Chrön Fürstbischof von Laibach. Nach seinem Leben und Wirken, Salzburg 1856 p. 30.

Njegovo truplo so pokopali v kapeli B. V. M. in S. Martini v Gornjemgradu, katero si je sam sezidal, kjer si je dal sam postaviti nagrobni spomenik z napisom: «Hac in tomba requiesco post labores Thomae Chrön Episcopus Non. Labac, S. C. M. consiliarius. — Ego autem hic expecto resurrectionem mortuorum et vitam venturi saeculi — 1609». Od tega spomenika je ohranjen samo še zgornji del.

Rast, moč in razpad osmanske države.

Zgodovinski pregled.

Gledam te . . . pa se mi vidiš
Bivši le kmet bogataš.

A. Aškerc.

Orijentsko vprašanje že dolgo beli modre glave evropskih diplomatov, in nekateri so baje že določili dan, ko odbije «bolnemu možu» ob Zlatem rogu zadnja ura. Toda politični zdravniki sestavljajo dan za dnem rafinirano-zmešanih zdravil, da ga ohranijo kolikor dlje časa pri življenji. Kdo pa naj bode njegov dedič? Ali oholi Anglež ali ruski jamčik ali naj Avstrija tudi kaj dobó in naj bodeta energični Grk ter junaški Srb brez dedščine? Kdo naj zadovolji vsa ta nenasita grla?

V diplomatskih krogih je razširjena in vkoreninjena misel: ob razpadu Turčije mora nastati splošna evropska vojna. In te se boje vse države; radi tega odlašajo od dne do dne z razdelitvijo turškega cesarstva. Če bi bili pa evropski vladarji jedini v tem, da mora zmagati kršanstvo nad osmanstvom, izdavna bi bila že lahko razdeljena Turčija mirnim potem.

* * *

Turško pleme je prvič nastopilo v zgodovini sredi 6. stoletja, ko je stanovalo ob bregovih Irliša, ob vznožjih altajskih gorâ, meječe Kitajcem in Perzom tam kjer so danes Kirgizi, Bohari in Uzbiki. Vzhodni del tedajnih turških dežel

Postojna.

je bil odvisen od Kitajcev, zapadni pa od Perzov. Turki so bili tedaj mlad in čvrst narod, dasi so živeli pod vlado drugih plemen; to so pokazali osobito tedaj, ko so nad njimi vladali Arabci. Arabci, njihovi gospodarji, so si ob tem času nadeli islam in bagdadske kalife je obkrožala in varovala telesna straža, sestavljena iz samih Turkov. Iz te telesne straže so prišli nekaj časa najboljši vojskovodje, ministri, a slednjič celo več vladarskih rodovin.

Ko je pretil siloviti Džingis-khan, mongolski «Atila», drugič preplaviti kršanske dežele, je šel po isti poti tudi Sulejman šah, vodeč krdelo 300 družin, samih turških pastirjev, skozi Khorozan in vzhodno Malo Azijo do takratne države Rum-Ikonium, kjer so bili naseljeni Seldžuki.

V deželi Seldžukov so dobili pastirski Turki pašnikov in so tam gonili svojo živino iz kraja v kraj. Podložni Turki pa so se sčasoma razmnožili, jeli so biti mogočni in celo nevarni nadvladi Seldžukov, katerih moč je pojemala in katerih cesarstvo je razpadlo. Leta 1209. so bili še odvisni od sultana Seldžukov Adah-Adina, vladarja severozapadne Maloazije. Toda že v naslednjih letih je razpadla seldžuska država in na razvalinah te nekdanj slavne države, ustanovil je Osman novo kraljestvo z glavnim mestom Brusu v Bitiniji.

Pa neznatna in neznamenita državnica se je krepko razvijala; njeni roparski prebivalci so si ustrojili stalno vojsko in ustanovili iz ujetih kristijanov več polkov. Od dne do dne se je množilo njeno ozemlje in širilo proti slavnemu grškemu cesarstvu.

Turki so bili mejači Bizantincev, ki so bili do cela pomehkuženi in izprijeni. Bogastvo, prešernost in ozbilje so pomagali razdirati nekdanj tako slavno cesarstvo.

Leta 1341. je poklical Ivan Kautaluzen svoje bojovite in ropa-željne sosedo na pomoč. Turki so prišli. Ko so videli, kako lepo deželo vladajo bizantinski cesarji, niso mogli pozabiti teh lepih pokrajin in bogatih mest. Mej narodom so

oznanjevali Mohamedovi duhovniki in jih vzpodbujali k osvoboditvi kršanskih dežel. Od tabora do tabora so hodili in bodrili ljudstvo rekoč: «Ali niste čuli, o verniki, o mestu, katerega jedno stran poljublja zeleno morje, katerega drugo stran objemajo travniki in vrtovi? 70 tisoč Izmaelovih sinov ga mora vzeti pred uro poslednje sodbe in videli bodete padati njegovo zidovje ter klicali bodete: La ileh il Alah».

Vas za vasjo, mesto za mestom je padlo v njih krvoločne roke. Bizantinski cesarji se niso pobrinili za svoje podložnike, mislé, saj je še daleč do Bizanca in zidovje bizantinskega mesta še ne stoji na pesku ampak na trdni skali. Toda bridko so se varali.

Leta 1357. so bili Turki že pri Galipolju in v Dardanelah, nó in do Bizanca je bil sedaj samo še jeden korak. Evropa se dolgo časa ni zanimala za zmago Turkov, kaj je bilo nji do grškega cesarstva, ona se je rajši mej sabo zabavala; pa saj je bil Constantinopel tako od rok in telegrafa tedaj še tudi niso poznali.

Končno so se Srednjeevropci vendar streznili in začeli misliti, kaj bo, če bodo Turki tako napredovali. Papež Urban V. spomni prvi Evropo na nevarnost in pozove evropske kneze na vojno proti Turkom. Toda le najbližje države Srbska, Bosenska, Valaška in Ogrska se odzovejo. Skličejo sicer precej številno vojsko, a v malo dneh jim jo razkrope Turki. Na vse strani so se razkropile krščanske čete in širile velik strah pred mogočnim Turčinom¹⁾.

Turki niso odnehali; porabili so to priliko ter si osvojili Bolgarsko, Srbsko in Bosno, njihov sultan pa si je izbral za svojo prestolnico Drinopolje.

Podjarmljeni narodi so pač stokali pod železno in grozno roko osmansko in poskušali rešiti se iz te sužnosti. A Evropa je mirno gledala in ni ganila niti z mazincem, da pomore svojim bratom sokristijanom iz trdih verig grozних sultanov.

¹⁾ V tem boju je obljubil kralj Ludovik v zahvalo za čudoviti svojo rešitev Materi božji sezidati kapelo v Marijinem Celji na Štajerskem.

Evropa je bila mrtva, brez sočutja za Slovane, ki so vzdihovali v robstvu in hrepeneli po zlati svobodi. Čemu neki? Germanski in romanski narodi so bili veseli, da je kdo mesto njih krotil inteligentne in krasno se razvijajoče narode slovanske. In tedaj, ko so se Slovani borili za vero in za dom, tedaj so drugi evropski narodi počivali, ter gojili umetnost in trgovino.

Takrat je sultanovel zmagovalnim Turkom Bajazid, «blisek» in preplavljal kršanske dežele s svojimi roparskimi krdeli. Da vsaj nekoliko omeji to krvoločno početje, zbere ogerski kralj Sigmund veliko vojsko in gre nad mohamedance. Pri Nikopolju trčita obe sovražni vojski ena ob drugo. Grozovit boj se uname, Turki zmagujejo, kristjanje beže in ko se izmrači, ječalo je v zmagovalnem taboru osmanskem nad 10.000 ujetih kristjanov. Sultan Bajazid je bil brez srca, to je pokazal se posebno ob ti priliki. Svojim vojakom je hotel napraviti veliko veselje in je ukazal pomoriti vseh 10.000 kristjanov.

Bajazidu pa ni cvela sama sreča in ni se dolgo radoval zmage pri Nikopolju. S srednje-azijskih planjav so drle tatarske čete pod vodstvom strahovitega Khana Timur Tamerlana proti turškim deželam v srednji Mali Aziji. Pri Angori (Ankiri) leta 1402. so se poskušali Turki in Tatarji. Nad eden milijon vojakov si je stalo sovražno nasproti in se borilo za gospodstvo Male Azije. Bajazid je bil premagan in ujet in vojska njegova razpršena.

Sedaj je bila priložnost, sedaj je bilo treba udariti na večnega sovražnika kršanske vere in evropske kulture. Toda Evropa je imela drugega posla dovolj. Tačas je bilo treba sežgati Ivana Husa, tačas je bilo treba odstaviti tri papeže.

Papež Evgen IV. in slavni kardinal Julijan pa pridigata križarsko vojsko zoper Turke. Res se zbere mej tem časom, ko so si bajazidovi nasledniki opomogli in svojo moč iznova utrdili, nekaj benečanskih, genofskih, burgundskih, nemških in francoskih krdel, da odrine na Turka. Ali kdo naj zapo-

veduje tej mešanici, v tem niso bili noben dan jedini poveljniki. Spletke in kovarstva, prevare in druga nečastna dejanja so vzele moč kršanski vojski. Najlepše pa je gotovo ravnalo benečansko brodovje, ki je mej tem izdajski prevazalo turške čete iz Azije v Evropo. Krščanska vojska je semtertja zmagala v manjših praskah, a v celoti je ostala brez pravega vspeha ta križarska vojska na Turke.

O tem času zasede prestol osmanske države modri in pravični Mohamed I., četrti Osmanov sin, dere do Solnograda in Bavarske, zmore leta 1420. Benetke, pa naroči svojemu velikemu vezirju Ibrahimu, naj mu sestavi brodovje. Turška je cvela in vsako spomlad so preplule njene čete Savo ter ropale po bogatih in rodovitnih dolinah hrvaških in slovenskih.

Za Mohamedom I. je sultanoval Turkom Murad II.; njega je napadel Jurij Kastriot (Skander-beg, knez Aleksander) v Epiru; Ivan Hunjadi, sedmograjski knez je često peljal čete proti Muradu. Za njegove vlade je zbral poljski in ogrski kralj Vladislav mogočno vojsko in drl ž njo celo do Črnega morja, a tu ga potolče pri Varni (leta 1445.) Murad. V tej bitki sta pala tudi Vladislav in papežev poslanec Julijan.

Po teh zmagovitih bojih je prišel na vrsto Carigrad. Sultan Mohamed II. ga obkoli z 250 tisoč vojaki na kopnem in na vodi, ter ga vzame. S prekrasne cerkve sv. Zofije je snel dušman križ ter zasadil nanjo polumesec; iz divnega kršanskega svetišča je nastala mohamedanska džamija. Stambul je bil odslej sedež in prestolnica «visokih vrat».

Bizantinska država je izginila iz površja; kos za kosom, del za delom si je trgal mogočni barbar s preperelega telesa nekdanj tako slavnega cesarstva. A Evropa je molče gledala to početje. Knezi so se topli in prepirali mej sabo ter zitali narod, ki je stokal in ječal pod dvojnim bremenom: siromaštva in hlapčevstva. Vsa Evropa je bila prenasočena s črtom in z zavistjo; umetnost je spala, trgovina pešala,

narodi so propadali; na vzhodu pa je cvela turška država od samega ropa.

Sultani Mohamed II., Bajazid II., Selim I. so porabili to lepo priliko in razširili meje svoje države od Save in Donave do Hvalinskega morja in Perzijskega zaliva ter do afriških pustinj.

In o tem času je prevzel vlado nad veliko Turčijo jeden najmočnejših in najslavnejših sultanov Soliman I. Premagal je Korosan, Arabsko, Egiptet in severno pobrežje afriško do Tripolja. Po teh pridobitvah se je nameril Soliman nad Evropo. Hipoma je bil pred Beligradom, ga naskokoma vzel, preplaval Srem, Hrvatsko in Ogrsko, potolkel pri Mohaču (leta 1526.) mladega ogrskega kralja Ludovika, ubil kralja samega, nadškofa Tamorja, mnogo odlične ogrske gospode in nad 20.000 ogrskih bojevnikov, podvrgel si Budo in vso Ogrsko.

Vse je trepetalo pred polumesecem od berača do cesarja. Cesar Karl V., francoski kralj Fran I., kralj ogrski in češki Ferdinand I., kralj poljski Žiga I., samodržec ruski Vasilij Ivanovič — vsi so osebno preponižno prosili miru po svojih odposlancih.

A sultan ne vzprejme poslancev in jim veli, naj poprosijo za avdijenco pri njegovem velikem vezirju Ibrahimu. Ta jih milostno vzprejme, ko jih je pustil sedem ur čakati pred vrati. Kršanski grofi in plemenitaši se porazstavijo v jedno vrsto, veliki vezir pa sede na svileni divan, kadeč iz velike lule.

Na dano zaamenje hoče govoriti cesarski poslanec, a veliki vezir ga prekine rekoč: »Ne tožite nas, da kalimo mir ampak zardevajte prej nad svojimi prepiri in vojskami, ki jih imate med seboj, o kristjani! In prej ko prihajate prosit miru mojega slavnega gospoda, velikega in mogočnega Sulejmana, dajte si mir mej seboj in povrnite zemlje in zlato, kar ste si ugrabili jeden drugemu in papežu«. In nato so jih odpeljali skopljenci iz dvorane.

Osem dnij so čakali avdijence pri sultanu. Da bi tem bolj ponižal te prešerne grofe in grofiče, dal jih je sultan pripeljati pred se od skopljenecv kakor ujetnike. Cesarski in kraljevski poslanci, zastopniki vse Evrope so trepetali pred barbarskim mogočnejem. neštetokrat se klanjali do tal in mu poljubljali obleko in roko.

Ošabno je sedel Soliman na svojem zlatem prestolu in jih ježno nagovoril: «S kako pravico se imenuje Karl V. cesar in kralj? Na svetu je samo jeden cesar in ta sem jaz. V svojem nespoštljivem pismu se drzne Karol imenovati kralja Jeruzalemskega. Ne vè-li, da sem jaz gospodar in kralj v Jeruzalemu? Od kdaj je Ferdinand, Karlov brat, poveljnik Dunaja, kralj ogrski in češki? Kako more biti tako drzen, če mu jaz nisem izročil teh dežel? Fran pa se ponižno piše za kralja Francije; naj ostane tam, dokler je ne razsvetli polumesec. Vam drugim, ki me prosite miru, ga vam dam nè za 7 let, ampak za 700 let, če ga sami ne prelomite. Sultan bo prijatelj svojim prijateljem in sovražnik svojim sovražnikom».

Veliki vezir je pristopil k poslancu Ferdinanda in mu velel pisati sledeče pismo na sultana: «Kralj Ferdinand, tvoj sin, smatra vsa svoja posestva in vse kar ima v svojih rokah za tvojo last, oče! Nisem vedel, da hočeš Ogrsko sebi pridržati; sicer bi tam ne bil nikdar pokazal svojega orožja. Ker pa ti, presvitli oče, želiš te dežele, da uvedeš boljši red in zakon, prosim Boga, naj množi tvoje blagostanje in ohrani tvoje zdravje».

S tem so bili poslanci odpuščeni in so se smeli klanjati do tal, poljubljati obleko in roko ohölemu sultanu, ki jim je obljubil, da bo mislil na mir. Spotoma opomni cesarski poslanec velikemu vezirju, bi-li ne bilo dobro to zapisati. Veliki vezir Ibrahim pa se razjezi in odgovori poslancu: «To je moja in mojega gospoda skrb; bodemo že naznanili oblastim, kaj je kedo dobil». — S povešenimi glavami in pobiti so odšli krščanski poslanci na svoje dvore, da tam povedo,

kako se je zaničevalo in teptalo krščanstvo od visokega vladarja nevernih mohamedancev.

A krščanske države niso bile dovolj močne, da bi kaznovale to sultanovo predrznost. Vsa sredna in severna Evropa je trepetala pred oholim mosleminom. Že samo ime Turek je bil strah in trepet vsakemu. Leta 1566. se je prikazala zvezda repatica in pol praznoverne Evrope se je tajalo v joku in solzah nad novim znamenjem islamske šibe. Nad 100 let je trebalo krščansko ljudstvo, da se je oprostilo in osvobodilo tega strahu in trepeta.

Turčija je bila pod vlado Solimana I. na višku svoje slave. Dvanajst hrabrih in bojevitih sultanov je v treh in pol stoletja razširjevalo in množilo ozemlje podložnikov mohamedovih in «visokih vrat». Toda ta slava je bila samo zunanja; na notranje turška država ni bila nikdar dobro urejena.

Že Soliman sam je bil jako nezaupen vladar: mesto da bi vodil svoje bodoče naslednike saboj v boj in jim pokazal, kako se strahuje babjeverno krščanstvo, jih je dostikrat zapiral v «seraj», a semtertja tudi v ječe. Na dvoru «visokih vrat» se je naselila nezaupnost, razkošje in mehkužnost, vedni spremljevalci preobiledga blagostanja. V Carigradu so bile doma spletke in kovarstva ministrov in zdaj pa zdaj je dobil kdo izmej veljavnih paš «svileno vrstico», s čimur mu je rekel sultan: «brate, hajdi v naročje mohamedovo».

Turčija pa je bila na zunanje še jako močna. Njene roparske tolpe so še vedno hodile morit in požigat tja do Dunaja. Nad Dunaj sam so se bili spravili Turki dvakrat, prvič leta 1529. in drugič leta 1683. Prvič jih je prepodil Ludovik badenski, drugič pa ni šlo tako lahko. Dne 10. julija so se pridrvile prve čete mohamedancev pred močno ozidje dunajsko in dan za dnem je raslo število sovražnikov. Dunajčanje so bili v velikih skrbih. Cesar sam je pobegnil z Dunaja in kar je bilo višje gospode, vse je bežalo pred Turkom na Češko in Nemško. Takrat se je postavil na čelo

hrabrih meščanov Guido Starenberg in je branil krepko mesto celih 60 dni. 24krat so naskočili Turki Dunaj in 24krat so bežali. Kopali so podzemeljske rove, polnili jih s smodnikom in tako razstreljevali mestno ozidje; ali pogumni Dunajčanje so se toliko časa nevstrašeni borili, da so za hrbtom postavili nov zid.

Sila je prikipela do vrhunca, a kjer je največja sila, tam je tudi pomoč najbližja. V noči od 9. do 10. sept. so se pokazale od Enzersdorfa sem rakete. Poljski kralj Ivan Sobjeski je prišel na pomoč obleganim Dunajčanom. S skupnim napadom iz mesta in od pomožnih čet so zapodili kristjani mohamedance v beg. Plen je bil velik in veselje nepopisno. Dne 12. septembra je praznoval Dunaj jedno svojih največjih slavelj, zmago nad Turki in osvoboditev od polumeseca.

Kakor je prej po zmagah pri Slankamnu, Mohaču, Belgradu rasla moč turške države, tako je sedaj propadala. Po poldrugem stoletju je bila zopet severna meja Turčije Sava in Donava.

Pod Mustafa II., zadnjim krepkim vladarjem, so poskušali Turki iznova priboriti si plodovito in rodovito Ogrsko, a cesar Leopold I. je poslal svojega izkušenega in zmagovitega generala Evgena Savojskega nad nje. Dne 11. septembra 1699. so bili odločilni in krvavi boj kristjani z mohamedanci.

Evgen Savojski je zmagal in pobil turškim poveljnikom na tisoče vojniki, ugrabil jim ves živež in jih zapodil preko Save v Bosno. Po tej slavni zmagi so stavili zopet po dolgem času kristjani prvič mirovne pogoje.

Odslej je osmanska država rapidno propadala. Janičarske vstaje in krepko se razcvitajoča Rusija sta bili največji nasprotnici blagostanja in moči Turčije. Turška duhovščina sama je rovala proti svojim sultanom in ščuvala janičarje, jedro turške vojske, k upor, češ: djauru se danes bolje godi kakor vam, hrabrim vojščakom, vam, ki ste priborili obširne

„Kdo je učil ptičice peti?“

dežele in zmagali nešteto krat «nevernike». Rusija pa je pošljala na bojišče svoje najboljše vojskovodje in strogo disciplinirane čete. Generali kakor: knez Galicin, admiral Bogodar Orlov, Romanzov, Dolgoruki, Potemkin, Suvarov so priborili v mirih pri Kjučuk Kajnardži (22. jul. 1774.) v Jašu (9. januarija 1792.) Rusiji krimsko lihanstvo in kubansko, Besarabijo do Dnjestra, slobodno brodarstvo po vseh osmanskih morjih.

Turčija je začela hirati, ustaje v Egiptu, Arabiji in Srbiji, upori janičarjev, paše Vidinskega in Pasvar Oglina so oslabili popolnoma moč «visokih vrat». Vse te notranje zmešnjave so zahtevale marsikatero žrtvo kakor sultana Selima III. in Mustafa IV.

Pod Mahmudom II. se Turčija malo pomiri in opomore; a Rusija ji odtrga v bukareškem miru (28. maja 1812) ves svet mej Dnjestrom in Prutom. Toda v teh časih ni nihče mislil na nekdanj tako strahovito Turčijo. Na Francoskem je divjala revolucija, in Napoleon si je osvajal s svojo zmagovalno vojsko državo za državo in pretil podjarmiti vso Evropo. Iskra revolucije je šinila tudi na Grško.

Od vseh krajev svobodoljubno nadahnjene Evrope so hiteli prostovoljci pomagat zatiranim, a energičnim Grkom. Tudi države same so se zavzele za sveto stvar in pomagale pregnati Turke z grških tal. Pri Navarinu je bilo leta 1827. sežgano turško brodovje in francoski general Maison je prisilil pomožno egiptovsko vojsko, da se je vrnila domov.

Doma pa so uprizorili janičarji nov upor, katerega je Mahmud zadušil s tem, da je dal poklati vse janičarske čete. A novih ni ustanovil, katerih bi mu bilo tako krvavo trebalo v bojih z Rusijo.

Že naslednjega leta (1828), je vzplamtela velika vojna mej Rusijo in Turčijo v Aziji in Evropi. Po dolgem bojevanju se posreči grofu Vitgensteinu vzeti Varno (11. okt. 1828); Diebič prekorači leta 1829. Balkan ter pelje svoje čete po bitvi pri Paravadiju v Drinopolje. Dne 20. avgusta leta 1829.

so prestopile krščanske čete prvič od leta 1360 ozemlje tega mesta. V miru, ki je bil sklenjen 14. septembra je izgubila Turčija otoke ob ustju Donave in neposredno vrhovno oblast nad kneževinama Moldavo in Valaško.

Notranja uprava Turčije ni bila nikdar vzgledna, saj so mohamedanci preveliki konservativci, da bi mogli misliti na napredek. Velike vojne, roparski izleti v sosednje dežele in domače mehkužno življenje upropastilo je popolnoma Turčijo.

Familijarno in socijalno življenje v Turčiji je slonelo že od nekdanj na podlagi barbarizma in naravna posledica je bila, da je začela propadati država, ki je živela samo od ropa in požiga. Ko se je uprl še egiptovski paša Mehmed in gnal neredne vrste sultanove pred seboj ter zagotovil v miru Humkjar-Iskelasi (leta 1833.) svoji rodovini vedno nasledstvo čez Egiptet, Sirijo in Kandijo, ko so uporabili francoski angleški in ruski diplomatje vsako priliko, da oškodijo onemoglo Turčijo, izprevideli so sultani, da je treba državo urediti na notranje. Začeli so izdavat novе zakone, upeljevat novе naredbe in osnove. A vse to prenovljenje gnjile Turčije je ostalo samo na papirju. Turek je od narave len in starc kopiten. Kako bi mogel torej hoditi tak narod ista pota naprednimi rodovi.

Najprvo so poskušali preustrojiti vojaštvo. A že v bitki pri Misibu se je pokazalo, koliko so vredne te nove čete. Egiptovski podsultan jih je razgnal, kakor razmeče burja ovsene pleve. «Visoka vrata» ob Zlatem rogu se tresejo pred vsako diplomatsko intrigo in tolažijo evropske države s svojimi preosnovami. Res je sicer dandanes, da so nekateri državniki francoski vzgojeni in so se učili politike na Dunaju v Berolinu in Parizu, a jedro je gnjilo, res je sicer, da se nemški generali preustrojili vojsko in jo oborožili z najnovejšimi puškami, v kolikor so to pripustile finance, res je, da se danes zgradi novo brodovje, a kako daleč je to za drugimi državami! Kar še drži pokonci Turčijo, je samo slep

fanatizem do svojega rodu in do svoje vere. Osman je fanatik — a drugega nič.

Nekateri ministri hočejo svetu pokazati, da je tudi Turčija vredna, da živi v kolu omikanih in prosvitljenih držav. Tako je Rešid-paša pokupil nekaj lepo vezanih izstisov francoske književnosti in potem bobnal v svojem časniku (Journ. d. Const.), kako Turčija napreduje, kako ima ljudomile in poštene vlade in da je vsako nasprotno govorjenje le hudobna iznajdba Rusov. Toda papir je potrpežljiv, a tako potrpežljivi niso bili podjarmljeni narodi.

Sinovi Črnogore pravijo: «Dovolj, naprej niti jedno ped, le do sem, a od zdaj nas ne bo več mučil in trpinčil oholi Turčin; pred Sevastopoljem se zbira rusko brodovje; v Srbiji in Bolgariji vre — pogibelj je tu. A tu pride na pomoč prvi zdravnik, trgovska duša Anglije, ki hoče le sama imeti dobiček, pod krinko, da se prepreči svetovna oblast Rusije. V sultanovi palači se kujejo noč in dan prevare, da se oslepé evropski diplomati in potolažijo krščanski narodi, sto in sto novih naredb se izdá v korist kristjanov, a ne izvrši se nobena . . .

Znano je, kako je sultan Soliman vzprejel odposlance krščanskih kraljev in cesarjev, naj se omeni še sedaj kako je pa vzprejel njegov naslednik kneza in poslanika ruskega Menčikova. Sultan ga ni pustil čakati osem dnij, ni velel svojim skoplencem naj ga vedejo pred njegov prestol, ni ukazal svojim ministrom, naj ga prezirajo in zaničujejo, on sam je stopil s svojega vzvišenega sedeža, on sam ga je prosil in ga rotil, naj ne bode Ruska prekruta in naj ga ne stare slabiča.

Pa od kod naj jemlje Turčija svojo moč? Od djaurov? Ne, tisti časi so minoli, ko so krvoločne in nesramne barske čete preplavljale plodonosna polja kristjanov, teptala njihovo žetev, da tam ni rasla več trava, kamor je stopilo kopito turškega konja, požigale jim vasi in trge, morale starčke in otroke, onečaščale jim hčere in žene in jih odpe-

ljevale v sužnost in robstvo. Kakor že omenjeno je Osman len od rojstva. Žena mu obdeluje polje in ga snaži in pere, on pa pije črno kavo in naržilé. Najlepši deli in najrodovitnejše ravnice dežele leže neobdelani, trgi in mesta so zane-marjena, kupčija in denar v tujih rokah.

Znamenita je debata, katero je sprožil v angleškem parlamentu York 18. jun. 1875. leta, ko je stavil predlog, naj vlada poskrbi, da se izpolnijo reforme, ki so jih izdala «visoka vrata». Po § 9. pariške pogodbe ima angležka vlada to pravico. Baillie Cochrane dostavi: Turčija ima 18 milijonov dohodkov. Od teh jih je treba 15 za obresti in 2 za sultana; 1 milijon pa ostane za državne potrebščine. Slišali so se drugi pro in contra glasovi; tako so govorili Lord Coninghen, Bakster, Wolf, Ashley in drugi.

Evropske države zastopajo različne smeri politike glede razpada Turčije. Nekaterniki mislijo: v Turčiji vladaj verska enakopravnost, ali z drugimi besedami: obesi naj na žebelj svoj nestrpljivi koran. Drugi zopet mislijo: Turčija naj se sama razjé in se naj razdeli na svoje obstojne dele. Anglija hoče seveda imeti zase najlepše njene dele, češ, to bo največja ovira svetovni ruski oblasti.

Kako nestrpne so razmere v Turčiji, kažejo nam najbolj moritve in požigi v Bolgariji, srbsko-turška vojska, črnogorska hrabra in obupna bramba, rusko-turška vojska, zlasti pa pobijanja Armencev v Carigradu in v Mali Aziji, kjer je palo čez 300.000 kristjanov v kratkem času — žrtva turške samopašnosti in krvoločnosti.

V najnovjšem času je bil boj za Kreto. Na Kreti so bila že od nekdaj klanja mej mohamedanci in kristjani, ter je bila velika nestrpnost mej obema verama. Anglija je zopet tu igrala svojo sebično vlogo in pregovorila Grčijo, da je protipostavno zasedla Kreto. Začela so se pogajanja mej evropskimi diplomati in bilo se je skoro bati, da se sedaj končno reši orijentsko vprašanje in da nastane splošna evropska vojna.

A boji na Kreti so rodili samo grško-turško vojsko, v kateri je maloštevilna, a hrabra in energična grška vojska podlegla vsled premoči sovražnika. In kako se izvrši ta vojska in kako se sklene mir, to je odvisno od različnih pogojev. Najveljavnejši časniki evropski sicer vedno zagotavljajo solidarnost in skupnost evropskih velesil, a baje ni toliko resnice na tem, ker bi bilo sicer že izdavnica rešeno to pereče vprašanje in bi niti ne bila nastala grško-turška vojna; menda družni velesile samo strah pred splošno evropsko vojno.

O popolnem propadu nekdanj tako obširne in slavne države osmanske bo govorila prihodnost svojo besedo. Morda jo bodo zdravili še celega polstoletja, morda pa bo že v nekaterih letih trgal kozak z zofijske džamije polumesec in nasajal mesto njega križ v znamenje popolnega razpada osmanske države. Zadnji čas bi že bil, da bi se Evropejec svobodno šetal ob Bosporu.

Kdaj napoči ta čas, kdaj? Saj so tako egoistične naše države, saj toliko drže na zunanost, a tako malo na dobro in pravo-notranjo upravo! Nov vek prerokuje dandanes vsakdo, nov vek blagostanja, sreče in miru, ljubezni in pravice. In ta novi zlati vek naj gleda še vedno starega zatiralca svobode in omike?

Evropa, složi se! Vsaj jedenkrat se složi in pozabi na svoj egoizem! A ne meč in top, ljubezen in pravica naj odločujeti! Dvigni se Evropa, vstani iz spanja in daj nazaj zatiranim narodom, kar jim je vzel pred stoletji kruti barbar, daj jim: svobodo in napredek!

H. Majar.

Važni dogodki v letu 1897.

„Narodni dom“ v Celju.

Naš «Narodni dom», o katerem smo že na tem mestu govorili, otvoril se je dne 8. avgusta 1897 na najslavesnejši način. Zastopniki skoraj vseh slovanskih plemen so bili tu. Najčastneje so bili zastopani Čehi. Ob jednom s slovesno otvoritvijo «Narodnega doma» vršila se je slavnost blagoslovljenja zastave vrlega «Celjskega Sokola». V ta namen se je brala na prostem sv. maša, po kateri je vč. g. opat Ogradi krasno zastavo blagoslovil. Vsi Slovani so poslali pozdrave in dali zlate žeblje, ki so se v zastavo zabili. Slavnost je poviševala ljudska veselica, kateri je prisostovalo z navdušenjem na tisoče ljudi, ki so občudovali napredek slovenskega in slovanskega sokolstva. V kolikor pa je bila naša slavnost impozantnejša in dan za napredek slovenstva v Celju in Spodnjem Štajerju znamenitejši, toliko bolj so vpili in gagali potoplajoči se Nemci. Ta čas smo pokazali mi z mirnim vedenjem, kaj se pravi dostojnost in naši klevetniki z metanjem jaje in kamenja, kaj je divjaška surovost. Vkljub vsemu temu stoji naša narodna stavba trdno in je zavetišče in svetišče celjskih Slovencev do boljših časov, ko bode Celje naše. — Na stopnišču «Narodnega doma» je vzdana spominska plošča s primernim napisom in imeni zgraditeljev in tačasnih odbornikov «Posojilnice», katere last je ravno celjski «Narodni dom». — Dvanajst dni po celjski

slavnosti t. j. dne 29. avgusta 1897 se je otvoril drugi «Narodni dom», ki ima biti zbirališče tržaških in okoličanskih Slovencev, t. j. «Narodni dom» v Barkovljah. Tako rastejo po pridnosti in vzajemnosti pokrajinskih Slovencev krasni domovi po najnevarnejših postojankah. Da nam jih Bog ohrani!

Vseslovenski shod.

Bil je deževen dan, ko smo 14. septembra 1897 obhajali v Ljubljani prvi vseslovenski shod. Ljubljana je bila v praznični obleki, ker je gostovala v sebi zastopnike vsega našega rodu. Prišli so samo zavedni možje voditelji k temu shodu, na katerem naj se je razpravljalo o najvažnejših vprašanjih naroda slovenskega. Bilo je tu nad 2000 zaupnih mož. Vdeležili so se shoda vsi deželni in državni poslanci slovenski. — Pozdravili so shod v imenu Čehov državni poslanec Stransky, v imenu Malorusov poslanec Barviński, v imenu Hrvatov baron Rukovina. Poslanec Stojan je prinesel pozdrave od svetega mesta Velehrada, kjer počivata naša zaščitnika sv. Ciril in Metod. — Zborovanje je trajalo celih 5 ur. Dogodke v parlamentu je obdelaval dr. Šušteršič. Govoril je, da Slovenci z vlado nismo zadovoljni in da moramo biti pripravljeni na odločen upor v državnem zboru, ako nam noče vlada v kratkem dati postavno nam zajamčene pravice. — V imenu Istre je govoril poslanec Spinčič, ki je dokazal, da se Slovincem še nikdar ni tako slabo godilo v Istri, kakor sedaj pod vlado Badenija in namestnika Rinaldinija. — Dr. Franko je govoril o razmerah goriških Slovencev in povedal, kako strankarski vlada na goriškem postopa. — Deželni poslanec Grafenauer je osvitljeval tužne razmere Slovencev na Koroškem, katere je provzročil deželni predsednik Schmiedt-Zabierov, katerega ime ostane vsakemu Slovincu v žalostnem spominu. Hvala Bogu, da je ta že odgospodoval. — Kako bi se stanje Slovencev na Štajerskem zboljšalo s tem, da bi se župnije, ki spadajo sedaj pod

graško škofijo priklopile mariborski in da bi se okrajna sodišča Cmurek, Radgona in Arnoš izločile iz okrožja graškega deželnega sodišča, je razjasnjeval dr. Dečko in predlagal tudi dotične resolucije. — Državni poslanec Povše je govoril še o narodnosti samostojnosti, na kar je velepomisljivi shod zaključil predsednik dr. Gregorčič. — Dal Bog obilega sadu!

Občeslovenske vesti.

Leta 1897. so se vršile deželno- in državnozborske volitve, pri katerih Slovenci nismo ničesar izgubili in ničesar dobili. Jedinna vesela vest za nas bi bila ta, da je Koroška odposlala prvokrat slovenskega poslanca vč. g. Lamberta Einspielerja v državni zbor. Na Primorskem pa smo žal izgubili edinega slov. državnega poslanca g. J. Nabergoja. V pretečenem letu je slovenska stolica Ljubljana pod županstvom g. Ivana Hribarja vrlo lepo napredovala. Mnogo novih krasnih poslopij je vzraslo iz sedaj mirnih tal bele Ljubljane, med katerimi omenjamo novo poštno poslopje, nova še ne dodelana meščanska vojašnica, novih stolpov pri sv. Jakobu in Trnovem i. dr. Uvedla se je električna razsvetljava ulic in hiš, dalje je dobila telefonično zvezo s Trstom, Gradcem in Dunajem. — V Kranju se je dne 18. septembra 1897. otvorilo novo gimnazijsko poslopje. To je prvo gimnazijsko poslopje, katero je ustanovil naš narod sam iz svojih moči. Postavila jo je občina mesta Kranj in z veliko vnemo in požrtvovalnostjo so prispevali posamezniki k zidanju, katero je po svoji lepoti in mojsterski stavi, prvo te vrste v Avstriji. Načrte za gimnazijo je napravil deželni inženier Hrasky. Dne 18. septembra se je položil z veliko vdeležbo raznih deželnih in državnih dostojanstvenikov sklepni kamen, pod koji se je položila spomenica, ki v kratkem popisuje zgodovino gimnazije in ki naj priča zanamcem, da se je sezidala ta hiša prosvete in svobode pod vladu Njega Veličanstva cesarja Frana Josipa I., ko je bil na Kranjskem deželni predsednik Viktor baron Hein, vodja zavodu Josip Hubad in

župan mestu g. Karol Šavnik. Ob jednom z gimnazijskim poslopjem samim se je blagoslovila tudi gimnazijska prelepa kapela, za katero sta g. vodja Hubad in g. katehet Perne nabirala zasebno prispevkov. Pri tem poslopju nam prihajajo na misel pesnikove besede: «In vse kar smo, to smo sami iz sebe».

Velezanimivo za Notranjsko je, da dobi sedaj novega «Sokola»; to je že drugi za Postojnskim, ki se ustanovi za Vipavo in Idrijo. Osnovni odbor je že sestavljen in želeli bi bilo, da bi ta «Sokol» delj in vztrajneje deloval, kakor prvi Vipavski Sokol, ki je že zdavnaj zamrl.

Da se je stanje Slovanov v Avstriji tekom minolega leta nekoliko zboljšalo, je pripisati našemu lastnemu delovanju, deloma pa tudi zunanji politiki. Avstrija se je začela približevati Rusiji in ta je namignila, da je nje želja, da se Slovanom drugače godi odslej, kakor se je doslej. Naš cesar je obiskal ruskega carja v Petrogradu, kar je kot vračilo za predlanski poset ruskega carja v Avstriji. Sprejemi so bili jako prisrčni, za kar sosedna Nemčija nam jako zavida, ker Rusi njenega cesarja niso tako slovesno in odkritosrčno pozdravili, kakor našega.

Razgled po Avstro-Ogerskem.

Ogrsko stolico Budapešto sta minolega leta posetila dva vladarja, namreč nemški cesar Viljem II. in rumunski kralj Karol. Ogrri so ju vsprejeli, kar se da dostojno in veličastno in so skrivali, kar se je dalo, svoje mržnje do Nemcev in Rumunov, niso pa skrivali svojega slabega patrijotizma. Oni niso vsprejeli teh vladarjev kot Avstrijci, nego kot Ogrri sami za-se. Na Ogrskem se v zadnjem času nekaj kuha, kar bo imelo veliko sličnosti z nekdanjim gibanjem za časa Lajoša Košuta. Oni se pripravljajo v vsem na upor. Domo-branstvo, t. j. svoje honvede imajo že za vse slučaje pripravljene, ravno tako ljudstvo samo, katero nič več ne čuti,

da je v Avstriji. To svoje čuvstvovanje so pokazali Ogri tudi pri navedenih dveh posetih, kjer se ni zapazilo prav nič avstro-ogerskega.

Gotovo najznamenitejši dogodek v Avstriji iz leta 1897 je izdaja jezikovnih naredb za Češko in Moravsko. Njih glavna vsebina je ta, da mora vsak državni uradnik na Češkem in Moravskem znati poleg nemščine tudi češki, zato, ker ga ni kraja v teh dveh deželah, kjer bi ne bilo več ali manj Čehov. Ker se je priznala na ta način enakopravnost Čehov z Nemci in ker se je odprla pot do višjih državnih služb, ker je znano, da so Nemci pretrdoglavi za učenje tujih jezikov, so začeli Nemci pravo gonjo proti vsemu, kar je češkega. Začeli so takozvano obstrukcijo v državnem zboru, s katero hočejo vsako delovanje preprečiti. To obstrukcijo uganjajo na najbrezobzirnejši način. Oni so spremenili zbornico v pravo menažerijo in zbirališče pijancev in razgrajačev. Tako se je zgodilo, da so v državnem zboru poslanci začeli tarokirati. To je največji parlamentarni škandal. Najhujši razgrajač je neki Wolf, kateri je ministerskega predsednika osebno razžalil in se ž njim na pištolo dvobojeval, v katerem je bil Badeni na desni roki lahko ranjen.

Dne 10. oktobra 1897 so se izkopali telesni ostanki velikega učenjaka Jerneja Kopitarja na Markovem pokopališču na Dunaju in se prepeljali v rodno zemljo na ljubljansko pokopališče k daljnemu počitku, kjer so se 12. oktobra pri sv. Krištofu poleg arkad pokopali. Pogreb je bil velikanski, udeležila se ga je skoraj vsa Ljubljana. Blagoslovil je umrjoče ostanke prevzvišeni knezoškof dr. Jakob Missija. V veliko zadoščenje moramo tu omenjati, da se je ločitve Kopitarjevih ostankov z Dunaja udeležil tudi Dunajski župan sam dr. Lueger z nekterimi občinskimi svetniki. Ob enem s Kopitarjevimi ostanki se je izkopalo tudi okostje osnovega srbske književnosti Vuka Stefanovića Karadžića, učenca Kopitarjevega. Tako sta se ločila mojster in učenec, potem ko

sta že nad pol stoletja skupaj počivala večno spanje. Najjima bode domača zemlja lahka, katero sta tako iskreno ljubila.

Splošni evropski razgled.

Kreta

je bila minolo leto pozorišče hudih pobojev in požigov. Mnogo kristjanov in mohamedancev je bilo pobitih; samo v mestu Kaneji je bilo 300 kristjanov poklanih. To je ögorčilo jedne, kakor druge. Krivi tega so bili večinoma slabi in pristranski turški pazniki. Kristjani so začeli oblegati in požigati mohamedanske vasi, mohamedanci pa kristjanske. Ker ni bilo mogoče reda vzdrževati s turškimi vojaki, so evropske vevlasti poslale tjekaj svoje ladje in vojaštvo, da mir napravijo. Avstrija je poslala jeden batalijon spodnještarskega pešpolka št. 87. Grčija je pa še priposlala tudi mnogo vojakov s 6 svojimi ladijami, ki naj bi bili kristjane podpirali in Kreto Grčiji priborili. Vstaši na Kreti so v resnici proglasili zjedinjenje Krete z Grško. S tem seveda vevlesile niso bile zadovoljne in so prisilile Grško, da se umakne s Krete. Turčijo so pa prisilile, da uvede preosnovo na otoku, tako, da bodo kristjani in mohamedani varni svojega življenja in imetja. Turčija je vse to mirno gledala in se ni hotela ničesar prav resno poprijeti, tako, da so še sedaj tam tuji vojaki, ki skrbijo za red in mir.

Grško-turška vojska

je neposredna posledica ustaje na Kreti. Kristjani so povsod, kjerkoli so pod turško vlado, jako tlačeni in zatirani in kažejo kjer le morejo, svojo nejevoljo proti njim. To se je posebno videlo za časa vstaje na Kreti. Turčija je zaradi tega oborožila vse balkanske dele, ki so še pod njeno oblastjo, posebno Starosrbijo i. dr. Samopašni kakor so Turki v obče, so se

tudi tedaj pokazali in so večkrat ob tesalski meji prišli na grško ozemlje. Grška je že prej zaradi Krete hotela Turkom vojsko napovedati, a sedaj ji je bilo preveč in tako se je vnela prava vojska, ki se je precej začela neugodno obračati za Grke. V Epiru in Tesaliji so morali popuščati postojanko za postojanko. Mnogo upanja so stavili Grki v svojo morarico, ali ta ni hotela prav prijeti. Največ jim je škodilo to, da so toliko moštva in ladij poslali na Kreto. Zato so jih tedaj precej poklicali s Krete s poveljnikom Vasosom, ki je pa že prekasno prišel. Končno je Grška od vojske odnehala in začela mirovna pogajanja. Zaradi turške ošabnosti, ki so zmage pijani, take pogoje stavili, kojih Grška očitvidno ne bi mogla spolniti, so se pogajanja zavlekla in sedaj, ko to pišemo še vedno ni konec. Evropske velesile, ki so bile prej za to, da Turčija vojsko začne, so se potem začele kesati, ker so morale pri mirovnih pogajanjih toliko posredovati. Poskusili so vse mogoče, kako bi na jedni strani turške zahteve znižali in Grški iz zadrege pomagali, a doslej z malim vspehom. Obljublja se sedaj, da se pogodba v kratkem podpiše.

Španjska.

Najnesrečnejša država v Evropi je gotovo Španjska. V minolem letu imamo mnogo o njej govoriti, a nič za njo ugodnega. Povsod, kjer imajo svoje kolonije, se njih podaniki puntajo, to pa zaradi tega, ker so ravno Španjci največji starokopitneži, ki mislijo konec devetnajstega stoletja tako vladati, kakor v srednjem veku. Visoki davki, brezpogojna pokorščina in inkvizicijsko trpinčenje ljudij, to je, kar je dalo povod tolikim vstajam. — Najmočnejša je bila na Kubi. Kuba je največji in najrodovitnejši otok med Antilami. Še-le leta 1878. je bila tam zadnja vstaja. Nje razmere jako dobro označujejo to, da so Španjci še-le leta 1880. odpravili suženjstvo. Na Kubo so poslali Španjci mnogo vojaštva pod vodstvom generala Weylerja. O vspehih teh ali onih se ne more

mного objektivnega povedati. Ker so prihajala s Kube po Španjcih zanje vedno ugodna poročila, a v resnici so pa najbrže vedno zgubivali. Mnogo jih je stala ta vojska, a bila je zanje, kar se more sedaj soditi, brezvspešna in bodo sedaj morali obširne reforme uvesti, če hočejo pomiriti ljudstvo. — Druga manjša vstaja je bila na Filipinskih otokih, kjer so baje Španjci kar na kratko obračunali z vstaši. — V minolem letu je bil umorjen tudi španjski ministerski predsednik Canovas, ki je svojo službo opravljal že od leta 1890. in je znan kot dober zgodovinar in pisatelj. Zabodel ga je neki Italijan sedečega na neki verandi zavratno vpricho njegove soproge. Morilec je anarhist in se piše Acciorito.

Rusija.

Kakor je bil rajni ruski car, car mogočnosti, tako je sedanji car, car prosvete. Vlada jako ljudomilo in skrbi za naobrazbo in kulturni napredek svojega ljudstva. — V minolem letu je Nikolaj II., dobro vedoč, da je ljudska naobrazba bila doslej precej za drugimi državami, obdaril in ustanovil nebroj ljudskih šol iz svojega osebnega fonda, kar šteje na milijone. — Nadalje se gradi v Rusiji najdalja železnica sveta, tako imenovana «sibirska železnica», ki bo vezala Rusijo skozi vso Sibirijo z Velikim oceanom. Doslej je bila najdalja v Severni Ameriki pacifiška železnica, ki je dolga 3096 km., a sibirska bo, ko se vsa zgradi, izdatno daljša. Tudi najdaljšo kanalsko zvezo bode v kratkem imela Rusija. Kanal, ki se bode do leta 1900 zgradil, bode vezal Vzhodno morje s Sredozemnim; prihranil se bode torej veliki ovinek okoli Španije. — Meseca avgusta 1897. leta obiskal je car Nikolaj Poljake v njih stolici Varšavi. Poljaki se niso za časa carja Aleksandra nič kaj dobro počutili, ker jih ni zmatral jednakih z Rusi. Še-le Nikolaj II. je odpravil takozvani kontribucijski davek, in sedaj je poljski žlahčič jednakopraven z ruskim plemičem. Razven tega se jim je prikupil, ker jim

je dovolil, da smejo javno nabirati doneskov za spomenik velikega Mickiewicza v Varšavi. V očigled toliki relativni prijaznosti pripravili so mu Poljaki tudi najsjajnejši sprejem ter sprejeli Nikolaja II. in njega soprogo prav kakor svojega lastnega kralja. In kar se da iz govorov carjevih posneti, smejo Poljaki pričakovati v kratkem mnogih novih koncesij v verskem in narodnem oziru od carja. — To je torej neomikana država!

V Ameriki

stala sta si v minolem letu ista dva moža kot kandidata za predsestvo Zedinjenih držav nasproti, kakor v minolem letu 1896. — Mac Kinley in Willian Bryan. Prvi je zastopnik tako imenovane zlate veljave, drugi dvojin t. j. srebrnozlate. Prva je v korist industriji, druga poljedelstvu. Mac Kinley je zmagal ter se je s tem, da je za zlato veljavo, prikupil onima dvema industrijalnima državama, ki imata največ posestev in moči v Severni Ameriki t. j. Franciji in Angleški. Kinley je popolnoma odvisen človek, med tem ko je njegov protikandidat priljubljen pri ljudstvu. To je uvidel Mac Kinley in se je začel pogajati s svojimi nasprotniki, s tako imenovanimi bimetalci in to mu je tudi v minolem letu pripomoglo do zmage. Sedaj je le še vprašanje, kaj bo letos z njim, ker zaupanja nima sedaj niti pri Angliji, niti pri Franciji in pri ljudstvu tudi ne. Letos bo volilni boj še trši, kakor predlanskim.

Hotel

„Pri Slonu“ v Ljubljani

Hotel prve vrste I

Hotel prve vrste sredi mesta, blizu poštne in brzojavnega urada, ima 60 sob z vso ugodnostjo, salon, jedilnico in kavarno. Hotelski omnibus k vsakemu vlaku, ekvipaže v hiši.

Tu je jedino kopališče z ljubljanskimi železnimi in šotnimi kopeli jednake Francovim kopelim, pod vodstvom gosp. vladnega svetnika prof. dr. pl. Valente, in parne, kropilne in kopeli v banjah.

✻ Jedino kopališče z ljubljanskimi železnimi in šotnimi kopeli. ✻

Antona Gnezde vdova, lastnica.

FR. SEVČIK

puškar

v Ljubljani, Židovske ulice št. 3

priporoča svojo bogato zalogo

orožja za lov in osebno varnost, streljiva in potrebščin za lovce.

★ Popravki se izvršujejo v moji delavnici. ★

A. WILLITZER

pozlačevalec in podobar

v Ljubljani

Mestni trg št. 10

priporoča se častiti duhovščini za pozlačevanje in renoviranje oltarjev, prižnic, sv. podob in baldahinov itd. Podobe in načrti novih oltarjev in drugega cerkvenega orodja izpeljujejo se v vsakem slogu. Križevi poti, slikani z oljnatimi barvami, z zlatim okvirom ali pa z okvirom iz naravnega lesa, kakor tudi vsa druga dela po najnižjih cenah.

Prva narodna modna trgovina

Zavratnice za dame in gospode
od navadnih do najfinejših
Srajce, ovratnike in manšete
Rokavice, nogavice

Svileno blago, trakovi in čipke
Jopiči in vsakovrstna spodnja
obleka za gospode in dame.
Šolidna postrežba

Sv. Petra cesta
št. 2

Pozamenterije

Čene umerene.

Modrci in žepni robci

Naročila po pošti se točno
in solidno izvršijo.

Pliš, baržun in vsa oprema
za šivilje

Makso Armič, Ljubljana

FR. PAVŠNER

*tehn. izvežbani krojaški mojster v Ljubljani,
Vodnikov trg št. 4 (nasproti c. kr. vel. gimnaziji)*

obvešča uljudno preč. duhovščino in sl. občinstvo, da je v višjem učilnem zavodu za pri krojevanje oblek slavnoznane tvrdke Hofmann & sin na Dunaji absolviraj tečaj za

popolno priučitev v pri krojevanju vsakovrstne obleke, posebno še duhovniške obredne in civilne obleke. Cenjenim in velečast. svojim naročnikom mogel bude odalej v vsakem pogledu postreči kar najbolje. Delo natančno in solidno.

IGNACIJ

ČAMERNIK

kamnosek

v Ljubljani

Komenskega ulice št. 28

poleg Schreinerjeve

pivarne

priporoča se prečastiti duhovščini za vsa
kamnoseška cerkvena dela

osobito v izvršitev altarjev, prižnic, krstnih kamenov, obhajilnih pregraj, tabernakeljnov, polaganje tlaka po cerkvah in kapelah, dalje v izvršitev pri cerkvenih stavbah potrebnega kamnoseškega dela z zagotovilom najbolje postrežbe in trajnega, natančnega dela po najnižjih konkurenčnih cenah. Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

nagrobnih spomenikov

in preskrbljuje na željo cele rakve.

Brezplačno izdeluje narise in napravlja pro-račune za razna cerkvena dela iz kamena najrazličnejše kakovosti.

Vsa popravila izvedem v popolno zadovoljnost.

Kje se dobivajo najboljši klobuki in kožuhovina?

V Ljubljani, Wolfove ulice št. 5 pri

Antonu Krejčiju.

Isti kupuje tudi vsakovrstne kože in jih najboljše plačuje.

Domača tvrdka
ANA HOFBAUER
v Ljubljani

Podpisana ima v zalogi najraznovrstnejše trpežno, krasno blago za bandera, baldahine, raznobarvne plašče, kazule, pluviale, delmatike, velume, albe, koretelje, prte itd. sploh vse, kar se rabi v cerkvi pri službi božji. — Prevzema tudi vezenje, prenovljenje stare obleke in vsa popravila. Izdeluje ročno in pošteno po najnižji ceni bandera in vso drugo obleko.

Velika zaloga
cerkvene obleke, orodja
in posode

Ana Hofbauer

lastnica zaloge cerkv. obleke, Ljubljana, Wolfove ulice 4.

Jermenar in sedlar **FRAN PRIMOŽIČ**, prej F. Velkaverh

priporoča svojo veliko zalogo doma izdelanih
jermenarskih in sedlarskih rečij.

Izdelovanje jermen za stroje.

Vse poprave se točno in hitro izvršujejo.

Cene zmerne. Solidna postrežba.

LJUBLJANA * Sv. Petra cesta št 34 * LJUBLJANA

Edina tovarna rokavic in
edina izdelovatelj kirurških obvezi

Ferd. Bilina & Kasch

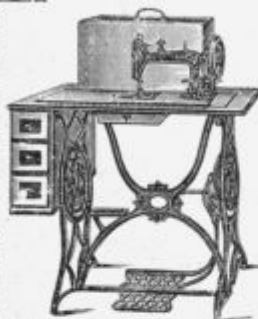
Ljubljana, Židovske ulice št. 1

priporočata svojo veliko zalogo raznovrstnih **KILNIH PASOV** domačega izdelka, podslomb, života in trebušnih povojev, gumnastih nogavic, povojev iz flanel in raznovrstnega blaga iz gume za rane. Velika zaloga ženskih posod (Irrigatore) in kar zraven pripada. Velika izbira potnih potrebščin, zavrtnikov, manjet, ovratnikov, predsraje, tkanih rokavice itd. po najnižjih cenah.

Ustanovljeno leta 1870

FRANJO DETTER

Ljubljana, Stari trg št. 1.

Prva in najstarejša zaloga
šivalnih in
poljedelskih strojev.

Šivalni stroji za domačo rabo in
obrt dobivajo se tu prve vrste, iz naj-
boljega materiala, tihega teka in okusne
oprave.

Za vsak stroj jamči se 5 let.

Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Ustanovljeno leta 1870

FRANC KARBEUTZ, CELJE

„Pri bučeli“
Graška cesta
št. 3

Podružnica
v toplicah
Dobrna

Velika zaloga raznovrstnega blaga, kakor: kratke robe, trakov, belega in
tkanega blaga, parfumerij in mila, vezil in zraven spadajočih predmetov,
berolinske in pletilne volne. — Za krojače vse potrebščine za ženske
kakor za moške obleke. **Novosti v nedercih, izborna oblika.**

Perilo za ženske, moške in otroke od najceneje do najfineše kakovosti. —
Največja izber klobukov kakor tudi solnčnikov in dežnikov za dame,
gospode in otroke. Vse poprave izvršujejo se doma najlepše in najceneje.

Največja izber nagrobnih vencev in trakov.

Trgovina špecerijskega blaga
v Celji

Milan Hočevar

Glavni trg št. 10
nasproti farni cerkvi

priporoča **na debelo in drobno** svojo veliko zalogo izvrstnega špecerijskega blaga, posebno pa: **Kavo** razne vrste po glđ. 1.50 do 2.— kilo; **riž** italijanski in američanski 14 do 20 kr. kilo; **sladkor** (rafinad) v štokih in narezani, pristno **svinjsko mast**, **špeh**, **maslo**, **strđ**, **banatsko parno pšenično moko** in **griž**, **južno sadje**, **čokolado**, **kakao**, **ženof**, **rum**, **čaj**, **sardele**, **sardine**, **arnike**, **kumare** (murke) v vinskem kisu, **švicarski sir**, **salame**, **fino namizno olje**, **rafinirano repšno olje**, najfineje **kadilo** za cerkve, **vinski kis**, pristno **vinsko žganje**, **slivovec**, **brinjevec**, najfinejši **konjak**, **vino** (štajersko in avstrijsko) v buteljah, **šampanjca**, **malaga**, **šeri**, **madejra**, **kislo radgonsko vodo**, **lečo**, **grah**, **proseni** in **ječmenov pšen**, **ptičji zdrob**, **mast**, **biks** in **lak** za obuvala, **sveče**, **milo**, **rižev škrob**, **barvo** za tla, **prah** za mrčese itd. itd.

Solidna
postrežba

PRODAJA
sirovega masla in
skute (sirčkov)

P. n. trgovcem in slav. občinstvu priporočam svojo veliko zalogo raznih sladličarskih izdelkov, ter navajam nastopno: Čokolada v vsaki velikosti od 1—65 kr. Kakao-prašek (Cacao-Pulver), zakuhano na mleku jako priljubljena pijača za male in odrasle. Malinovec (Himbeersaft) liter 80 kr., na debelo ceneje. Fine bonbone iz čokolade in druge. Roks in drops metinke in druge trgovske sladčice. Vedno v zalogi cvetlice in rože za okrašenje tort v vsaki velikosti. Sadlin (zolzne) kilo 80 kr.

JOSIPINA ŠUMI

tvornica kanditov, v Ljubljani, Gradišče

Za sv. Miklavža in Božič

vsakovrstne predmete za okrašenje božičnih dreves itd. Škatljice (Bonbonier) jako fino izdelane, napolnjene z bonboni, lepo ter času primerno darilo po vsakej ceni, male in velike.

Vsa v to stroko spadajoča naročila izvršujem točno ter po najnižji ceni. — Privatnim pošiljam le proti povzetju.

Tvornica perila
v Celji

F. DOLINAR

Vrtne ulice
(Gartengasse)

števn. 16

priporoča svojo veliko
ZALOGO PERILA

kakor: srajce za gospode, gospe in otroke, spodnje hlače, korsete, manšete, ovratnike itd., vse iz najboljšega blaga in po nizkih cenah. Oskrbuje tudi cele bale najokusneje po zmerni ceni.

Ordinira vsaki dan
od 9. do 12. ure
dopoldne in od 2.
do 5. ure popoldne.

Dr. A. Franseis
distriktni in praktični zdravnik

Celje

Zobozdravniški

atelier

Plombira in ustavlja umetne zobe in zobovja z zlatom itd., tako, da ustavljena zobovja ni treba jemati iz ust, ter isto ne ovira niti žvečenje, ne govorjenje; garantuje za najpopolnejšo izvršitev, enako najboljšim dunajskim delom. Izdira zobe brez bolečin na željo v plinovi veselni narkosi, ter odstrani zobne bolečine tudi brez izdiranja.

JOSIP HOČEVAR

krojaški mojster

Celje

Graška cesta 19

priporoča čast, duhovščini in slav.
občinstvu veliko zalogo

storjenih oblek za

gospode in dečke

po najnovejšem kroju in nizkih
cenah.

Nepremojljivi haveloki za
gospode in dečke.

Velik izber sukna iz vnanjih kakor tudi domačih svetovno priznanih trdk. — Vnanja naročila se hitro po želji izvršijo ter se zagotavlja trajna in solidna postrežba.

Czerny-ja orientalsko rožno mleko

(Orientalische Rosenmilch)

napravi tako nežno, mladostno polt, kakor nobeno drugo, ravno tako neškodljivo sredstvo. Izvrstno zoper pege, nelepo rdečino na obrazu, solnčno ožganje in vse nesnažnosti kože. Odpravi tudi vsako rumeno ali rujavo polt. Stane à 1 gld. Balzamovo milo zraven 30 kr.

Czerny-ja Tanningene

je najboljše, garantirano neškodljivo in takoj koristno sredstvo za **barvanje las** brez svinčene primesi. Porabljuje se za lase, brke in obrvi, ktere na najnavadnejši način, po samo enkratni rabi čisto zanesljivo in gotovo tisto brezmadežno, leskeče rumenkasto, rujavkasto ali črno prirodno barvo zopet dobijo, ktero so imele, predno so osivele in ktere ne zgubijo po umivanju z milom ali v parni kopelji. **Cena 2 gld. 50 kr.**

Postavno zavarovano, natančno preiskano in pristno se dobi pri

ANTON J. CZERNY, WIEN

Tovarna in naslov: XVIII. Karl Ludwigstrasse 6. Zaloga: I. Wallfischgasse 5 (poleg c. kr. dvornega opernega gledališča).

Pošilja se takoj pod poštnim povzetjem. Ceniki na zahtevanje gratis in franko. Dobiva se tudi v lekarnah, v prodajalnicah parfuma in v frizernicah, odločno pa se naj zahtevajo pripravki Czerny-ja in drugi se naj zavrnejo.

Najnižje cene.

Največji izbor.

Preobleke.

Popravila.

L. Mikusch,

tovarna deznikov,

Ljubljana, Mestni trg 15.

MORIC RAUCH

steklar v Celji

Rotovške ulice št. 4

priporoča svojo največjo zalogo vsakovrstnih **steklenih in porcelanastih posod** za gostilne, kavarne in dom, kakor tudi drugih steklenih izdelkov. Zaloga vsakovrstnih najfinejših oljnatih barv. Največja izber zrcal in podob vseh velikosti v okvirjih in brez njih. Posebno pa opozarja slav. občinstvo na veliko zalogo vsakovrstnih **najnovejših svetilnic za gostilne**

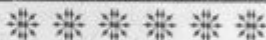
z izredno svetlobno jakostjo, kakor tudi od priprostitih do najkrasnejših namiznih in visečih svetilnic po najnižjih cenah. Priporoča se tudi za vsakovrstna steklarska dela pri novih stavbah in sprejema vse v njegovo stroko spadajoče poprave ter jih izvršuje solidno, točno in ceno. Posebno opozarja tudi na svojo bogato zalogo krasnih **božičnih in novoletnih daril** po najnižjih cenah.

JOSIP
ZABUKOVŠEK

krojaški mojster
Celje
Glavni trg št. 18

priporoča se za napravo vsakojake obleke po najnovejšem okusu, solidno, trpežno in po najnižjih cenah. Priporoča tudi veliko zalogo storjene obleke iz najboljšega blaga po najnižjih cenah.

GLASOVIRJE

izdelujem po najnovejšem zistemu in jih prodajam po jako nizki ceni.

Martin Ropas
Celje
Ljubljanska cesta.

C. ALMOSLECHNER

 urar v Celji

Kolodvorska

—→ ulica

(Bahnhofgasse)

Ta tvrdka se priporoča za nakup srebrnine in zlatnine ter dobro reguliranih zlatih in srebrnih žepnih ur in vsakovrstno popravo v to stroko spadajočih del.

FRANC STUPICA

trgovec z železnino in špacerijskim blagom v Ljubljani
na Marije Terezije cesti št. 1
zraven Ančnikovega skladišča za žito
ima veliko zalogo vsih v železnino spadajočih reči, kakor: kovanja za hiše, sploh za stavbe, hišnega in kuhinjskega orodja, štedilnih ognjišč (šparherdov) ter fino pozlačenih nagrobnih križev.

Najboljše štajersko železo.

Vsakovrstno mizarско, tesarsko in ključavničarsko orodje. Vodne in druge žage. Traverze in dobro ohranjene železnične šine za oboke. Sesalke za vodo (pumpe), cinkasta in pocinkana ploščevina. Vlti kotli in vage po nizki ceni.

Najfinejši cement za stavbe, dovski mavec (gips).

Nadalje vsake vrste štorje, sploh vse potrebčine za stavbe, fornir itd.

Lastna tovarna stolov na Teharjih

ŠTEFAN BOUCON

zaloga Graška cesta šte. 12

se priporoča čast. duhovščini in slav. občinstvu za napravo vsakovrstnega v njegovo stroko spadajočega dela.

Izdelovalnica elegantnih ameriških vrtnih mebljev.

Vzprejema poprave in pletenja.

Cene nizke, delo trajno. — Cenik franko in zastonj.

Zaloga Graška cesta šte. 12.

Novo ustanovljena in novourejena

domača stavbiška in

—≡ umetalna steklarija
trdke

AVG. AGNOLA

v Ljubljani, Dunajska cesta 9

poleg „Figovca“

se priporoča prečast. duhovščini in cerkvenim
predstojništvom v naročila za izdelovanje

*cerkvenih okenj in vrat, vdelanih s
katedralnim steklom ali s svincem
obrobljenim belim ali
barvanim steklom*

s steklom z umetno slikarijo

vse strokovnjaško dobro, zajamčeno
in trpežno izvršeno v lastni delavnici,
od najpreprostejšega do najfinejšega
dela. — Ob jednem opozarja na lepo
svojo zalogo vsakovrstnega

steklarskega blaga

kot so: porcelanski predmeti, ogledala,
svetiljke, podobe, okviri, šipe, luksurijni
izdelki itd.

Demanti za šipe rezati.

Prevzema vsa stavbiška dela, po-
pravila, okviranje podob in sploh vsa
v to stroko spadajoča dela po naj-
nižji ceni.

Cene zmerne. ★ Postrežba solidna.

MIHAEL ALTZIEBLER

lončar v Celji

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih
glinastih pečij v vseh barvah, konzole za
štedilna ognjišča.

vrtno dekoracije, raznovrstne vaze
kakor tudi vse druge v njegovo stroko
spadajoče predmete.

RUDOLF TABOR

→ Celje ←

Gospodské ulice (Herrungasse)

priporoča sl. občinstvu svojo
bogato zalogo

storjenih oblek

za gospode in dečke, posebno
še prav cene ogrtače po naj-
nižjih cenah. Priporočam se
tudi za napravo oblek za
gospode in dečke po meri in
zagotavljam ceno, solidno in
točno postrežbo, ter prosim
za mnogobrojen obisk.

JAKOB KRONOVŠEK

pletar v Celji

Kolodvorske ulice (Bahnhofgasse) št. 5

priporoča svojo veliko zalogo lesenega pletenja, papirnih
košov, potovalnih kovčkov, raznih jerbasov, stojala za
cvetlice itd. Vsako, ne v zalogi imajoče delo, izvršujem
brzo in po najnižji ceni.

Ynanja naročila izvršujem točno in natančno po želji.

A. KASSIG

krznar in izdelovatelj čepic
priporoča svojo bogato zalogo raznega krzna
in čepic po zmernih cenah.

Vnanja naročila se točno po pošti odpravljajo.

IVAN KREGAR

pasar in izdelovatelj cerkvenega orodja in posode

✻ v Ljubljani, Poljanska cesta 8, poleg Alojzijevejšča ✻

se priporoča v izdelovanje vsakovrstne

✚ cerkvene posode in orodja ✚

iz zanesljive kovine po uzorcih ali lastnem načrtu v poljubnem slogu. Staro posodo popravi in prenovi, posreabri in pozlati; v ognju pozlatuje tudi strelovodne osti, vse po priznani najnižji ceni.

Po naročilu veleč. g. prelata Andr. Čebaška izvršil je za stolno cerkev ljubljansko krasen, bogato pozlačen in ornamentiran lesteneč v renesančnem slogu.

Priznalno pismo.

Blagorodni gospod! Monštranca, katero ste naredili za našo župno cerkev mi je jako všeč in sem z njo popolnoma zadovoljen. Tudi cena ni previsoka. Videli so jo tudi že nekateri drugi gospodje iz naše okolice in so vsi hvalili Vaše res izvrstno delo.

V Metliki, meseca julija 1896.

Franjo Dovgan.

Bittnerjev
storžev sprit

naj bi ne manjkal v
nobeni bolniščni in otročji
sobi! On je pravcato raz-
kužilo, koje prinese v so-
bo kislega in blagodišeč

Bitner's

CONIFERENSPRIT

smolne snovi od smreke, katere čudovito poživijo dihala
bolnikov in zdravih. — Edino pristni pri

Juliju Bittner, lekarnar v Reichenau
Nizjeavstrijsko.

CENE: 1 steklenica 80 kr., 6 steklenic 4 gld., 16 stekle-
nic 8 gld. 96 kr. vračunivši zavoj. — 1 patentno razpršilo
1 gld. 80 kr.

Preizkusili
v klinikah in bolnišnicah, priporočili
profesorji, zdravniki in zasebniki so

tinkturo za želodec

lekarja G. Piccoli-ja v Ljubljani

ker krepča želodec, povečuje
slast, pospešuje prebavo
in telesno odprtje.

Steklenica velja 10 kr.

Ynanja naročila po povzetju.

G. lekarnarju Piccoli-ju
v Ljubljani.

*Podpisani usoja si Vašemu bla-
gorodju uljudno naznaniti, da rabi
poslano tinkturo za želodec (Tinctura
Rhei composita G. Piccoli) z izvest-
nim uspehom proti želodčnemu in
kataru v črevesih, istotako tudi proti
jetrnim in žolčnim izlivanjem.*

Bolnišnica usmiljenih bratov
Gradec, dne 2. februarja 1897.

Provincijal brat Emanuel Leitner
nadzdravnik.

Protj pomanjkanju krvi!

ŽELEZNATO VINO

lekarja

PICCOLI-ja

v Ljubljani

ima v 10 gr. 10 miligramov
železa in 10 miligr. izlečka iz
lubja kinovega drevesa. Isti
učinkuje izvrstno pri pomanj-
kanji krvi, pri na živcih bole-
hajočih in vsled boleznij osla-
belih osebah, pri bledičnih,
slabotnih in bolehavih otrocih.

Polliterska steklenica

velja 1 gl.

MIROSLAV ZOR

tapetar in dekorater * zaloga pohištva

Priporočam slavnemu p. n. občinstvu svojo veliko zalogo različnega pohištva kakor omare, postelje, umivalnike (Waschtische), nočne omarice, kredence, omare za knjige, različne mize in veliko izber stolov, podob in v to stroko spadajoče galanterijske predmete. Izdelujem tudi v svojej velikej delalnici žimnice od 12 gld. naprej, garniture od 100 gld. naprej, divane od 20 gld. naprej in vsa v tapetarsko in dekorativno obrt spadajoča dela in jamčim za dobro in trpežno izvršitev kakor tudi za dobro blago.

Z ozirom na to vabim slav. p. n. občinstvo v mnogobrojna naročila, in bom vedno skrbel, da vsem željam točno in dobro vstrežem.

Z velespoštovanjem

Miroslav Zor.

Celje, „Narodni dom“

Ludovik Smole

v Sevnici (Štajersko)

kupuje vse deželne pridelke po
najboljših cenah.

Priporoča svojo veliko trgovino in
zalogo špecerijskega blaga, cukra,
glaževine, usnja, železa itd. Posebno
priporočam lepe železne

← nagrobne križe →

z napisom ali brez napisa.

Cene solidne, vedno pošteno in sveže blago.

Najstarejša in največja

trgovina z zgotovljenimi oblekami

GRIČAR & MEJAČ

Ljubljana, Preširnovc (Slonove) ulice št. 9.

Priporoča svojo bogato zalogo zgotovljene
obleke za gospode, dečke, gospe in deklice po
najnižjih cenah.

Predmeti, kojih ni v zalogi, izdelujejo se po meri točno
in ceno na Dunaji.

Ivan Gosar, Celje, „Narodni dom“

Neprekosljive, hitro se sušeče
oljnate barve

dobijo se edino pri meni
po bolj nizkih cenah nego drugod!

Dalje se dobi pri meni po jako nizkih cenah:

Kopal-Lak, najtinejši in prosti. **Damar-Lak**.
Angleški lak. **Firnež**, dvakrat prekuhan. **Lak**
za šolske table. **Lak za lečila** (Politur-Lack).
Sveče iz pristnega čebelnega voska, za katere jamčim a
1000 kronami. **Stearin-sveče** (Mylli). **Lim** (klej).

Karbolinejeve barve v 6. vrstah.

Te barve so neprekosljivo sredstvo zoper mokroto v hišah,
cerkvah, vežah, hlevih itd. Jamči se, da se po dvakratnem
barvanju mokrota popolnoma odpravi.

Posebno dobro barvati je po zimi!

Velika zaloga raznih barv in drugih stvari, katere dajem po
tovarniških cenah in se priporočam za obila naročila
z velespoštovanjem

Ivan Nep. Gosar
v Celji, „Narodni dom“.

---<--- Ceniki zastoj in poštnine prosto. --->---

KOSE
65 do 85 cm dolge.

ADALBERT GEISS

trgovci v Žalci

uljudno naznanja, da je dobil novo zalogo

najboljših kos.

Le-te so iz najvlačnejšega in najtršega srebrnega jekla izdelane, so prav lahke in lepo izpeljane. Taka kosa vzdrži ostrino tako dobro, da jo treba le malokrat zopet sklepati in lahko ž njo najtršo travo po 100 korakov (stopinj) neprenehoma kosiš, ako si koso enkrat s kamenom nabrusil. Te kose so za vsaki kraj rabljive.

Vsaka popisanih kos ima vsekano znamko poljedelskega orodja in besedo „Garantie“. Sledijo tako koso, če ni dobra, zamenja Adalbert Geiss z drugo novo koso.

Pri naročbi naj se dolgost kose po ojstrini naznani.

Cena kos je po dolgosti od 54 do 62 cm. po 75 kr, 68 do 74 cm 80 kr., 78 do 84 cm 85 kr. za komad.

Kose pošiljam nemudoma po vzprejemu naročbe proti poštnemu povzetju.

Špedicija c. kr. priv. južne železnice
prevažanje hišne oprave

koncesijoniran zavod postreščekov

Ferdinanda Pelle-ta

se nahaja

na Graški cesti št. 13.

Ustanovljeno 1842.

Brata Eberl

fabrikanta oljnatih barv, lakov, firnežev
napisna slikarja

pleskarja za stavbe in pohištvo

pleskarska mojstra c. kr. držav. železnic in c. kr. priv. južne železnice

zaloga orig. karbolineja, maščoba za konjska
kopita in usnje

v Ljubljani

za frančiškansko cerkvijo v hiši L. Vilharja št. 4.

Oljnate barve v ploščevinastih pušicah za prodajalce na drobno po 1½ kilo vsebine, najfineje strte in po najnižji ceni. (Občno priznanje.)

Jantarjev lak za tla, v šestih barvinih tonih, najtrajnejša tvarina za tla.

Spiritni podsnovni in svetli lak za tla, ki se v enem dnevu lakujejo in se zopet rabijo.

Angleški laki za kočije Harland & Sohn.

Preparacijski, zračni damar-lak, lak za pohištvo, železo in usnje mixtion, terebin, Dunajsko-Novomeško terpentinovo olje.

Firnež le iz kranjskega olja, ki se ne sme zamenjati z navadnim firnežem v trgovini.

Velika zaloga norimberških čopičev, priznana najbolje vrste, kakor vsi drugi v to stroko spadajočih predmetov.

Prporočava svoje pleskarstvo za stavbe in pohištvo š. duhovščini in slav. občinstvu v mestu in na deželi, kakor tudi izven Kranjske, najtopeje, kajti ono zadošča vsem zahtevam v tej stroki. Najina dela so povsod priznana in nikdo ne more z nama tekrovati, bodisi glede solidnosti, ukusa ali nizke cene. Posebno priporočava pleskanje hiš z oljnato barvo, kateremu se mora dati prednost pred vsakim apnenim barvilom, kajti je trajnejše in neznatno dražje. Hiše, skrbno napleskane z oljnato barvo, ne potrebujejo 20 do 30 let nikake poprave.

Naslov: A. Osmanek, Schönbach i. B. na Češkem.

Svetoznana, sloveča tovarna godbenih nastrojev in strun

A. OSMANEKA

v Schönbachu i. B. pri Hebu (Češko)

proizvaja in pošilja priznano izvrstne godbene nastroje in strune vsake vrste v najboljši izvršitvi. Kot specialitete: čisto tresoče strune, ceni in vendar jako dobri instrumenti. Gosli za učence po gl. 3—, 3'60,

4'50, 6'50. Koncertne gosli po 8, 10, 12 gl., jako priljubljene gosli za orkester, z močnim glasom, po gl. 15, 20, 25, 30. Solo-gosli po gl. 40, 50, 60, 80, 100 in višje.

1 vijolinska žola za lahke samouk samo gl. 1'20, isto tako za druge glasbene instrumente. 1 vijolončel. dobro delo gl. 7, 8'30, 12 in višje. 1 kontrabas, dobro delo, gl. 27, 30, 50 in višje, 1 gitara, dobro delo, gl. 3'80, 4'50, 6— in višje. 1 citre, dobro izdelane, — garantovano najčiste ubrane — gl. 8, i m i t o v a n palisander gl. 10, iz palisandra gl. 13, 15 in višje. 1 trobenta, krilnirogi, piston \times najboljše \times kakovosti stane samo gl. 16. — (Zamena dovoljena, če komu kaj ne ugaja, tako da nihče nič ne riskuje, če pri meni kupuje.) Tudi vse druge instrumente in predmete pošiljam prav po ceni in vendar dobre. Na pr. najboljše HARMONIKE vsake vrste. Tudi vse novosti. Naročilo na poskušajo deluje presenetljivo. Vsak kupec bode gotovo zadovoljen, kar spričujejo mnoge priznanice!

Genike zastoj in poštnine prosto na zahtevanje.

Kot naslov zadostuje: A. Osmanek, Schönbach i. B., Češko.

Popravljanja vseh glasbil izvršujem najbolje. — Tudi se daje drage volje vsako pojasnilo.

Kamnoseška obrt v Celji Jos. Weber-jevi dediči

priporočajo svojo bogato zalogo

✱ nagrobnih spomenikov ✱

Vzprejemajo

vsakovrstna stavbinska dela.

Izdelujejo

razne okraske za stavbe iz cementa.

Cementne plošče v vseh barvah in oblikah.

Od zdravnikov priporočen :

MARIJACELJSKI GRENČEC

(v trgovini popolnoma prost, sme ga torej prodajati vsak trgovec. Ne zamenjati pod imenom «Marijacejske kapljice za želodeca», katere so prepovedane. Prodajalec dobivajo največji popust in se jim lepaki za reklamo v zahtevanem jeziku brezplačno posiljajo.

Varstvena znamka.

Krepljen, slasten, osvežujoč, poživljajoč, zdrav, v dietetičnem ozirju blagodejno delujoč.

želodečni grenčec
najlincej vonjave in najboljega okusa, ne odurno grenak, ampak s prijetnim poukusom. Srečno izbrana zeliščna sestava, nje čistost, posebno dobra kakovost, skrbno prirejevanje, najboljša alkoholna podlaga vse to dela, da je to izloren želodečen grenčec, ki krepi želodec in izvrstno deluje na slab želodec in njega prebavne organe. Od zdravnikov priporočen, po mnogih zahvalnih pismih potrjen. — 1 steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gl., 12 steklenic samo 5 gl. — Dobiva se v vseh trgovinah, toda pri kupovanju: **Pozor!** Izviren in pristen samo z varstveno znamko MARIA ZELL, ki je oblastveno registrirana. Da se pri kupovanju obvaruje vsake prenareditve, obrne naj se pismeno direktno do glavne zaloge:

Lekarna Trnkóczy, Ljubljana, Kranjsko, katera najmanj 6 steklenic razpošilja na vse strani sveta, da se ljudstvo sigurno prepriča o pristnosti.

Radhoštni zeliščni čaj in

Rožnavski mlinčeki

iz mahu in lišajev so najboljša domača zdravila, da se sluzaste tvarine iz človeka izločijo ter da se dobi slast in tek. Priporočajo jih tudi že mnogo let v obvarovanje kašlja in hripe, slabega želodca in pričetka tuberkuloze. Velik zavoj stane 1 gl. polovični 50 kr., jedna škatlja mahovnih mlinčkov 50 kr. Za zavoj in vozni list zaračuni se 10 kr. več.

Zaloge so skoraj v vseh lekarnah ali pa je naročevati naravnost iz lekarne pri «Materi Božji» v zdravšiču Rožnavu, Moravsko.

KVIZDE

restitucijski fluid. † korneuburški redilni
 c. in kr. priv. prašek za živino.
 umivalna voda za Zdravilno sredstvo
 konje. za konje, rogato

KVIZDE FLUID

(fluid za turiste)

Znamka kače

* Okrožna lekarna Korneuburg pri Dunaji. *

Cena steklenice

1 glđ. 40 kr. a. v. †

živino in ovce.

1 škatlja 70 kr.

pol (1/2) škatlje

35 kr.

Dolgo znano dietet. kosmet. sredstvo, ki krepča in utrjuje kite in mišice človeškega telesa.

Turisti, kolesarji in jezdecji rabijo ga z najboljšim vspehom kot dobro krepčalo po večjih turah.

1 steklenica 1 glđ. a. v.
1/2 steklenice 60 kr.

Razpošilja se vsaki dan iz glavne zaloge.

Šivalnih strojev tovarniška zaloga

Ivan JAX

v Ljubljani

Dunajska cesta 13

priporoča svoje pripoznano

— najboljše —

šivalne stroje

za domačo porabo in

obrtniške potrebe.

Ilustrovani ceniki
zastonj in franko.

MATEVŽ SINKOVIČ

umetni in portalni mizar v Celji

Gosposka ulica št. 25

priporoča se za izvršitev vsakovrstnih umetnih cerkvenih in stavbenih mizarskih del, po zmernih cenah.

---< Delo ukusno, solidno ter trajno. >---

Svoji k svojim!

Velika zaloga
zlata, srebra,
uhanov,
murčkov,
prstanov
(poročnih prstanov),
veržic
itd.

Ludovik Černe

zlatar

Ljubljana

Gledališke ulice št. 3.

Vsa
v to stroko
spadajoča
dela
izvršujejo se
točno
in po
nizki cení.

Kupuje zlato in srebro po najvišjih cenah.

→ Usnjarija v Zaleci ←

JOŽEF ŽIGAN

priporoča svojo veliko zalogo raznega usnja za obuvala in konjske oprave po jako zmernih cenah.

Vnanja naročila se precej odpošljejo.

Lekarna „Angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi.

Čudotvorni Pain-Expeller

le za zunajšno rabo.

Presenečeno gotov učinek mazila zoper protin, trganje po kosteh, hudo kosenico v sklepih, bolečine v hrbtu in križu, vražji tok, mrtvoudnost, zunanje prehlajenje, izvinitve, oteklina v udih, vnetje itd., kakor tudi kot zunanje krepčilo po vseh naporih in kot obvarovanje proti vsem navedenim boleznim.

Pristno le z zgoraj stoječo firmo in varstveno znamko ter s kovinsko-mošičnim zatvorom firme izdelovalčeve. — Manj kot dve steklenici se ne more pošiljati in staneta franko na vsako pošto Avstro-Ogerskega in Nemškega po poštnem povzetju ali za naprej poslani denar 3 krome 40 vin.

Lekarna pri „angelju varhu“

A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Prisina angleška pomada za

obvarovanje kože,

ki nima v sebi nobenih škodljivih ali prepovedanih snovij, deluje hitro in zanesljivo zoper vse kožne bolezni, obvaruje proti škodljivemu uplivu vremena in solčnih žarkov, odpravi čudežno vse nečistosti kože na licu in telesu, kot pege, solčne pike, zakažne črve itd., gube in trpkoto kože, naredi grhaste in rudeče roke nežne in gladke in podeli po daljši rabi obrzku mladostno živahnost in nežnost, koži pa splošno rožno obliko. Vsaki večer naj se pred spanjem lice in tisti deli lahko namažejo in naribljejo, katere hočemo pomladiti in nežne ohraniti. Na roke se naj dežejo rokavice in tako se naj ponoči zgodi učinek. Zjutraj se je treba umiti s frišno mrzlo vodo in z dobrim milom (najboljše z mojim Boraks-milom).

Vsak lonček mora imeti na pokrovu vtisnjeno firmo:

Lekarna pri „angelju varuhu“ A. Thierry v Pregradi.

Jeden lonček pristne angleške čudotvorne pomade stane 1 krono 60 vin., jedno Boraks-milo 80 vin. Za poštino in zaboj 80 vin. posebej.

Po originalu angleškega recepta se izgotavlja v lekarni „Angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Zagorijanski prsni sirup.

Jako prijetno okusno sredstvo za odrasčene kakor tudi za otroke vsake starosti proti krčevitem in dušljivemu kašlju, prsnem pljučnem nahodu, zashčenju, boleznem bljavanju, prsnim boleznim, utešljivo in bolečine olajšujoče pri vseh, tudi zastarelih boleznih na prsih in pljučih.

Mala steklenica stane 1 krono 20 vin., velika 2 kroni 20 vin.

Za poštino in zaboj 80 vinarjev več.

Na vsaki steklenici mora biti kovinska mošnica z vtisnjeno mojo firmo. Izdeluje in dobiva se v lekarni

„Angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Lekarna „Angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi.

Jedino pravi angleški

ČUDOTVORNI BALZAM.

Po zdravstvenem oblastvu preiskan in potrjen.

Oprava steklenic je podvržena kupčijskemu zakonu za varovanje vzorcev.

Izključno jedina in neposredna izdelovalnica in razpošiljateljica je

lekarna „Angelj varuh“

A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogški Slatini.

Ta balzam se rabi za zunaj in znotraj. On je 1. Nedosegljivo zdravilo pri vseh plućnih in prsnih boleznih, hladi katar in zabranjuje bljuvanje, odpravi hud kašelj in ozdravlja celo zastarane take bolezni. 2. Deluje posebno dobro pri vnetju grla, hripavosti, vseh vratnih boleznih itd. 3. Mrzlico prežene korenito. 4. Zdravi neverjetno hitro vse bolezni na jetrih, v želodcu in črevih, posebno želodcev krč, koliko in trganje po životu. 5. Ozdravi bol in odpravi zlato žilo in hemorhoide. 6. Mehča prebavljanje in čisti kri ter ledvice, ozdravlja otožnost in pobitost ter pospešje tek in prebavljanje. 7. Služi tudi dobro pri zobobolju, otlih zobeh, gnjilobi v ustih in pri vseh zobnih in ustnih boleznih, ter odzame riganje in neprijeten duh iz ust in želodca. 8. Je dobro sredstvo zoper črva, trakuljo in epilepsijo ali božjast. 9. Za zunaj se rabi kot čudotvorno

zdravilo za vse rane, nove in stare, sledove ran, pšeno, ošpice, cevovke, bradovice, opeklino, ozeblino, hraste, garje in spuščaje, razpokane in raskave roke itd. itd. in ozdravlja glavobol, šumenje, trganje, protin, bolečine v ušesih itd., o čemer jasno pouči obširen navod o porabi. 10. Je sploh najboljše zdravilo, ki naj se rabi za znotraj in zunaj z gotovim uspehom, je zanesljivo, cenó in nič ne škoduje in brez katerega bi naj za prvo pomoč nobena družina ne bila, posebno ob hripi (influenca), koleri in drugih nalezljivih boleznih.

Jeden sam poskus bode bolj poučil in prepričal, nego to oznanilo. Pravi in neponarejeni je ta balzam le tedaj, ako je vsaka steklenica zaprta s srebrnim zaporkom, v katerem je vtisnjena moja trdka: ADOLF THIERRY, lekarna pri «Angelju varuhu» v Pregradi, ako ima vsaka steklenica zelen listek in je zavit v navod o rabi, na katerem je ravno ista varstvena znamka z istim napisom kakor zgoraj. Vsi drugi balzami, ki niso zaprti z mojim zaporkom in vsi balzami, ki imajo drugačno zunanje znamenje naj vsak, kot tembolj ceneje, tem manj vredne kar vrne. Naj se tedaj vedno pazi na gore označeno zeleno varstveno znamko! Ponarejalce in posnemalce mojega edina pravega balzama strogo ovadim po zakonu varstvenih znamk pri sodišču in ravno tako tudi vse prodajalce ponarejenih izdelkov. Kjer ni nobene zaloge mojega balzama, naroči se naj naravnost na naslov: Lekarna «angelj varuh» A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogški Slatini.

Lekarna „Angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi.

Do vseh poštinih postaj avstro-ogerskih velja s pošiljstvo: 12 malih ali 6 velikih steklenic 4 krone, za Bosno in Hercegovino velja frankirana pošiljatev 12 malih ali 6 velikih steklenic 5 kron. Manj kot 12 malih ali 6 velikih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo za poslani denar ali s poštnim povzajem.

Adolf Thierry, lekarnar v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Schutzengel-Apotheke

des A. THIERRY in
PREGRADA

kor tudi lajšanju bolečin, je prav za prav le spojenje čudotvornih naravnih močij rudeče rože *erosa centifolia* v zvezi z drugimi, radi svoje zdravilne moči znamenitimi snovmi.

Angleško čudotvorno mazilo se rabi pri razboletih prsih otročnic in ako tem mleko po mlečnih zastano, ali prsa otrpnejo pri pšenu, pri raznih starih napakah, odprtih nogah, ranah, slanutoku, oteklih nogah, celo pri bramorki; pri vsekanih, zboдениh, obstreljenih in vrezanih ranah in pritiskih; izvleče vse tuje tvarine kakor; steklovino in trsice, pesek, svinec, trne itd.; pri vseh oteklinah, izrastkih, karbunklih, bulah, celo pri raku; pri črvu ali liši, zanohtuic na prstu, mehurjih, ranjenih nogah, opeklinah vsake vrste, ozeblih udih, pri preležanih bolnikih, pri oteklini na vratu, pri otokih, ako iz ušes teče ali se otrokom odpre v ušesih itd. itd.

Angleško čudotvorno mazilo je kolikor stareje toliko izvrstneje pri vporabi!

Priporoča se družinam, da imajo vedno pri rokah to **jedino preservativno sredstvo**. — Manj kot dve puščici se ne razpošilja; razpošilja se le za poslani denar ali s povzajem. S poštnino, voznim listom in zavijanjem vred veljata dva lončka 3 krone 40 vinarjev.

Mnogoštevilna spričevala na pregled!

Kupovalce svarim pred ničvrednim ponarejenim mazilom in prosim, naj vsakdo pazi na varstveno znamko vrgano vrhu lončka in trdko «Lekarna „angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi». Vsak lonček mora biti zavit v ravno tak navod o rabi z varstveno znamko. — Ponarejalci in posnemalci mojega edine pravega angleškega čudotvornega mazila se strogo kaznujejo po zakonu o varstvenih znakah, ravno tako tudi prodajalci ponarejenih izdelkov.

Dobiva se v lekarni „angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogaški Slatini. Zaloga skoraj po vseh lekarnah. Kjer ni zaloge, naj se naroči naravnost pri lekarni «Angelj varuh» A. Thierry-ja v Pregradi pri Rog. Slatini.

Številka varstvene znamke za Avstro-Ogersko: 4524.

Lekarna „Angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi.

HEMATIN-PASTILE

po originalnem francoskem receptu prirejene iz pristnega Liebigkega mesnega ekstrakta v spojini s kemičnimi bistvi so najbolj zanesljivo sredstvo zoper bledico in malokrvnost ter zoper bolezn, ki nastanejo iz teh dveh. One redijo ob jednem tudi kri in so sploh redilne. Pri vseh znakovih pričenejačo se bledice in malokrvnosti, ki se lahko spoznajo po lahkem opešanju in pri slabosti mišic, srčnem utripanju, težkem dihanju, motenju prebavljanja, želodečnem krču, omotici, trdovratnem glavobolu itd. dotičnega človeka, naj se ne zamudi pravočasno ustaviiti nadaljevanje te bolezni. Zato naj vsak zaupno naroči Hematin-pastile, ki so jedino zanesljivo sredstvo zoper bledico in malokrvnost.

Hematin-pastile se narede za vsako naročilo sveže v lekarni „Angelj varuh“, A. Thierry v Pregradi pri Rog. Slatini.

✂ Vsaka škatljica mora imeti lastnoročni podpis izdelovatelja. ✂

Jedna škatljica velja 3 krome 40 vinarjev, za poštnino in zavitek 60 vin. več.

Pristno angleška Tannochinin-pomada za rastenje las.

Ona zadržuje izginitvez las, prezani izpadek in osivljenje las, je čisto neškodljiva in boljša kakor vsaka druge pomada te vrste. 1 lonček velja 2 kroni. Za poštnino in zabojček 80 vinarjev več.

Vsak lonček mora imeti na pokrovu vtisnjeno firmo: Lekarna „Angelj varuh“, A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Pristno angleške Cascara-Sagrada kri čistilne krogljice.

1 škatljica 60 vin, 1 zavitek s 6 škatlami 3 krome. Za poštnino in zabojček 60 vin. več. — Posebno priporočljive za pospeševanje potrebe brez škodljivih nasledkov. Vsaka škatljica mora imeti lastnoročni podpis izdelovatelja A. Thierry-ja.

Kjer ni zaloge mojih izdelkov, naj se naroči naravnost v lekarni „Angelj varuh“ A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogaški Slatini.

DIGESTIV pristno angleški univ. jedilni prašek in prašek za prebavljanje, katerega izdeluje lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Nedosegljivo in nepresežno domače zdravilo, ki krepi želodec, vzbuja tek, pospešuje prebavljanje, redi in krepiča telo in lahko odpravi vsako težko prebavljanje, priporoča se posebno po povžitju premnogih in prekrepikih, mastnih napihujočih jedil ali preobilne pijače. Cisti tudi kri in ubrani začetek in razširjanje večine bolezni na prebavilih. Teja praška naj se vzamejo jedna ali dve majhni žličici četr ure po vsakem obedu s kupico vode ali še bolje dobrega vina in spi je naj se potem še pol kozarca vode ali vina. — 1 škatljica velja 2 kroni. Za poštnino in zaboj 80 vinarjev več. — Vsaka škatljica mora imeti v dokaz, da je prava, lastnoročni podpis izdelovatelja: «THIERRY ADOLF». — Kjer ni zaloge teja izvrstnega praška, naj se naravnost naroča in piše na A. Thierry-ja lekarno pri «angelju varuhu» v Pregradi pri Rogaški Slatini.

HEMORHOIDNI PRAŠEK

gotova pomoč, zdravi in odstranjuje hemoroide (zlati žilo, krvni tokčev, zavozlanje). Rabiti le na zunaj, brez zadržka v opravkih. Natančnejše pove navodilo za rabo. — Vsaka škatlja mora imeti moj podpis. — Jedna škatlja velja brez stroškov doposlana 4 gld. — Pravi prašek je le dobiti naravnost iz lekarne «ANGELJ VARUH» A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Tovarna za stroje, livarna železa in kovin

PEHANI, LORBER & COMP., ŽALEC pri CELJI

prevzema v izvršitev vsa v strojno in livarsko stroko spadajoča dela za vse potrebe gospodarstva, obrtnije in industrije.

Izdela je raznovrstne in prodaja vse kmetijske stroje, posebno pa priporoča svoje:

SLAMOREZNICE, najboljše konstrukcije, trpežne, lahko ideoče, izvrstne za delo, režejo 9 dolžin rezanic.

Travniške brane. Noben posestnik travnikov naj bi ne bil brez te za travnike najboljše brane, stroški zanjo poplačajo se mu radi mnogo večjega pridelka sena, že v najkrajšem času. Polno priznanjskih pisem. Že čez tisoč v praktični uporabi.

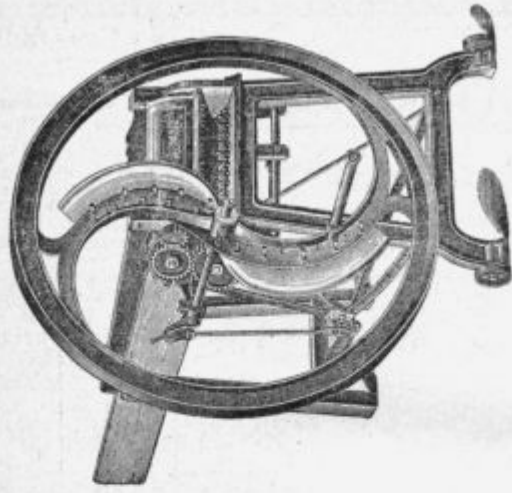
Stiskalnice (preše) za grozdje in sadje, najnovjše konstrukcije, vsake velikosti, delajo izvrstno in hitro, mošt ne pride v dotiko s železom.

Mline za grozdje in sadje, najboljše vrste.

Mlatilnice za žito, najnovjše in najboljše konstrukcije, z ležiščem na kroglo (Kugellager), gonijo se še enkrat lažje, kakor pa navadne mlatilnice itd. itd.

Dalje priporoča svoje novo iznajdene, patentovane, takozvane "**Brzostrelne in varnostne možnarje**" pri katerih smodnika ni treba nič zabijati, smodnik se v možnar samo natrese in potem izstrelji; vsaka nevarnost izključena, potrebujejo manj smodnika kot navadni, a pokajo mnogo boljše. Izvrstni tudi za streljanje proti toči.

— Za vsak stroj in vsako delo se jamči. — Cene nižje kot povsod drugod. —

Lekarna pri „usmiljenju“ na Dunaji.

Herbabny-ja nižje fosforno-kisli vapneno-železni sirup.

Ta že 28 let vedno z dobrim vspehom rabljeni, od mnogih zdravnikov najboljše sojeni in priporočeni **sirup za prsa** odstrani železo, pomiri kašelj, pomanjša znoj in upliva dobro na prsa. Nadalje upliva na slast in prebavljenje, pospešuje reditev in okrepčuje ter utrjuje život. V tem sirupu se nahajajoče železo, ki je v lahko prilicljivi obliki je koristno za stvaritev krvi, raztopljuje fosforno-apnene soli pa posebno za utrditev kosti pri slabotnih otrocih.

Ena steklenica Herbabny-jevoga vapneno-železnega sirupa stane 1 gld. 25 kr., po pošti 20 kr. več za zavitek.

Manjših steklenic ni.

SVARILO! Mi svarimo pred posnemanjem našega že 28 let obstoječega nižje fosforno-kislega vapneno-železnega sirupa, ki bi pod tem ali kakim drugim imenom se prikazal, ker je po sestavi in učinku od našega originalnega izdelka čisto različen. Zato prosimo, da se vedno odločno zahteva **Herbabny-ja vapneno-železni sirup** in na to gleda, da je na vsaki steklenici zraven stoječa od oblasti protokolirana varstvena znamka. Nikdo se naj ne da zapeljati po nizki cenji ali po kakem drugem izgovoru, da bi taka posnemanja kupoval.

Herbabny-ja blagodišeča esenca za protin (Neuroxylin) bolečine olajšujoče mazilo.

Učinek blagodišeče esence za protin se je izkazal v civilnih in vojaških bolnišnicah. Sodbe zdravnikov o nji jo priporočajo kot sredstvo, ki pomaga pri vseh boleznih (razen pri vnetji), katere nastanejo zaradi prepaha in prehlajenja v kosteh, sklepah in mišicah, in katere so še le nastale ali se periodično ponavljajo. Te bolečine, kakor tudi živčne bolezni olajšuje in ozdravi ta esenca, upliva pa tudi krepilno in oživljuje na mišičje.

Gena: 1 steklenica 1 gld., po pošti za 1 do 3 steklenice 20 kr. več za zavitek. Pristno le z zgoraj stoječo varstveno znamko.

Izdelovanje in glavna odpošiljatev v dežele

Lekarna pri „usmiljenju“ na Dunaji

VII. 1, Kaiserstrasse Nr. 73 in 75.

Zaloge v mnogih lekarnah.

Vapneno-železni sirup

Blagodišeča esenca za protin

Stara c. kr. vojna lekarna, Dunaj, I, Stephansplatz 8. — Alte k. k. Feldapotheke, Wien, I, Stephansplatz 8.

Omada-vazelin za lase in kožo na glavi. Najčistejša in najboljša pomada v rabi. Steklenica po 50 kr. in po 1 gld.

Vazelinov zlati krem za kožo in za polt. Presnega vsakega drugega enak izdelak. Mlečno bele steklenice po 30, 80 kr. in gld. 1-25, eleg. puščice gld. 2-50

Vazelinov gamfor-led zoper ozeblino, spokanc in hravave roke, ustnice, kožo i. t. d. Pločevinaste puščice po 40 kr. Pločevinaste tube po 50 kr.

Salicylov vazelin zoper drgnenje ran itd. Vpljiven balzam za noge. Pločev. tube po 20 in 40 kr.

Sok zoper kašelj. Zjutraj, opoldne in zvečer vankokrat po 1 žlice. Otrokom se daje po starosti ali le po kapljicah, ali pa eden četrt do pol žlice. Cena steklenici 42 kr.

Debsky-jeve zobne kapljice so se obrnole z najboljšim vsposhom pri zobobolu. Cena steklenici 1 gld. Za poskušnjo steklenica 50 kr.

Uvažanje zdraviških vin (konjak) „Prunier“, pripoznano najboljšje znanke. Cena: 1 liter 6 gld., pol litera 3 gld. Stekl. za poskušnjo 65 kr.

Zaloga skoraj vseh domačih in tujezemskih posebnostij. Razpošilja se po pošti 2krat na dan. Za vkladanje zaračunjo se lastni izdatki. Telefon 1245.

Stisnjen čaj v obliki ploščic jamči za varčnost, snažnost in enakomernost. Snažnost, Stisnjen čaj v obliki ploščic napravljajo iz cvetnega prahu najčistejšega cejlonskega in indijskega čaja na poseben način. Popreje se odstranijo vse snovi, katere so zdravju škodljive; iz tega se da razlagati, da je tako malo ploščic treba, da se napravi čašica močnega čaja. Navodilo, kako ga napravljati, ima vsak zavoj pridrjano. Cena za 100 deležev (porcij) 60 kr., 200 deležev 1 gld., 20 kr. Razpošilja se 2krat na dan po pošti. Zavoj in pošiljatev se zaračunaj po lastnih stroških.

Naslednje blago za toalete, iz čistega vazelina je najboljše:

Mesni sok „Puro“ od D. H. Scholl-a v Monakovem, ima največ redilnih snovij. Posebno priporočati bolnim na želodcu. Cena steklenici 2 gld. Razgled na zahtev. zastonj in franko.

Vazelinovo toaletno milo. Najčistejše, najmilejše in sicer v treh vrstah: družinsko 35 kr., terovo 35 kr. in najfinejše milo 70 kr.

Vsi pripravki iz vazelina so le pristni v izvirnih zavojih z imenom trdke: **Chesebrough Manufacturing Co.**

Najboljša otročja hrana.

F. Glacemoll-jeva prva dumajska otročja moka.

Podrobni ceniki se dobivajo povsod na ogled. Cena: 1 mala puščica 45 kr., velika 80 kr.

GLAVNA ZALOGA:

Stara c. kr. vojna lekarna, Wien, I, Stephansplatz 8.